

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİ ALMA VE
TURİZMDE KARIYER YAPMA EĞİLİMLERİNİN
BELİRLENMESİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Özge KAYA

Danışman

Doç. Dr. Duygu EREN

Nevşehir

Mayıs 2019

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİ ALMA VE
TURİZMDE KARIYER YAPMA EĞİLİMLERİNİN
BELİRLENMESİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Özge KAYA

Danışman

Doç. Dr. Duygu EREN

Nevşehir

Mayıs 2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Özge KAYA

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Lise Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerinin Belirlenmesi: Nevşehir Örneği” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Özge KAYA

Danışman

Doç. Dr. Duygu EREN

Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Duygu EREN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Duygu EREN danışmanlığında Özge KAYA tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerinin Belirlenmesi: Nevşehir Örneği” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

28.05.2019

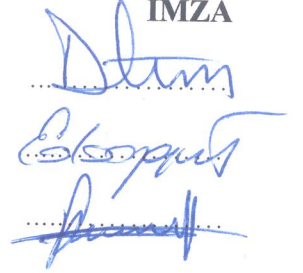
JÜRİ

Danışman : Doç. Dr. Duygu EREN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Eda Özgül KATLAV

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Reha KILIÇHAN

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 21 / 06 / 2019 tarih ve 2019.23-497 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

21 / 06 / 2019

Doç. Dr. Verda AKTEPE
Müdür
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim ve tez çalışmam süresince tüm bilgilerini benimle paylaşmaktan kaçınmayan, her türlü konuda desteğini benden esirgemeyen ve tezimde büyük emeği olan, aynı zamanda kişilik olarak da bana çok şey katan Sayın Hocam Doç. Dr. Duygu EREN'e,

Maddi ve manevi olarak her zaman desteklerini hissettiren değerli annem Şükran DUYGU ve kardeşim Özen KAYA'ya,

Desteklerinden dolayı değerli hocam Filiz YÜKSEL ve değerli arkadaşlarım Sevda Bağlı, Nurdan Çücen, Fatma KÖSE, Sevgi EROĞLU ve Elif Bayar' a,

Yüksek lisans öğrenimime başlamamı teşvik eden, yaşamım boyunca her zaman yanımda olan ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Doç. Dr. Ulaş Ünlü' ye,

Teknik ve idari yardımlarından dolayı Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rektörlüğü'ne, Turizm Fakültesi Dekanlığına, Turizm İşletmeciliği Bölüm Başkanlığı'na teşekkür ederim.

Özge KAYA

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİ ALMA VE TURİZMDE KARIYER YAPMA EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ

Özge KAYA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Mayıs, 2019

Danışman: Doç. Dr. Duygu EREN

ÖZET

Turizm, ülkelere ekonomik açıdan, sosyo-kültürel açıdan pek çok avantaj sağlamaktadır. Turizm emek yoğun bir sektör olması dolayısıyla insan unsurunun büyük önem taşıdığı bir alandır. Bu sebeple turizm sektörü bilinçli, gelişmeye açık, algılaması yüksek, yetenekli, kapasiteli bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bireylerin davranışlarında istenilen şekilde değişim ise ancak eğitim yoluyla gerçekleşebilmektedir. Eğitim, bireyi kariyer yapacağı alanı seçmede bilinçlendirmekte, seçtiği alanda yetiştirmekte, dünya görüşünü arttırmakta, yeni ufuklar açmasına yardımcı olmakta, kariyer basamaklarını çıkarken rehberlik etmektedir. Bu sebeple araştırmanın amacı; lise son sınıf öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve bu sektörde kariyer yapma eğilimlerinin tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda Nevşehir il merkezindeki devlet okullarında okumakta olan lise son sınıf öğrencilerine anket uygulanmış ve bu konudaki yönelişleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunu kız öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. Öğrencilerin, okumakta oldukları bölümlerin çoğunlukla eşit ağırlık ve sayısal olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun il merkezinde ikamet ettikleri ve bir bölüm tercihi yaptıkları görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin çoğunlukla turizmle ilgili bir bölüm seçmeyi düşünmedikleri, düşünen öğrencilerin ise Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünü tercih etmek istedikleri tespit edilmiştir. Bu çalışmanın lise son sınıf öğrencilerin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapmalarına yönelik eğilimlerini belirlemeye dair diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Eğitim, Turizm Eğitimi, Kariyer, Turizmde Kariyer

DETERMINING TENDENCIES OF HIGH SCHOOL STUDENTS GETTING TOURISM EDUCATION AND HAVING A CAREER IN TOURISM: NEVSEHIR SAMPLE

Özge KAYA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Department of Tourism Management, M.B.A., May, 2019

Supervisor: Asistant Prof. Duygu EREN

ABSTRACT

Tourism provides many economic and socio-cultural advantages to countries. Tourism is a labor-intensive sector and therefore the human element has a great importance in this area. Therefore, tourism sector needs individuals with high cognitive power, conscious, capability, open to development. The change in the behaviors of individuals can be realized only through education. Education raises the awareness of the individual in choosing the area to pursue a career, it increases the individual's vision of the world, it helps them to open new horizons and it guides their career steps. For this reason, the aim of the research is to determine the tendency of high school senior students' taking tourism education and making career in this sector. For this purpose, a questionnaire was applied to senior high school students who are studying in public schools in the city center of Nevşehir and their inclinations were tried to be determined.

As a result of the research, it has been seen that the majority of the students participating in the survey are female students. Students have been found to be mostly in the equally -weighted and numeric sections. It is observed that most of the students reside in the city center and prefer a section. It was determined that participating students mostly do not consider choosing a section related to tourism and the students who want to choose to study in the area of tourism prefers Gastronomy and Culinary Arts Department. It is thought that this study will contribute to other studies in determining the tendencies of high school senior students to take tourism education and career in tourism.

Keywords: Tourism, Education, Tourism Education, Career, Career in Tourism

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM, EĞİTİM VE TURİZM EĞİTİMİ

1.1. Turizm Kavramı	3
1.1.1. Turizmin Özellikleri.....	4
1.1.2. Turizmin Önemi	6
1.2. Eğitim Kavramı ve Amaçları	7
1.3. Mesleki Eğitim ve Turizm Eğitimi	10
1.3.1. Mesleki Eğitim.....	10
1.3.2. Turizm Eğitimi.....	12
1.3.2.1. Turizm Eğitiminin Amacı	13
1.4. Türkiye’de Turizm Eğitimi	14
1.4.1. Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitimi’nin Tanımı ve Amacı.....	14
1.4.2. Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitimi’nin Tarihsel Gelişimi	16
1.4.3. Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitimi’nin Genel Yapısı.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

KARİYER, KARİYER YÖNETİMİ VE TURİZMDE KARİYER

2.1. Kariyer Kavramı	24
2.1.1. Kariyer Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	24
2.1.2. Kariyer Seçimi ve Önemi.....	26
2.1.3. Kariyer Seçimini Etkileyen Unsurlar	28
2.2. Kariyer Yönetimi	34
2.2.1. Kariyer Yönetiminin Tanımı ve Amacı	34
2.2.2. Kariyer Yönetimi Uygulamaları	36
2.3. Kariyer Planlama.....	38
2.3.1. Kariyer Planlamanın Önemi.....	39
2.3.2. Kariyer Planlama Faaliyetleri	40
2.3.3. Turizmde Bireysel Kariyer Planlama.....	40
2.4. Kariyer Akış Teorisi.....	42
2.5. Turizmde Meslek Seçimi ve Kariyer Algısı.....	44
2.5.1. Turizm Mesleğini Seçme Nedenleri	44
2.5.2. Turizmde Kariyer Algısı	46
2.5.3. Turizmde Öğrencilerin Kariyer Seçimlerini Etkileyen Faktörler	47
2.6. Turizmde Kariyer Eğilimleri.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİ ALMA VE TURİZMDE KARİYER YAPMA EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK UYGULAMA: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Konusu	53
3.2. Araştırmanın Amacı	54
3.3. Araştırmanın Önemi.....	55
3.4. Araştırmanın Sınırları.....	56
3.5. Araştırmanın Yöntemi.....	56

3.5.1. Evren ve Örneklem	56
3.5.2. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı.....	57
3.5.3. Veri Toplama Süreci	58
3.5.4. Verilerin Analizi	59
3.6. Araştırmanın Bulguları ve Yorum	59
3.6.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Geçerlilik ve Güvenirliği	59
3.6.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	62
3.6.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerinin Belirlenmesi	65
SONUÇ VE ÖNERİLER	72
KAYNAKÇA	76
EKLER.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	97

KISALTMALAR VE SİMGELER

KISALTMALAR

Akt: Aktaran

Ort: Ortalama

Vb: Ve Benzeri

S.s: Standart Sapma

TL: Türk Lirası

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Akış Durumu modeli (Csikszentmihalyi,1990) 43

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Örneklemde Yer Alan 2018-2019 Eğitim Ve Öğretim Yılında Nevşehir İl Merkezindeki Liseler Ve Lise Son Sınıf Öğrenci Sayıları	57
Tablo 2: Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Faktör Analizi Sonuçları	60
Tablo 3: Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenilirlik Analizi Sonuçları	61
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri.....	62
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Üniversite Veya Bölüm Tercih Kararlarına Göre Dağılımı	63
Tablo 6: Seçilecek Bölümün İdealleri İle Örtüşme Durumu	64
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Turizm Bölümünü Tercih Etme, Turizm Alanını Seçecek Olanların Seçecekleri Bölüm Tercihi ve NHBV Turizm Fakültesi Tercih Durumları.....	64
Tablo 8: Öğrencilerin Turizmde Çalışma Koşullarına Yönelik İfadelerin Değerlendirilmesi	65

Tablo 9: Öğrencilerin Turizmde Çalışmanın Prestij ve İmajına Yönelik İfadelerinin Değerlendirilmesi	65
Tablo10: Öğrencilerin Turizmde Sosyal Yaşama Yönelik İfadelerinin Değerlendirilmesi	66
Tablo11: Öğrencilerin Turizm’de Eğitim ve Kariyere Yönelik İfadelerinin Değerlendirilmesi	67
Tablo 12: Cinsiyete göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma İfadelerine İlişkin Değerlendirmeler.....	68
Tablo 13: Okumakta Olduğu Alana Göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Değerlendirmeler.....	68
Tablo 14: Annenin Eğitim Durumuna göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Değerlendirmeler.....	69
Tablo 15: Babanın Eğitim Durumuna göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Değerlendirmeler.....	69
Tablo 16: Ailenin Aylık Gelirine göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Değerlendirmeler.....	70
Tablo 17: İkamet Yerine göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Değerlendirmeler	70

GİRİŞ

Turizm sektörünün dünyada ve ülkemizde giderek artan bir şekilde ilerlemesi, küreselleşmenin de etkisiyle yoğun bir rekabeti beraberinde getirmektedir. Turizm sektörü bu rekabetle başa çıkmak için kapasitelerini arttırıp, imkanlarını iyileştirmenin yanında hizmet kalitesinde ön planda olan insan unsuruna eğilmektedir. Bu sebeple sektörde çalışan bireylerin iyi eğitim almış olması büyük önem taşımaktadır. Eğitim, bireyin sadece kişisel gelişimini, yeteneklerini, bilgisini, kültürel değerlerini geliştirmekle kalmayıp bu gelişmeler sayesinde toplumsal niteliklere de katkıda bulunmaktadır. Turizm sektörü ise bu konuda bir toplumun dışarıdan görünen yüzünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu sektörde çalışan bireylerin eğitim düzeyi, becerileri, yaklaşımları hem sektörün rekabet düzeyinde farklılık yaratmakta, hem de toplumun tanıtımında rol oynamaktadır.

Eğitim sayesinde birey alacağı yüksek eğitiminde seçeceği bölümü farkındalıkla tercih edebilmekte, çalışacağı sektörü doğru ve bilinçli bir şekilde planlayarak, ileride sürdüreceği kariyerini hedeflerine uygun olarak gerçekleştirebilmektedir.

Lise dönemi, öğrencilerin okuyacakları bölümleri seçtikleri ve bu doğrultuda çalışacakları alanları da kısmen belirledikleri bir süreçtir. Bu süreçte öğrencilerin geleceklerinden ne beklediklerini bilerek hareket etmeleri gerekmektedir. Bu anlamda öğrencilerin turizm alanında eğitim alma kararlarında bu sektörde çalışmanın, kişisel özelliklerine uyup uymadığı gibi konular üzerinde durup değerlendirme yapmaları önem arz etmektedir.

Kariyer, bireyin iş yaşamında takip edeceği yolu kapsamaktadır. Bireylerin istedikleri alanda eğitim almalarının ardından, aldıkları eğitim doğrultusunda belirleyecekleri kariyerleri hayatları boyunca mutlu ve huzurlu bir yaşam sürdürmelerine de vesile olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı lise son sınıfı ğrencilerinin turizm alanında eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerinin araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda turizm, eğitim ve turizm eğitimi kavramları incelenerek kariyer, turizmde kariyer ve öğrencilerin turizmde kariyer eğilimleri konularıyla ilgili araştırma yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formuyla elde edilen verilerin güvenirlik ve geçerlik analizi yapılmış, ankette yer alan çeşitli soru ve ifadelere yönelik frekans dağılımları ile ortalamalar tespit edilmiş, hipotez testlerinden Varyans Analizi (One-Way Anova) ve bağımsız iki örnekleme t-Testi yapılmıştır. Analiz sonuçları ile ilgili bulgular sonuç ve öneriler kısmında yer almaktadır.

Konu kapsamında Türkçe ve yabancı literatür incelenmiştir. Lise son sınıf ğrencilerinin turizm eğitimi alma ve kariyer eğilimlerine dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın, bu alanda yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM, EĞİTİM VE TURİZM EĞİTİMİ

Bu bölümde turizm, turizmin özellikleri, turizmin önemi, eğitim kavramı ve eğitimin amaçları, turizm eğitimi ve amacı, Türkiye’de turizm eğitimi, Türkiye’de mesleki turizm eğitiminin tanımı, amacı ve tarihsel gelişimi ve Türkiye’de mesleki turizm eğitiminin genel yapısı konularına değinilmektedir.

1.1. Turizm Kavramı

Literatürde turizmin pek çok tanımına rastlamak mümkündür. Rönesans sonrasında ortaya çıkan bilim ve sanat amaçlı ziyaretler ve Fransız İhtilali’nin kişisel hak ve özgürlükleri geliştirmesi, turizme katkı sunan tarihsel gelişmelerdendir. Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan “boş zaman” kavramı da turizmin gelişmesinde rol oynayan önemli kavramlardandır (Yetiz Özden, 2015: 7).

Turizm kelime olarak Latince’de “dönmek” anlamına gelen “tornus” sözcüğünden türetilmiştir. “Başladığı yere geri dönmek amacıyla dolaşarak yapılmakta olan bir hareket” şeklinde tanımlanmaktadır. 1942 yılında ilk olarak Walter Hunziker ve Kurt Krapf tarafından turizmin tanımı “İnsanların sürekli çalışma ve konutlarının bulunduğu yer dışında yaptıkları seyahat ve konaklamalarından doğan ilişki ve olaylar topluluğu” olarak yapılmıştır (Kozak vd., 2012: 29).

Dünya Turizm Örgütü (1993) ise turizmi; “Bir yıldan fazla olmamak şartıyla, tatil, iş veya diğer amaçlarla yerleşim alanlarının dışına seyahat eden veya yerleşim alanlarının dışında ikamet eden insanların aktivitelerinden oluşur” şeklinde tanımlamaktadır. Olalı (1984: 15) turizmi, insanların dinlenme, iyi vakit geçirme, merak, spor, sağlık, kültür, akraba ziyareti, kongre ve seminerlere gitme, kutsal olduğu düşünülen yerleri ziyaret etme gibi sebeplerle, ikamet ettikleri yerler dışına seyahatleri ve o alanlardaki turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep

ederek geçici konaklamalarından kaynaklanan durumlar ve ilişkiler şeklinde tanımlamaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında değişen ülke şartları sonucunda turizm sektörü hızla gelişmeye başlamıştır. Teknolojinin gelişmesi, ulaşım olanaklarının çeşitlenmesi, harcanabilir gelirin yükselmesi ve boş zamanın artması sonucunda sektör hızlı bir şekilde büyümüştür (Bircan, 2014: 6). Turizm, bir grup insanın ziyarette bulunduğu yerlerle ilgilidir. İnsanların diğer amaçlarının dışında boş vakit veya rekreasyon amaçlı geçici konaklamalarını konu almaktadır. Turizm birçok ürünün bir arada olmasıyla meydana gelmektedir. Bunlar konaklama, yeme-içme, eğlence, ulaşım, gezi gibi faktörlerdir (Toskay, 1989: 21).

Günümüzde, küreselleşmenin etkisiyle, refah düzeyinin artmasıyla ve teknolojinin gelişmesiyle insanların turizme olan ilgileri artmış, bunun sonucunda da turizm faaliyetlerine katılma oranları artış göstermiştir. Bu nedenle turizm sektörünün de bu talebi karşılaması gerekmektedir. Turizm sektörü, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için hala ilgi duyulan bir sektör olma özelliğini korumaktadır. Bunun nedeni ise tüm dünyada en hızlı gelişen sektörlerden biri olmasıdır (Yıldız, 2011: 54).

Turizm yarattığı istihdam olanaklarıyla ve döviz girdisiyle ekonomik bir sektördür. Bunun yanında sunulan hizmet, sağlık, dinlenme gibi gereksinimlerin karşılanması ve pek çok kültürden insanı buluşturma niteliği dolayısı ile sosyo-kültürel bir faaliyettir. Yarattığı kaynak kullanım talebi ise turizmin çevresel faaliyetini oluşturmaktadır (Doğan ve Üngüren, 2012: 104). Turizm, insanların ihtiyaç ve istekleri çerçevesinde şekillenmekte ve kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Ortaya çıkan bu farklılık, insanların içerisinde bulunan merak duygusunu ortaya çıkarmakta ve daha fazla kişiyi kendine çekerek büyük bir kitlesel hareketlilik yaratmaktadır.

1.1.1. Turizmin Özellikleri

Turizm kendisine özgü birtakım özellikleri içinde barındırmaktadır. Turizmin temel özellikleri, turizm ürününün doğasından kaynaklanmakta ve ürünün doğası diğer sektörlerle arasındaki farkı açığa çıkarmaktadır. Turizm kapsamında sayılan

faaliyetlerden en az birini gerçekleştirmek amacı ile seyahat edenler turizm sürecini başlatmış olurlar. Bu doğrultuda turizmin temel özellikleri şu şekildedir (Kırmızı, 2017: 12):

- Turizm sektöründe arzın yaratılması için büyük yatırımların yapılması gerekmektedir.
- Turizm bir hizmet sektörüdür. Ürün tüketiciye götürülmez, tüketici üretim yerine gelmektedir.
- Turizm ürünleri stoklanamaz, üretim ve tüketim eř zamanlıdır.
- Tüketimde aracıya gerek duyulmaktadır.
- Zaman kavramı yoktur. İşletme faaliyette bulunduğu sürece ürün ve hizmet sunumuna devam etmektedir.
- Turizmde arz faktörü, önemli bir rekabet ortamı yaratmaktadır.
- Turizm, emek yoğun bir sektördür.
- Turizm hareketleri belirli dönemlerde artmakta ve dönemlik talep artışı ortaya çıkmaktadır.
- Turizm sektöründe aracı olarak yer alan seyahat acentesi, tur operatörü gibi işletmeler talebin dengelenmesinde önemli rol oynarlar.

Turizmin yukarıda sayılan özelliklerinin yanı sıra, farklı kültürdeki bireylerin etkileşimine iletişimine olanak sağlamaktadır. Bu doğrultuda turizmin, toplumsal davranış kalıplarının, ahlak anlayışlarının, değer yargılarının değişmesini sağlayan sosyal bir olay olduğunu söylemek mümkündür. Turizm, farklı kültürel özelliklerin bakış açılarının, sanatsal değerlerinin, yaşam tarzlarının anlaşılmasını ve tanınmasını sağlamaktadır (Güvercin Göçmen, 2008: 6).

Yer, zaman ve ziyaretçi turizm sektöründe ürün ve fiyat standartlarını değiştirebilmektedir. Turizm, pek çok doğal güzelliği ve tarihi eseri görmek, farklı kültürleri tanımak, akraba ziyaretleri, kongre katılımı, spor, iş, sağlık, din gibi amaçlarla gerçekleştirilmesi nedeniyle boş zamanları değerlendirmektedir. Özünde para kazanma amacı taşımaz. Farklı kültürlerle etkileşimde bulunma, yeni insanlar tanıma gibi özelliklerinden dolayı sosyal bir nitelik taşımaktadır. Genellikle turizm sektörü sezonluk hizmetler sunmaktadır (Hazar, 2014: 14).

1.1.2. Turizmin Önemi

Dünyada çok sayıda insan turistik amaçlarla her yıl seyahat etmektedirler. Bu seyahat sonucunda ülkeler döviz geliri elde etmektedirler. Bu da ülkelerin kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Ülkelerin dış ticaret açığının giderilmesinde turizm sektörü önemli rol oynamaktadır. Turizme yapılan yatırımlar ülkeye tekrar girdi olarak geri dönmektedir. Turistler, görecekleri destinasyonlara giderken ulaşım araçlarını kullanacak, yeme-içme ve eğlence yerlerine gidecek, tarihi ve turistik yerleri gezecek, hediyelik eşya alacak ve bütün bu faaliyetler için harcamalar yapacaktır. Yapılan bu harcamalar hizmetleri sağlayanlara gelir kaynağı yaratmaktadır. Hem de ülkenin turizm gelirlerinin artmasını sağlamaktadır. Ayrıca turizm sayesinde ülkeler kendi kültürlerini dünyaya daha iyi tanıtmaya fırsat bulacaklardır (MEB, 2013; Akt: Yetiz Özden, 2015: 8).

Turizm sektörü karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu karmaşıklık Kozak vd. (2012: 38–40) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: “Yüksek yatırım gerektirir, paket ürün oluşturacak şekilde bütünlük arz eden fiyatlar sunulur, genellikle hizmet üretilir ve sunulur, kalite kontrol sorunu görülür, tüketici tercihleri sürekli değişim gösterir, turizm ürünü heterojen özelliğe sahiptir, turizm ürünü soyuttur, turizm arzı çok değişkenlik gösterir, turizm arzı kısa dönemde artırılamaz, ürünün pazarlanması diğer ürünlerden farklıdır, emek yoğunudur, talep gelişmelerden etkilenebilir, dağıtım sistemi tersine işler”.

Turizm sektörü, Türkiye gibi turizm çekicilikleri bulunan ancak ekonomisi gelişmekte olan ülkeler açısından daha fazla öneme sahiptir. Döviz geliri ile ödemeler dengesi ve milli gelire katkısının yanı sıra yarattığı istihdam olanakları ile işsizliğin azalmasına katkıda bulunan bir faaliyet alanı olarak ülke ekonomisinde büyük öneme sahiptir (Bircan, 2014:6). Çeken (2008: 298) turizm sektörünün önemini “ turizm kalkınma için ihtiyaç duyulan döviz girdisini sağlar. Turizmden elde edilen gelirler, yabancı ülkelere alınan ekonomik yardımlara göre daha çok üstünlüklere sahiptir. Çünkü politik ve ekonomik kısıtlamalardan uzaktır ve herhangi bir baskı aracı olarak kullanılamaz. Her şeyden önce, turizm, mal ve hizmetlerin fiyatları, gelişmekte olan ülkenin geleneksel ihracat ürünlerinin

fiyatlarına oranla çok daha fazla kendi denetimi altındadır. Ayrıca turizm, gelişmekte olan ülkenin ihracatı için bir çeşitlendirme imkanı yaratır ve döviz gelirlerindeki dalgalanmaları ortadan kaldırır” şeklinde vurgulamıştır.

Turizm sektörünün, konaklama, yeme-içme, ulaşım, eğençe gibi sektörlerin yanı sıra sanayi ve tarım sektörleriyle de sürekli ilişki halinde olması nedeniyle her geçen gün önemi biraz daha artmaktadır.

1.2. Eğitim Kavramı ve Amaçları

Eğitim sözcüğü, eskiden kullanılan ‘maarif’, ‘talim’, ‘terbiye’, ‘tedrisat’ gibi kavramların karşılığı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu kavram önce batı diliyle (*education*) Türkçe’ye geçmiş, sonra ‘eğitim’ olarak kullanılmaya başlanmıştır (Güler, 2014: 108). Durkheim eğitimi, fiziksel ve toplumsal çevrenin insanda oluşturduğu etki olarak tanımlamaktadır. Kant ise, eğitim için insanın mükemmelleştirilmesi demektedir. Eğitim, yeteneklerini, bilgilerini, tutum ve davranışlarını yenileme ihtiyacı duyanlar için rehberlik etmektedir. Eğitim öğrenmenin devamlılığını sağlarken öğrencilerin bu süreçten keyif almalarını ve öğrenme becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır (Tayfun, Palavar ve Çöp, 2010: 6).

Bireyin kişisel gelişim süreci şeklinde açıklanan eğitim, insanın ilk yıllarından ölümüne dek devam etmektedir (Hacıoğlu, Şahin ve Girgin, 2010: 350). Eğitim, toplumların gelişmişliklerini yansıtan, ilerlemenin başlıca sebebi olan, aydınlanmanın yolunu açan, aydın kitlenin sayısını arttıran, insanların karakterlerini olumlu yönde değiştiren, milli beraberliği oluşturan çok önemli bir kavramdır (Aksu ve Bucak, 2012: 8). Eğitim, doğrudan insana yapılan bir yatırım olması dolayısıyla ülkelerin geleceklerini etkileyen en önemli etkenlerden biridir. İlerlemenin özünde öğrenme, eğitme ve bilinçlenme yatmaktadır. Tarihin bütün dönemlerinde hayat standardı gelişmiş toplumlar, eğitim kalitelerini arttırarak ve yaygınlaştırarak bu seviyeyi yakalamışlardır (Orhan, 2015: 3).

Eğitim, toplumsal bir olgu ve olaydır. Bireyleri toplum içinde, toplumsal değerlerle uyumlu olarak etkileme, bu değerleri bireylere edindirme sürecidir. Genel anlamda

eğitim, bireyde kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istendik davranış değişikliği oluşturma sũrecidir (Gũl, 2004: 226-228). Eğitim bireyin bireyselleşmesine katkı sağlamasının yanında, onun toplumsallaşmasını da sağlamaktadır. Bireyin bireyselleşmesi, onun kendine gũven ve bireysel karar alabilme yũnlerinde gelişme sağlamaktadır. Bireyin toplumsallaşması ise, kişinin eğitim sayesinde toplumsal bilgi mirasından fayda sağlamasını ve kazandığı bu faydayı toplumsal iřbũlũmũ vasıtasıyla, yeniden toplumla harmanlamasına neden olmaktadır (Hořgũrũr, 2017: 135).

ũlkelerin genel hedefi gelişmiş uygarlıklar seviyesine ulaşmak olduğunda, bu hedef, bilimsel ve teknolojik gelişmeler vasıtasıyla gerçekteştirilebilmektedir. Bunu yerine getirecek varlık ise insandır. İnsan bu amacı gerçekteştirmesini sağlayacak araç ise eğitimidir (Bilen, 2006: 4). Eğitim, kişilerin inanç ve değer sistemlerini etkilemesinin yanında yaşama bakışlarını da belirlemede dolayısıyla mesleğini ve toplumdaki statũsũnũ ve kendi ailesine sağlayacağı imkan ve olanakları da belirlemektedir (ũzdemir vd., 2007: 189). Eğitim, kişinin davranışlarında yapıcı yũnde ilerleme sağlayan sũreci ifade etmesi dolayısıyla, iřgũcũne nitelik kazandırmakta ve ũretimde emek faktũrũnũn verimliliğini arttırmaktadır (Boylu ve ũnlũren, 2005).

Globalleşen dũnyada her alanda çok ũnemli gelişmeler kendini gũstermektedir. En ũnemli değer ise bilgi ve bilgiye ulaşmaktır. Bilgiye ulaşma yolunda bilgiye açık, yenilikleri takip eden, etkili, ũretken ve kaliteli bir eğitim sistemi gerekmektedir. Bu eğitim sisteminin olduğu ũlkeler geleceklerine sosyal, siyasi ve ekonomik bakımdan teminat sağlamışlardır (Olcay, 2008: 388).

Tũrk milli eğitiminin genel amaçları; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa gũre Tũrk milletinin bũtũn bireylerini,

Atatũrk inkılâplarına ve Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Tũrk milliyetçiliğine bağlı, Tũrk Milletinin millî, ahlâkî, inşânı, manevî ve kũltũrel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yũceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel

ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle yaşama hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır. Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır." (Özdemir vd., 2007: 20-21)

Eğitim, çocukların ve gençlerin topluma uyumlu bir şekilde gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Bu uyumun gerçekleşmesi için, bireylerin yeteneklerinin gelişmesine destek olunurken, davranışlarının da milli eğitimin hedeflerine paralel olmasına özen gösterilmektedir. Böylece eğitim sadece bireysel gelişime katkıda bulunmakla kalmaz, toplumsal ilerlemeye yol açacak nitelikte değer yaratarak, mevcut değerlerin devamlılığını da korumayı sağlamaktadır(Bayrak vd., 2005: 3).

Eğitimle, bedensel, zihinsel ruhsal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirilmek amaçlanmaktadır. Güçlü kişilik sahibi, karakterli, toplumsal kurallara uyan, özgün, yaratıcı ve bilimsel anlayışa sahip, yeniliklere açık, gelişmiş bir bakış açısı olan bireylerin gelişimi hedeflenmektedir. Ayrıca, eğitim sayesinde bireyin insan haklarına saygılı, sorumluluk sahibi, yapıcı ve üretken olmasının yanında, kişisel ilgi alanlarının ve becerilerinin de ilerleme göstermesi sağlanmaktadır (Hacıoğlu vd., 2008: 1-2).

1.3. Mesleki Eğitim ve Turizm Eğitimi

1.3.1. Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim; henüz mesleki yeterliliğe ulaşmamış ya da kısmen ulaşmış işgücünü, yeterlilik gerektiren işlere hazırlamak için yürütülen çalışmalardan oluşmaktadır (Olçay ve Düzgün, 2015: 1128). Mesleki ve teknik eğitim; toplum ve bireylerin gereksinimlerini karşılamak için belli bir meslekle ilgili gerekli içeriklerin öğretildiği, becerilerin geliştirilerek kişinin sosyal ve ekonomik bakımdan kalkınmasının gerçekleştiği bir alandır (Yücesu, 2012: 154).

Ülkeler nitelikli işgücü ihtiyaçlarını, uluslararası tecrübelerden de yararlanarak kendi ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarıyla uyumlu bir şekilde geliştirdikleri mesleki eğitim sistemleri yoluyla karşılamaktadırlar. Ülkelerin uyguladıkları üç farklı mesleki eğitim modeli bulunmaktadır. Birinci model ikili sistem olarak adlandırılan okul-işyeri esasına dayalı, işyeri ve okulun işbirliği ile yürütülen mesleki eğitim sistemidir. İkinci modelde ise, mesleki bilgi ve becerilerin, işle ilgili tavır ve tutumların okulda edindirilmeye çalışıldığı okula dayalı sistem uygulanmaktadır. Her iki modelin de uygulandığı ve yeni sistem arayışlarının sürdüğü ülkelerde uygulanan mesleki eğitim sistemi ise üçüncü model olarak adlandırılmaktadır. Bu üç farklı modeli uygulayan ülkelerin aynı hedefe ulaşma yolunda sağladıkları başarı dereceleri ise farklılaşmaktadır. Ülkemizde ise uzun zaman okul ağırlıklı model uygulanmış, ancak ekonomide ve toplumsal yaşamda gerçekleşen değişimler yüzünden okul ile işyerinin işbirliğine dayalı model çerçevesinde gerekli mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir (Sökül, 2014: 12).

Gelecekte Türkiye için gerekli teknik elemanları yetiştirme, öğretim üyelerini hazırlama ve yurdun her tarafına ulaştırma; aile ve idare, yaşama, bakım işlerini düzenleme, bazı bölgelerdeki halkın teknolojinin imkanlarından yararlanmasını sağlama; imar, planlanmış bir ticaret ve endüstrinin insan bakımından temelini kurma, mahalli sanatları geliştirme gibi her biri kendi içinde ve geniş bir konu olan bu işler Mesleki ve Teknik Eğitim ve Öğretimin sorumluluğundadır (Güçlü, 2016: 681). Uygarlık, teknoloji, üretim yöntemleri ve çalışma şartları değiştikçe mesleki

ve teknik eğitim de kendini yenileyerek, yeni boyutlar kazanarak ve birçok aşamadan geçerek bugünkü düzeye ulaşmıştır (Kazu, 2014: 298).

Bir başka tanıma göre mesleki eğitim; Toplumunu oluşturan bireylerin bir mesleğe yerleşebilmeleri ve bu meslekte başarı sağlayabilmeleri için gereken becerileri edindirerek, yeteneklerinin fiziksel, entelektüel, duygusal, sosyal ve ekonomik açılardan geliştirildiği bir süreçtir (Aymankuy ve Aymankuy, 2002: 29). Mesleki eğitim bu bakımdan ilköğrenimlerini bitirmiş bireylerin belirli bir meslekte yetişmelerini sağlamak amacıyla yapılan örgün, yaygın ve çıraklık eğitimi faaliyetleridir. Mesleki eğitim bir süreç içinde gerçekleşmektedir. Bu süreçte; bireylere ihtiyaçlarını giderecek meslek dalları ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmak, bireylerin yeteneklerini geliştirmeye katkı sağlamak ve bunun sonucunda toplum içerisinde ekonomik ve sosyal yönden güçlü olmalarını sağlamak bulunmaktadır (Pak, 2015: 10-11). Mesleki ve teknik eğitim, genel ve akademik eğitimden ayrı şekilde, uygulamalı bir eğitimidir. Uygulamanın gerçekleşmesi için laboratuvar, gerekli malzeme ve uygulama yapılacak iş yeri olmalıdır. Bu sebeple mesleki ve teknik eğitim, organizasyon ve maliyet açısından karmaşık bir oluşuma ve pahalı uygulama masraflarına sahiptir (Çakır, 2012: 45).

Mesleki eğitimin özellikleri şunlardır (Orhan, 2015: 6):

- Mesleki eğitim sistemi geniş içerikli ve ulaşılması basit olmalı,
- Mesleki eğitim programların nitelikleri geliştirilerek, bu programların açık, esnek ve öğrenci odaklı olması sağlanmalı,
- Programlar iş hayatında uygulanabilir olmalı,
- Diğer eğitim alanları ile işbirliği içinde gerçekleştirilmeli,
- Yeniliklere uygun şekilde gerçekleştirilmeli,
- Yaygın eğitimi de içermeli,
- Bireyleri ilerde oluşabilecek kariyer değişikliklerine hazırlamalı,
- Eğitim-öğretim teknoloji ağırlıklı olmalı ve mesleki eğitim sistemi çağa uygun teknolojilerle yürütülmeli,
- Niteliklerin geliştirilmesi ve standart oluşturulması için bir kalite güvence sistemi getirilmelidir

1.3.2. Turizm Eğitimi

Turizm eğitimi; toplumda turizm kaynaklarını koruyarak turizm bilincini yerleştirip geliştirmektir. Turistin ekonomik gücüne, ırkına, milliyetine, dinine, diline, toplumdaki statüsüne, ahlak ve namus düzeyine, siyasal ideolojilerine ayırım yapmadan eşit ve dürüst hizmet verme ahlakını ve bilincini kazandırmaktır. Turizmin uzun vadeli getirilerini göz önünde bulundurarak, saygı ve konukseverliği ön planda tutan bir anlayış yerleştirmektir (Bayer, 1998: 145). Gürdal'a göre ise turizm eğitimi; insanın, insana doğrudan hizmet sunmasını öğreten, bireye bilgi, beceri, insan sevgisi, hoşgörü ve meslek bilinci aşlayan bir alandır (Gürdal, 2002: 391).

Bir bütün olarak turizm eğitimi, turizme değer katarak turizm sektöründe hizmet veren personelin kalitesini artırmakta ve sektöre profesyonellik algısı kazandırmaktadır (Cooper, Shepherd ve Westlake, 1996: 200).

Turizm eğitimi, sektörün ihtiyacı doğrultusunda bireye, mesleki, ahlaki, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda verilmektedir. Turizm sektörü tüm dünyada önde gelen alanlardan biridir. Bunun başlıca nedeni ise eğitimidir. Turizm eğitimi tüm topluma yönelik bir eğitimidir. Turizm'de mesleki eğitimin yanında sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik, genel kültür ve dil eğitimi gibi alanlarda da eğitim sunulmaktadır (Kırmızı, 2017: 50).

Turizm sektöründe planlama çalışmaları, üretilen mal ve hizmetlerin turistlere sunulması gibi pek çok aşamada üst düzey yöneticilerden alt kademedeki personele kadar insan faktörü belirleyici olmaktadır. Bu sebeple turizm eğitimi büyük önem taşımaktadır. Turizm eğitimini gerektiren sebepler şu şekilde sıralanabilir (Olçay, 2008: 384-385).

- Turizm, emek yoğun bir yapıya sahip olması nedeniyle insancıl bir özellik taşımaktadır. Bu insancıl özelliği geliştirmek için turizm eğitimi gerekmektedir.
- Turizm eğitimi, sektörde çalışan bireylere bilgi, beceri ve tecrübe sağlamaktadır.
- Turizm eğitimi, turizm sektörü içindeki turistik ürün özelliğine sahip tarihi eserlerin korunması gerektiğini insanlara öğretmektedir.

- Turizm sektöründe istihdam eden bireylere karşılaştıkları olaylar karşısında akılcı bir yöntemle durum değerlendirmesi yapabilme, tarafsız şekilde çözüm önerileri sunabilme ve ortaya çıkan sonuçları kontrol edebilme yeteneği kazandırmak için turizm eğitimi gerekmektedir.
- Turizm sektöründe güçlü bir pazar anlayışı oluşturmak, ülke ekonomisine katkıda bulunmak, turizm sektöründeki tanıtma ve pazarlamanın karmaşık yapısına modern çözümler getirmek için turizm eğitimi gereklidir.

1.3.2.1. Turizm Eğitiminin Amacı

Turizm eğitimi, toplumsal ve bireysel olarak iki temel amaca dayanmaktadır. Toplumsal olarak bakıldığında, toplumu turizm konusunda bilgilendirip, turistlere hoşgörülü bir ortam sunulması hedeflenmektedir. Bireysel olarak ise, turizm endüstrisinin kalkınması ve ülke ekonomisine katkısının sağlanması için gerekli kalifiye personel yetiştirmek amaçlanmaktadır (Aydos, 1992, Akt: Türkeri, 2014: 3).

Turizm eğitiminin amacı, öğrencileri gelişen turizm sektörüne donanımlı şekilde yetiştirmek, değişen tüketici ihtiyaçlarına ve isteklerine cevap verebilecek bilgi, beceri ve davranışlarla uluslararası standartlarda hazır hale gelmiş bireylere dönüştürebilmektir (İbiş vd., 2016).

- Sezgin (1995) e göre turizm eğitimin amacı;
- Eğitim vasıtasıyla teorik ve pratik bilgi edinmek,
- Turizm sektöründeki ilerlemelere katkıda bulunmak,
- Turizm alanında kalifiye çalışanları yetiştirmek,
- Halk nezdinde olumlu bir turizm bilinci oluşturmak
- Turizmin ekonomik kalkınmadaki konumu ve önemini kavratmak,
- Turizm sektörü çalışanlarına mesleki formasyon sağlamak,
- Turizm alanında faaliyet veren işletmelerde çalışan bireylerin bilgi ve becerilerini arttırmak,
- İnsanların turizmle ilgilenmelerini sağlamak,
- Nitelikli turizm eğiticileri yetiştirmektir (Sezgin,1995: 6).

1.4. Türkiye’de Turizm Eğitimi

Türkiye’de turizm sektörü olumlu gelişmeler gösterdikçe, turizm işletmeleri de nitel ve nicel olarak gelişmiş ve bu işletme çalışanları için eğitim ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Öncüer,2006: 47).

Türkiye’de turizm eğitimi 1953 yılında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığının beraber çalışmalarıyla Ankara ve İzmir Ticaret Liselerinde Turizm Meslek Kurslarının açılmasıyla ve bazı Turizm Derneklerinin tercüman rehberlik kursları açmalarıyla 30 yıllık bir süreçte aşamalı olarak gelişmiştir (Tuyluoğlu, 2003: 10).

Türk turizm eğitimi, örgün turizm eğitimi ve yaygın turizm eğitimi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Örgün turizm eğitimi, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde eğitim veren kurumlardan oluşmaktadır. Yaygın turizm eğitimi ise resmi ve özel kurumlarca kısa süreli verilen mesleki kurslar olarak sürdürülmektedir. Bu açıdan Türkiye’deki turizm eğitimi kademeli ve farklılaştırılmış bir özelliكتedir (Özdoğan ve Çavuş, 2013: 228).

1.4.1. Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Tanımı ve Amacı

Mesleki turizm eğitimi; turizm alanında gereksinim duyulan araştırma ve planlamayı ilerletecek, işletmelerin çalışma kapasitelerini arttıracak, turizm alanında gerçekleşen gelişme ve yenilikleri takip ederek bilimsel çalışmalara katkı sağlayacak mesleki eğitimidir. Bu eğitimle, turizm işletmelerinin gereksinimi olan teorik ve uygulamalı bilgi ve yeteneklere sahip çalışanları yetiştirme, işlerini daha başarılı yapabilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgileri programlı bir şekilde kazandırma süreci sağlanmış olmaktadır. Mesleki turizm eğitimi, işletmelere verimlilik, karlılık gibi amaçlarını gerçekleştirmede önemli bir aşamadır (Aymankey ve Aymankey, 2002: 30). Nitelikli iş gücünde artış sağlayabilmek için öncelikle turizm sektöründe çalışan personelin iyi bir eğitim alması gerekmektedir. Bu açıdan yaklaşıldığında turizm

sektörü için mesleki turizm eğitimi büyük önem taşımaktadır (Işık, Çapan ve Tırak, 2017: 20).

Turizm eğitimi, genel eğitimin içinde yer almaktadır. Eğitimle ulaşılmak istenilen, bireylerin bilgi beceri düzeylerinin artması ve toplum için yararlı hale getirilmesidir. Bu anlamda, turizm eğitim ve öğretimi, emek yoğun turizm sektöründeki verimliliği sağlayarak, turistlere direk hizmet sunmak, çalışanların yetki, ve sorumluluklarında dengeli olunması adına bir takım davranış standardı belirlemektir. Turizm sektörünün toplumsallık özelliği dolayısıyla, turizm eğitimi mesleki formasyon ve toplumsal hedefleri içermelidir. Turizmle ilgili anlayış oluşturulurken, işletmelerde, sektörde çalışanlarda ve kamuoyuna “ turizmin insani yönü” olarak adledilecek bir algı yaratılması istenmektedir (Tarakçıoğlu 2005: 44; Akt: Hacıoğlu vd. 2008:18).

Bir başka tanımda mesleki turizm eğitimi; Turizm olayının ve turizm ekonomisinin halka ve öğrencilere öğretilmesi, turizm alanında yetkin ve nitelikli çalışan ve idareciler yetiştirilmesini amaçlayan programlardır (Sezgin, 2001: 135).

Turizm eğitim kurumlarının başlıca hedefi, turizm sektöründe görev alacak olan kişilerin temel eğitimini sağlamaktır. Bunun yanında diğer eğitim sahalarına turizm bilinç ve felsefesini benimseterek sektörün gelişmesini sağlamak ve bu alanda yetişmiş nitelikli çalışanlar yetiştirmektir (Mısırlı, 2002: 42).

Turizm eğitimi ile ayrıca sektör çalışanlarına yönetim yöntem ve teknikleri öğretilerek tüm dünyada geçerli olan sisteme uyum sağlamak amaçlanmaktadır. Turizm eğitimi yeni kavram, fikir ve teknolojileri anlayan üst düzey turizm uzmanlarını yetiştirmeyi hedeflemektedir (Üzümcü ve Bayraktar, 2004:80). Mesleki turizm eğitiminde asıl hedeflenmek istenen, turizm için gerekli olan mesleki formasyonu edindirmektir. Turizm eğitimi, sektörün ihtiyaç duyduğu alt kademe, orta kademe ve üst kademe nitelikli çalışanları yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Hacıoğlu vd., 2008: 14).

Maviş ve Kozak (1992) e göre genel olarak turizm eğitiminde hedeflenmek istenen, halkta turizm bilincinin oluşturulmasıyla emek yoğun turizm sektöründe kalkınma

sağlanırken, çalışanların beceri, davranış ve yeterliliklerinin geliştirilmesidir (Maviş ve Kozak, 1992:169).

Turizm eğitiminin amaçları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Turizmde sağlanan hizmetin kalitesini arttırmak
- Turizm sektöründeki yönetim kalitesini arttırmak
- Tüm düzeylerde iyi yetişmiş eğiticilerle nitelikli personel yetiştirmek
- Turizm faaliyetlerinde rol oynayan tüm eğiticiler idareciler ve kurumlar arasında koordinasyon sağlamak (Bayraktaroğlu, 2013: 3).

1.4.2. Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Turizm eğitiminin tarihine bakıldığında, Türk turizminin 60’lı yıllardan önceye dayandığı düşünüldüğünde eğitim açısından oldukça yeni olduğu görülmektedir (Yazıcı, 2002: 407). Türkiye’de turizm eğitimi ile ilgili çalışmalar, daha çok planlı dönem içerisinde gelişme göstermiştir ancak başlangıç tarihi planlı dönem öncesine kadar gitmektedir. 1890 yılına kadar turizm eğitimi ve öğretimi ile ilgili bir çalışma yapılmamışken, 28 Ekim 1890’da Osmanlı Devleti’nce “Seyyahlara Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname” yürürlüğe girmiştir. Müslüman olmayan yabancı dil bilen kişiler tercüman rehberlik yapmışlardır. Cumhuriyet döneminde ise 1925 yılında 1730 Sayılı Seyyah Tercümanları Hakkında Kararname çıkarılmış ve bir yönetmelik yayınlanmıştır. Sorumlu belediyelerin tutumları dolayısıyla bu kararname istenilen sonuçları sağlamamıştır. Daha sonra Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, turist rehberlerin eğitilmesi ve turizm eğitim öğretimi yayınlarının oluşturulmasında etkin olmuştur. Türkiye ‘de düzenli turizm eğitimi 1953 ‘de Ankara ve İzmir Ticaret Liselerinde Turizm Meslek kursları ve bazı turizm derneklerinin tercüman rehberlik kursları ile sürmüştür. İstanbul’da 1955 ve İzmir’de 1960 yıllarında turist rehberliği kursları açılmıştır. Aynı zamanda “7334 Sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu” ile turizm bölümleri kurulmuştur. 1961-1962 öğretim yılında Ankara otelcilik okulu açılmış ve bununla beraber planlı döneme hazırlık çalışmaları yürütülmüştür (Taşkın, 2006: 32).

Planlı dönemde, ‘otelcilik okulu’ ismiyle 1967-68 öğretim yılında Kuşadası’nda okullar açılmış, bu okullar 1975 yılında ‘ Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’ olarak adlandırılmışlardır. 1984-85 yıllarında bazı dersleri yabancı dille yapan “Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri” açılmıştır. Bunlar 1975-76 yılında ‘resepsiyon’, ‘ servis’, ‘mutfak’ ve ‘kat hizmetleri’ olarak; 1993-94 eğitim-öğretim yılından başlamak üzere de bu bölümlere ek olarak ‘seyahat acenteliği’ bölümlerine ayrılmışlardır (Aksu ve Bucak, 2012: 10).

Üniversiteler düzeyinde turizm eğitimi ise başlangıçta, Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu’na 1965-66 öğretim yılında turizm bölümünün eklenmesiyle açılan Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu’nda sürdürülmüştür. Daha sonra 1969 yılında Ege Üniversitesi’nde, 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi’nde, 1975 yılında Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nde, 1980 yılında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nde, 1982 yılında, Erciyes Üniversitesi’nde ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren bölümler kurulmuştur. Bu bölümler zamanla artmış, farklı isimler almış ve pek çok mezun vermişlerdir. Günümüzde ise turizm eğitimi, örgün ve yaygın olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2005: 14).

1.4.3. Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Genel Yapısı

1980’li yılların ilk yarısı itibari ile Türkiye’de giderek artan turizm talebi karşısında yeterince turizm eğitimi almış personel olmaması dolayısıyla sadece yabancı dil konuşabilen kişiler sektördeki istihdam için yeterli kabul edilmiştir. Fakat sektörde çalışmaların prensipli bir şekilde yürütülebilmesi için, yabancı dil yanında yeterli seviyede mesleki bilgi ve beceri de gerekmektedir. Türkiye’de mesleki turizm eğitimi, yükseköğretim, ortaöğretim ve kurslar seviyelerinde örgün ve yaygın eğitim şeklinde verilmektedir (Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2002: 32). Turizm eğitimi kuramsal eğitim ve uygulamalı eğitim olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Turizm uygulamalı bir bilim dalıdır. Öğrencilerin iş görme becerileri, işgören seçimi açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple turizm okullarında uygulamaya yönelik yapılanma olmak durumundadır. Bu yapılanma içinde uygulama birimleri, müfredatlar da belirlenen uygulama dersleri, eğitimcilerin uygulamaya dair nitelikleri

gibi unsurlar bulunmaktadır. Turizm eğitimin uygulamalı derslerinin yapıldığı uygulama kurumlarında, öğrenciler mesleki yaşamları hakkında fikir sahibi olup deneyim kazanmaktadırlar (Soybalı ve Bayraktaroğlu, 2013: 185-186). Günümüzde ise gelişen teknoloji ve iletişim araçlarının artması gibi nedenler dolayısıyla uzaktan eğitim de sağlanabilmektedir.

a. Örgün Turizm Eğitimi

Belli yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçları doğrultusunda hazırlanmış eğitim programlarıyla, bir diplomaya yönelik, okul çatısı altında düzenli verilen eğitimidir (Erden, 2008: 15). Örgün turizm eğitimi; ortaöğretim düzeyinde: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ve Turizm Anadolu Kız Meslek Liselerinde yürütülürken, yükseköğretim düzeyinde ise: T.C. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'na bağlı önlisans düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi, lisans düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi, lisansüstü düzeyde Mesleki Turizm Eğitimi şeklinde gerçekleştirilmektedir.

- Ortaöğretim Düzeyinde Gerçekleştirilen Örgün Turizm Eğitimi

Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Turizm Bölümü, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ve Anadolu Aşçılık Meslek Liseleri 2015 yılı itibari ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak tek bir isim altında toplanmıştır. Ayrıca, Turizm Anadolu Kız Meslek Lisesinde de ortaöğretim düzeyinde örgün turizm eğitimi gerçekleştirilmektedir.

- Yüksek Öğretim Düzeyinde Gerçekleştirilen Örgün Turizm Eğitimi

Önlisans Düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi: 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununa göre en az dört yarıyıllık programlardır. Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında; “turizm ve otelcilik”, “turizm işletmeciliği”, “otel yöneticiliği”, “turizm işletmeciliği ve otelcilik”, “turizm rehberliği”, “turizm yönetimi”, “mutfak yönetimi”, “yiyecek içecek işletmeciliği”, “seyahat işletmeciliği”, “seyahat işletmeciliği ve tur operatörlüğü”, “seyahat ve tur işletmeciliği” vb. olarak 2002-2003 öğretim yılına dek devam ettirilmiştir. Bu tarihten itibaren MEB-YÖK Meslek Yüksek Okulları Program Geliştirme Projesi bünyesinde “Turizm ve Otel işletmeciliği” ve “Turizm ve Seyahat İşletmeciliği” şeklinde yeniden

yapılandırılmışlardır. Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı, “Ön Büro ve Kat Hizmetleri” ve “Yiyecek İçecek ve Mutfak”; Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Programı da, “Seyahat Acenteciliği” ve “Ulaştırma Hizmetleri” olarak alt bölümlere ayrılmıştır. “Turizm Rehberliği” ve “Aşçılık” bölümleri, ÖSYM’nin tercih kılavuzunda ayrı turizm programları şeklinde yer almaktadır (Şahin ve Okumuş, 2002: 21-22). Ara eleman ihtiyacını karşılama açısından çok büyük önem taşımakta olan meslek yüksekokulları, sektörün ihtiyacı olan nitelikli eleman gereksinimi bakımından da önem arz etmektedirler (Aksu, Yıldırım ve Özcan, 2016: 633).

2018 yılı itibari ile ; Turizm Meslek Yüksek Okulu, Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu, Turizm ve Otel işletmeciliği Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Tasarım Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Açık öğretim Fakültesi, İşletmecilik Meslek Yüksek Okulu ve Meslek Yüksek Okullarında, Gastronomi, Turizm İşletmeciliği, Rehberlik ve Rekreasyon temel bölümleri ve Aşçılık, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Turizm ve Seyahat Hizmetleri, Turist Rehberliği, Turizm Animasyonu, İkram Hizmetleri, Kültürel Miras ve Turizm ve Sağlık Turizmi İşletmeciliği alt bölümleri ile turizm ön lisans eğitimi verilmektedir (Tuader, 2018: 4-5).

Lisans Düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi: Ortaöğretime dayalı, sekiz yarıyıl ve dört yılı kapsayan yükseköğretim programıdır. Lisans düzeyinde turizm eğitimi genel olarak, turizm sektörünün ve kamunun ihtiyacı olan, turizm alanında gereken donanımı olan, yönetim ve organizasyon konularında bilgi sahibi, araştırmaya önem veren idareci ve öğretmenlerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Bu sayede turizm sektöründe üst düzey yöneticileri eğitmek amaçlanmaktadır (Aymanıy ve Aymanıy, 2002: 34). Bu alanda açılan ilk okul, Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu’na 1965 yılında “turizm bölümü” eklenerek kurulan Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu’dur. Bu okul, Ticaret ve Turizm Meslek Liselerine, meslek dersi öğretmeni yetiştirmek için kurulmuştur. Okulun öğretim süresi 1967-1968 öğretim yılından itibaren dört yıla çıkarılmıştır (Atay ve Yıldırım, 2009: 10).

Daha sonra 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile bu okul, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'ne bağlanmıştır. Turizm bölümü ise “turizm işletmeciliği ve otelcilik eğitimi” bölümü şeklinde eğitim vermeye devam etmiştir. 1992 yılında bu bölüm, Gazi Üniversitesi'nde açılan “Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi” ne dahil edilmiştir. 1969 yılında Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde açılan “turizm ve otel işletmeciliği bölümü” ve 1975 yılında Endüstriyel sanatlar Yüksek Öğretmen Okulunda açılan “ticaret ve turizm bölümü” 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında kapatılmıştır. Birçok turizm işletmeciliği bölümü ve turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu, 1975 - 1980 yıllarından 1992 yılına kadar farklı isimlerle eğitimlerini sürdürmüştür. Örneğin Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde 1975-1976 öğretim yılında kurulan, Balıkesir İşletmecilik ve Turizm Yüksek Okulu bugün, Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu ismiyle eğitim vermektedir. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne bağlı Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu ile Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu 41 Sayılı Kanun hükmündeki kararname ile kurulmuşlardır. Ayrıca Bilkent Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu da 1988-1989 öğretim yılından bu yana eğitim vermektedir (Ünlüöner ve Boylu, 2005: 20-21).

2018 yılında ise; Turizm Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisadi-İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İktisat Fakültesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, İşletme Fakültesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu'nda; Gastronomi, Turizm İşletmeciliği, Rehberlik, Rekreasyon temel bölümlerinde lisans düzeyinde turizm eğitimi devam etmektedir. Ayrıca Gastronomi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Turizm İşletmeciliği, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik, Turizm ve Otelcilik, Konaklama İşletmeciliği, Otel Yöneticiliği, Seyahat İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Yiyecek- İçecek

İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, Rekreasyon, Rekreasyon Yönetimi alt bölümlerinde lisans düzeyinde örgün turizm eğitimi sürdürülmektedir (Tuader, 2018: 22-23).

Lisansüstü Düzeyde Mesleki Turizm Eğitimi: Modern turizmin sosyal, ekonomik ve teknik yapılardaki çeşitli sorunlarını çözebilecek, farklı unsurların etkisini algılayarak soyutlama, sentez yapabilen, karar alabilme yeterliliği olan yönetici ve araştırmacıları yetiştirmeyi amaçlayan lisansüstü turizm eğitimi, Türkiye’de Yüksek Lisans ve Doktora olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir (Hacıoğlu vd., 2008: 54). Bu eğitimler üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitülerinin İşletme veya Turizm İşletmeciliği Anabilim Dallarında yapılmaktadır.

Yüksek lisans düzeyinde turizm eğitimi, ileride turizm alanında görev alacak bireylere eğitim verecek öğretim elemanlarının yetiştirilmesini amaçlamaktadır. Sektördeki sorunların araştırılıp çözümler bulunması sektörün gelişimi gibi konuları aydınlığa kavuşturmak için araştırmacıların eğitilmesi hedeflenmektedir (Sözer vd., 2002). Yüksek Lisans eğitimi, tezsiz ve tezli olmak üzere iki şekildedir. 20 Nisan 2016 tarihinde 29690 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" ne göre;

1-Tezli yüksek lisans programı süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, dört yarıyıldadır ders dönemi olmak üzere, en çok altı yarıyıldadır,

2-Tezsiz yüksek lisans programını tamamlama süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç, en çok üç yarıyıldadır,

3- Doktora programı, bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için sekiz yarıyıl olup en fazla on iki yarıyıl; lisans derecesi ile kabul edilenler için on yarıyıl olup azami tamamlama süresi on dört yarıyıldadır (Resmi Gazete, 2016: 44-45).

Lisansüstü eğitimle, öğrencilerin turizm alanında araştırma yaparak bilgiye ulaşmaları, bilgiyi analiz edip yorumlama becerileri edinmeleri, mesleki alanda bilgi birikimi kazanmaları ve bu bilgiyi uygulamada ne şekilde kullanacaklarının

gösterilmesi amaçlanmaktadır. Doktora eğitimi ile ise bireye turizmle ilgili serbest araştırma yapma, bilimsel olaylara farklı perspektiften yaklaşma, yorum yapma ve yeni sentezlere erişmek için gereken safhaları belirleme becerisi kazandırmak amaçlanmaktadır (Özdoğan ve Çavuş, 2009: 233).

b. Yaygın Turizm Eğitimi

Yaygın eğitim; daha önce örgün eğitime hiç katılmamış, herhangi bir eğitim kademesinde olan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda örgün eğitimle beraber yada hariç olarak sunulan eğitimidir (Kocabaş, 2014: 290).Yaygın Turizm Eğitimi; Turizm işletmelerinde çalıştıkları halde mesleki eğitime sahip olmayan bireylere, meslekleri hakkında bilgi verilip beceri kazandırılması adına yapılan bir eğitimidir ve halkın turizm hakkında bilgilendirilmesi eğitimidir (Hacıoğlu vd., 2008: 58). Türkiye’de yaygın eğitim kurumları sayesinde pek çok kişi turizm hakkında doğru şekilde bilgilendirilebilmektedir. Ancak, yaygın eğitim kurumlarının iyi örgütlenememesi aktarılan bilginin güvenilirliğini sorgulatmaktadır (Aksu ve Bucak, 2012: 12). Turizm Eğitim Merkezlerinde (TUREM) verilen eğitim, en önemli yaygın turizm eğitimlerinden biridir. Turizm Bakanlığına bağlı çalışan TUREM’ ler 21 yaşına gelmemiş kişilere 7 ay teorik ve uygulamalı eğitim vermektedir. Sınavla seçilen kursiyerlerin bütün harcamaları Turizm Bakanlığı’na karşılanarak kurs sonunda yapılan sınavda başarı sağlayan adaylara kurs bitirme belgesi verilmektedir. Eğitimlerini bitiren kursiyerler Bakanlık tarafından işe yerleştirilmektedir (Boz, 2002:151).

Yaygın Turizm eğitimi, toplumda turizm bilinci oluşturmayı, turizm kaynaklarını koruyarak, sevgi ve anlayış geliştirmeyi hedeflemektedir. Dürüst ve eşit hizmet sunma ahlakının yerleştirilmesi ve konukseverlik ilkesiyle hareket etme anlayışının edindirilmesi amaçlanmaktadır. Turizm eğitiminin başlıca amacı, verimliliği yükselterek, hizmet sunan bireylerin kişisel özelliklerini insancıl yönde geliştirmek, çalışanların görev tanımlarını netleştirerek dengeyi sağlamak, personelin problemler karşısında çözüm yeteneğini geliştirmektir (Kızılırmak, 2004: 1).

Yaygın eğitim, örgün eğitimi bütünleyici, eğitime devamlılık sağlayan okul dışı eğitim programları, hizmet içi eğitim ve kamuoyu bilgilendirme çalışmaları şeklinde gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim çalışmaları Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler, Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Savunma, Sağlık Ve Sosyal Yardım, Tarım ve Orman, Adalet, Kültür, Turizm, Çalışma Bakanlığı gibi bazı bakanlıklarla, özel ve gönüllü bir takım kuruluşlarca yürütülmektedir (Bayar, 2017: 23).

c. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim; Planlı bir şekilde yürütülen ve yeni iletişim teknolojileri ile desteklenen kapsamlı bir öğrenim sürecidir. Devlet kurumları aracılığıyla formel bir eğitim imkanı sağlamasının yanında, öğrenci başarılı olduğunda diploma, sertifika alabilmektedir. Ayrıca öğretim elemanları ve öğrenciler farklı zaman ve mekânlarda bir araya gelebilmektedir. Uzaktan eğitim hem eşzamanlı (senkron) hem de ayrı zamanlı (asenkron) olarak yapılabilmektedir. Bununla birlikte uzaktan eğitim yeni iletişim teknolojileri aracılığıyla etkileşim, kaynak ya da kaynaklar arasında bağlantı sağlanmasını mümkün kılabilmektedir (Özarlan, 2008: 56).

Türkiye’de fazla sayıda öğrenci olması durumunda sınıflardaki verimi azaldığından uzaktan eğitim bireysel gelişimi teşvik edici olmaktadır. Bunun yanında bilgiyi görsel-işitsel şekilde vermesi dolayısıyla pekiştirici rol oynamaktadır. İnternet tabanlı uzaktan eğitimin yeni medya teknolojilerini kullanması, bilgisayar alt yapısını baz alması bilgiye erişimi kolaylaştırmakta ve tüm yaş gruplarından bireylerin eğitim ihtiyacına cevap vermektedir. Türkiye’de köklü bir geçmişi olan uzaktan eğitim hizmetleri bireysel başarının artışı sağlamakta, bağımsız çalışmaların daha kaliteli bir şekilde hazırlanmasına yardımcı olmaktadır (Kırık, 2104: 91).

İKİNCİ BÖLÜM

KARİYER, KARİYER YÖNETİMİ VE TURİZMDE KARİYER

Bu bölümde kariyer kavramı, kariyer kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi, kariyer seçimi ve önemi, kariyer seçimini etkileyen unsurlar, kariyer yönetimi kavramı, amacı ve uygulamaları, kariyer planlama, kariyer planlamanın önemi, faaliyetleri, turizmde bireysel kariyer planlama, kariyer akış teorisi, turizmde meslek seçimi ve kariyer algısı, turizm mesleğini seçme nedenleri, turizmde öğrencilerin kariyer seçimlerini etkileyen faktörler ve turizmde kariyer eğilimleri konuları değerlendirilmektedir.

2.1. Kariyer Kavramı

Kariyer kavramı, son yıllarda büyük önem kazanmakta ve birçok yazar tarafından tanımlanmakta ve açıklanmaktadır. Kariyer hakkında farklı tanımlar bulunsa da hepsi aynı ortak noktada kesişmektedir.

Türkçe’ ye “kariyer” olarak geçen bu kavram, Fransa’nın güneyinde konuşulan Roman kökenli Provençal dilinde “carrieria” diğer bir ifadeyle “araba yolu” anlamındadır. Fransızca’ da kariyer kelimesi, “meslek, diplomatik kariyer, aşılması gereken mesleki bir pozisyon, hayat boyunca ilerlediğimiz süreç” anlamında kullanılmaktadır (Şimşek vd., 2004: 10).

Kariyer, kişinin hayatı süresince edindiği çalışmalarla ilgili kazanımlarıdır. Kariyer, iş anlamını içermektedir. Ancak iş dışındaki hayat ve bireyin rolleri de kariyer kavramı dahilinde düşünülmelidir (Balta Aydın, 2007: 4). Kariyer aynı zamanda bir bir kişinin meslek hayatında ilerleyişi, deneyim kazanması ve beceri elde etmesidir (Bayraktaroğlu, 2006: 137). Kariyer, kişinin iş yerinde verilen işle ilgili beklentilerini, hedeflerini, isteklerini hayata geçirebilmesi için eğitilmesidir. Kişinin

edindiği tecrube, beceri, çalışma azmiyle çalıştığı kurumda ilerleyebilmesini ifade etmektedir (Aytaç, 1997: 17).

Kariyer, bir bireyin hayatında yapmakta olduğu iş için hedeflerini hayata geçirebilmesidir(Kılıç, 2008: 16). Bu süreçte kişi yaptığı işle mücadele vermekte iken, halinden memnun olup bir st mevkiye gelmek istemeyebilir. Bu nedenle kariyer kavramının daha detaylı bir anlam çerçevesine sahip olduğu görülmektedir. Kavram, sahip olduğu statüden memnun olan fakat kendini geliştirmek ve aynı düzeyde farklı işlerde ilerlemek için yatay ilerleme gösteren çalışmaları da içermektedir. Bu doğrultuda kariyer; içinde hızlı bir şekilde yükselebilen st kademe kişilerle olduğu kadar, mesleğin değişik birimlerinde olan grupları da kapsar (Türkay ve Eryılmaz, 2010: 180).

Özetle kariyer kavramı, bireyin iş hayatındaki başarı ve başarısızlıklarını içermemekte, bireyin tutum ve davranışlarıyla birlikte, işle ilgili devam eden faaliyetleri de kapsamaktadır. Fakat çalışanın iş yaşamı dışındaki normal hayatı da kariyerin bir bölümünü oluşturmaktadır. Örneğin, iş yaşamının en hızlı döneminde olan bir yönetici ile artık çalışma hızı yavaşlamış olan bir yöneticinin sorumluluk alma konusundaki davranışları birbirine oranla daha farklı olacaktır. Ya da bekar bir çalışanın st bir göreve atanmasıyla vereceği tepkiyle, evli ve çocuklu bir kadının verecek olduğu tepki farklı olacaktır (Buyruk, 2014: 388).

2.1.1. Kariyer Kavramının Ortaya ıkışı ve Gelişimi

Kariyer kavramı ilk kez literatürde 1937 yılında yer almıştır. Amerikalı sosyolog Hughes, kariyeri sübjektif ve objektif olarak tanımlamıştır. Bireylerin kariyerleriyle ilgili tutum ve davranışlarının tarihsel gelişimine bakıldığında, 1940' lara kadar kariyer seçimi, zamanı gelince yerine getirilen "tesadüfi bir karar" olarak değerlendirilmektedir (Seymen ve Bolat, 2014: 376).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, 1956 yılında Anna Roe "Meslekler Psikolojisi", 1957 yılında Donal E. Super "Kariyer Psikolojisi", 1961 yılında Wilensky ve Goffman, 1963' de Triedman ve O' Hara "Kariyer Gelişimi", 1964' de Miller, 1966 yılında ise John Holland "Meslek Tercihi Psikolojisi" adlı eserlerde kariyeri farklı

yönleriyle ele alarak tanımlamışlardır. 1900' lü yıllarda literatüre girmiş ve 1970'li yıllardan itibaren ise bireyin işlerinden beklentileri ve ihtiyaçları ile ön plana çıkmaya başlamıştır (Akagündüz, 2017: 61).

1970' li yıllardan bu yana ise kariyer konusunun işletmelerde verimliliğin sağlanması açısından ne gibi sonuçlar meydana getirdiği bilimsel çalışmaların odak noktasını oluşturmuştur. 1980' li yıllarda, özellikle küreselleşme olgusu şekillenen yeni yönetim yaklaşımlarının paralelinde kariyer konularına da yeni boyutlar gelmiştir. Kariyer kavramının bu gelişiminde özellikle insan psikolojisi ve örgütsel davranışın ön planda yer alması söz konusu olmuştur (Kahyaoğlu, 2012: 27).

Günümüzde ise çalışanların kariyer yapmalarına ilişkin bakış açıları tamamen değişiklik göstermektedir. Çünkü kişi birden fazla çalışma ortamında bulunmakta ve kariyer sahibi olmak için bu ortamlarda ilerlemektedir. Çalışanlar sadece bir kurumda değil de birden fazla kurum içerisinde farklı görevlerde yer alarak kariyer yapma eğilimlerini artırmaktadırlar. Çalışanların sürekli bir mücadele içinde oldukları, giderek artan karmaşık ve hızlı değişen örgütsel ortamlarda sıklıkla geçişler ve yer değişmelerle karşılaştıkları, bunlardan ötürü kariyerlerini belirlemede ve kendilerine doğru bir yol çizmede önemli ölçüde sorumluluk üstlendikleri görülmektedir (Seymen ve Bolat, 2014: 376).

Kariyer, yaşam boyu süren bir süreçtir ve bir meslek seçilip o meslekte çalışmaya başlandıktan sonra da devam etmektedir. Bu süreç içerisinde, mesleğe hazırlanma, mesleğe giriş ve meslekte devam etme şeklinde planlı faaliyetler bulunmaktadır. Kişinin bunları hayata geçirerek gelişimi, kariyer kavramının gelişimini göstermektedir (Pehlivan, 2008: 34).

2.1.2. Kariyer Seçimi ve Önemi

Bir bireyin mesleğini veya kariyerini seçmesi, hayatında alabileceği en önemli kararlardan biridir. Kişinin meslek seçiminde bilinçli davranması, hem birey, hem toplum, hem de ülke açısından önem arz etmektedir. Çünkü kişi vermiş olduğu bu kararlar, nasıl bir gelecek süreceğini belirlemiş olmaktadır. Başka bir deyişle, kişi bu kararlar, aile gelirini, geçim tarzını, kendi yetenek ve becerilerini doğru kullanıp

kullanmamayı ve tercihinden mutlu olup olmaması konusunda kendisine ciddi bir yol çizmektedir. Bu nedenle kişinin kariyerine yönelik doğru bir tercihte bulunması demek, hayatı boyunca devam ettireceği yaşantısında önemli bir koşulu meydana getirmektedir (Batur ve Adıgüzel, 2014: 328). Meslek seçilirken, bireyin ilgisi, yeteneği, değerleri, beklentileri ve kişilik özelliklerine uygunluğu ön planda tutulmaktadır. Bu gerçekleştiğinde bireyin ruh sağlığı olumlu yönde etkilenmekte ve bu da meslek hayatına ve özel yaşamına yansımaktadır. Dolayısıyla bireyin hayat standardı artmakta ve daha kaliteli bir yaşam sürdürmektedir. Bir mesleğin toplumda algılanış şeklini anlayabilmek için o meslekle ilgili bölümlerde okumakta olan öğrencilerin meslek algıları sorgulanmalıdır. (Halıcı ve Delil, 2003: 22). Bu sebeple turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin turizmle ilgili bakış açılarını tespit etmek gerekmektedir. Bu sayede bu kişilerin gelecekte eğitim aldıkları alanda kariyerlerini sürdürüp sürdürmeyecekleri anlaşılabilir (Türker, Uçar ve Ateş, 2016: 312).

Her birey, Super'in (1963) "Araştırma Dönemi" olarak isimlendirdiği 14-24 yaş arası dönemin ilk yıllarında ilgi, beceri ve değerlerinin farkına varıp, benlik algısını geliştirmektedir. 14-18 yaş aralığına denk gelen dönemde genç, çeşitli mesleklere yönelerek tercihlerini belirlemekte ve içlerinden bir tanesini seçme durumda kalmaktadır. 18-21 yaş arası ise "Belirleme" dönemidir (Erdem ve Kayran, 2013: 83).

Meslek seçimi yaparken en önemli zaman lise dönemidir. Gençler bu süreçte, meslek tercihlerine yönelik alanı seçmek ve çalışacakları meslekle ilgili karar vermek durumunda kalmaktadırlar. Meslek seçimi gencin, nasıl bir kariyer yapmak istediği ile ilgilidir. Bu da ileride yaşayacağı hayatın belirleyicisi olacağından çok önemli bir karardır. Lise döneminde eğer gençler henüz mesleki gelişim görevlerini oluşturamadılarsa, böyle önemli bir karar alırken zorlanmaktadırlar. Bu sebeple, doğru ve akılcı kararı vermek güçleşmektedir (Çoban, 2005: 40).

Bireyin yaşamının çoğu çalışma ortamında geçmektedir. Bu anlamda kariyer seçimi, bir yaşam biçimi ve tarzını seçmek olarak da anlaşılmaktadır. Seçilen meslekle birey, para kazanma yolu bulmanın ötesinde kendini gerçekleştirme ve ifade etme yolu da bulmaktadır. Birey seçtiği işin, kendi kişisel gelişimine katkı sağlayarak, her yönden

tatmin edici ve motive edici olmasına dikkat etmektedir (Balta Aydın, 2007: 23). Bireyin biyolojik ve psikolojik gelişimi, meslek seçimini belirleyici en önemli unsurları oluşturmaktadır. Birey bilgi ve yaşam tecrübesi edindikçe farklı ilgi alanlarına yönelmektedir. Bunlardan bazılarında deneyim kazandıkça, gözlem imkânı geliştikçe kendi ilgi alanı olgunlaşabilmektedir (Özcan, 2010: 24).

Bireyin, kariyer seçerken ilgi ve yetenekleriyle örtüşen bir alan seçmesi sağlayacağı psikolojik doyum açısından oldukça önemlidir. Ülkemizde kariyer seçimi, genellikle ortaöğretim döneminde gerçekleşmektedir. Bu dönemde bireyin, akademik olarak başarılı olduğu, becerileri ve ilgi alanlarını yansıtan, potansiyel olarak kendini görebildiği, gerçekçi ve sağlıklı bir değerlendirmeyle kariyer seçimine gitmesi gelecekteki iş tatmini açısından önem taşımaktadır.

2.1.3. Kariyer Seçimini Etkileyen Unsurlar

Bireyin hayatını ciddi bir şekilde etkileyen kariyer seçimi, kişinin kendi tercihleri doğrultusunda, ilgi alanlarına yönelik, yeteneklerini yansıtacak şekilde gerçekleştirilmesi gereken en önemli kararlardan biridir. Ancak kişi bu kararı verirken kişinin bireysel istekleri dışında bir takım unsurlar, verilecek kararda etkili olabilmektedir. Bunlar, kişinin doğru ve bilinçli karar vermesinde bireyi yönlendirmektedir.

Gençlerin alacakları eğitimi sürdürecekleri okulu seçmede ve bu okul yoluyla hayatlarını sürdürürken yapacakları mesleği belirlemede bilinçli kararlar aldıkları görülmektedir. Lise döneminde genç yöneleceği alanı seçme, bunu yaparken gideceği üniversiteyi belirleme ve çalışacağı işi tespit etme zorunda kalmaktadır (Deniz, 2001: 3). Bu aşamada gençlerin kariyer seçimlerini etkileyen unsurlardan en önemlileri; sosyal geçmiş, kişilik gelişimi, değer gelişimi, bireysel beklentiler, ilgi, yetenek ve cinsiyettir.

Sosyal Geçmiş: Kariyer seçimini etkileyen unsurlardan biri, bireyin içinde yetiştiği ailenin ve çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyidir. Kişilerin hayatlarını devam ettirdiği ve zamanlarının çoğunu geçirdiği ortam ve bu ortamdaki diğer

bireylerle etkileşim, kariyer seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bunun nedeni, bireyin içinde bulunduğu topluma adapte olma eğilimidir (Balta Aydın, 2007: 24).

Kişilik Gelişimi: Kişilik, doğuştan aktarılan özelliklerin, bireyin ilgi ve yetenekleriyle tamamlanması ve bunun tutum ve davranışlarına yansımalarıdır (İlal, 2001; 195). Bireyin seçtiği mesleğin, onun kişilik özellikleriyle uyumlu olması gerekmektedir. Ekip çalışmasında verimli olan bireyin, bağımsız çalışmak zorunda kalması veya sosyal bir kişinin bilgisayar başında çalışmak durumunda olması gibi örnekler oldukça fazladır. Bu durumdan kaçınabilmek, bir kişinin kendini yeterli ölçüde tanıması, kişilik özelliklerini doğru saptamasıyla mümkün olmaktadır (Erdem ve Kayran, 2013: 84-85). Kişilik ve kariyer seçimi ile ilgili başlıca kuramlar; Holland'ın Mesleki Tercih Envanteri, Edgard Schein'in Kariyer Çapaları Carl Gustav Jung'ın Kişilik Tipolojisi' dir.

- *Holland'ın Mesleki Tercih Envanteri*

Holland iş ile kişilik arasında doğrudan bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Onun teorisinde üç temel özellik bulunmaktadır. Birincisi, insanların farklı meslekleri tercih etmesi, ikincisi, kendi kişiliklerine hitap eden işlerde çalışanların, kişiliklerine hitap etmeyen işlerde çalışan kitlelerden başarılı olması, üçüncüsü ise bireylerin doğuştan kazandıkları kişilik özelliklerinin, ilgi alanlarını belirlemesidir (Uzdil Cerit, 2007: 9).

Holland, bireyleri kişilik özelliklerine göre altı başlık altında incelemiştir. Bunlar; Gerçekçi (Realistic), Araştırmacı (Investigatory), Sanatçı (Artist), Sosyal (Social), Girişimci (Enterprising) ve Geleneksel (Conventional) olarak tanımlanmaktadır. İngilizce kelimelerin baş harfleri kısaltılmış (Realistic "R", Investigatory "I", Artist "A", Social "S", Enterprising "E", Conventional "C") ve ortaya çıkan kelimeyle RIASEC modeli olarak tanımlanmıştır (Demirci, 2017: 13).

Gerçekçi kişilik; bu kişilik özelliğine sahip bireyler, atletik ve motor becerileri gelişmiş kişilerdir. Fiziksel aktiviteye dayalı, el becerisi gerektiren mesleklere yönelmektedirler. Araçlarla, makinelerle, elektrikli aletlerle çalışmayı seven, fiziki objeleri tercih eden bireylerdir. Sorun çözme becerileri gelişmiş, kapalı alanlardansa

doğada vakit geçirmekten hoşlanan, yapısalcı, iletişimde mesafeli, bireysel etkinlikleri tercih eden kişilik eğilimine sahiptirler (Kahyaoğlu, 2012: 33).

Araştırmacı kişilik; araştırmacı kişilik tipine sahip bireyler, zihinsel etkinlikleri, akademik ve bilimsel alanları seçmeye eğilimlidirler. Analiz yapma, yorumlama, yeni teoriler ortaya koyma becerileri gelişmiş kişilerdir (Uzdil Cerit, 2007: 10).

Sanatçı kişilik; bu kişilik tipinde, yaratıcı, yüksek hayal gücüne sahip, estetik faaliyetlerle ilgilenen, özgürlükçü bireyler yer almaktadır (Balta Aydın, 2007: 26).

Sosyal kişilik; insanlara yardım etme, destek olma, insanlarla bir arada olma eğilimine sahip kişilikte bireylerdir. Sabırlı, iletişim becerisi yüksek, grup çalışmalarında etkin ve insanları bilgilendirmeyi seven yapıda kişilik özelliklerine sahiptirler (Gökçöl, vd., 2010: 35).

Girişimci kişilik; insanları ikna becerisi gelişmiş, liderlik vasıflarına sahip, azimli, sosyal, kendine güvenli, dominant kişilik özelliğine sahip, cesaretli, gücü seven yapıda bireylerden oluşmaktadır (Sönmez ve Akgül, 2015: 313).

Geleneksel kişilik; geleneksel kişilik yapısındaki bireylerin iş hayatında beklentilerinden en önemlisi organizasyon ve planlamadır. Bunun yanında hesap tutmak ve rapor düzenlemek gelmektedir. Bu tip kişilik özelliğine sahip kişiler iş yerlerinde hesap makinası, fotokopi makinası ve dosyalar olmasını önemsemektedirler (Atli ve Keldal, 2017: 75).

- ***Carl Gustav Jung'ın Kişilik Tipolojisi Myers-Briggs Type Indicator***

Jung, önceleri "Kompleks Psikoloji", sonradan da "Analitik Psikoloji" olarak adlandırılan ekolün kurucusudur. Jung kişiliğinin dört temel ögesinden “duyma (sensation), hissetme (feeling), düşünme(thinking), sezgi (intuition)” bahsetmektedir. Bu dört zihinsel fonksiyon iki çeşit davranışa neden olmaktadır. Birincisi, içe dönüklük; ikincisi ise, dışa dönüklüktür. İçe dönük davranışta bulunan bireyler, utangaç, çekingen, yalnız çalışmayı seven, içe kapanık kişilerdir. Dışa dönük bireyler ise girişken ve sosyal çalışmaları seven, ve duygusal sorun yaşadıklarında çevrelerindeki insanlarla konuşabilen kimselerdir (Topçu, 2015: 48-49).

Myers Briggs Type Indicator (MBTI) ise, Carl Jung'ın kişilik tiplerine dayanılarak, geliştirilmiş 94 maddelik anketteki soruların cevaplarına göre 16 farklı kişilik tanımlamaktadır. 4 boyuta sahiptir: İçe Dönüklük-Dışa Dönüklük (Introversion-Extraversion), Duyumsama- İlgüdüsellik (Sensation-Intuition), Düşünme – Hissetme (Thinking-Feeling) ve Yargılama –Algılama (Judging-Perceiving) (Furnham ve Crump, 2015: 1512).

İçe dönüklük-dışa dönüklük; içedönük kişilik tipine sahip bireyler, sessiz ortamlara ihtiyaç duymaktadırlar. Detaylara odaklanırlar ve uzun süre aynı işi sürdürebilirler. Önce düşünüp sonra hareket etme özelliğine sahiptirler. Dışadönükler ise düşünmeden çabuk hareket etmeyi diğer insanlarla rahat iletişim ortamı sağlayacak hareketli işleri tercih etmektedirler. Sabır isteyen, tek başına yapılan işlerden hoşlanmazlar (Yeşilyaprak, 2018:158).

Düşünme- hissetme; bireyin bilgiye ulaşma yolu, düşünme kişilik tipindekiler için mantık çerçevesinde ve objektifken; hissetme kişilik özelliğine sahip kişiler kararlarını çoğunlukla hisselerine dayanarak ve sübjektif olarak verme eğilimindedirler (Balta Aydın, 2007: 27).

Duyumsama- içgüdüsellik; duyuşal tipteki bireyler, bilgiyi küçük parçalar olarak toplamaktadırlar. Bu tip kişiler detaycıdır. Bu bireyler parçadan bütüne gitme eğilimi göstermektedir. Sezgisel tipteki bireyler ise öncelikle resmin bütününe görüp, sonra detayları incelemektedirler. Eğitim düzeyine göre iki kişilik tipi arasındaki oran değişmektedir. Örneğin sezgisel kişilik tipi meslek liselerinde çok azken, genel liselerde oranın arttığı, üniversitede ise çok yüksek seviyeye çıktığı görülmektedir. Bununla beraber duyuşal kişilik özelliğine sahip kişilerin eğitim görme eğilimi daha çoktur(Akdeniz, 2016: 69).

Yargılama-algılama; hayatı düzenlemeyle ilgili olan bu kriterde yargılayıcı kişilik özelliğine sahip bireyler, olayları organize ederken planlı, ayrıntıcı ve eleştirel yaklaşıma sahipken algılama yönü fazla olan kişiler daha esnek, yeni seçeneklere açıktırlar (Soysal, 2008: 17-18).

- ***Edgar H. Schein'in Kariyer apaları Teorisi***

1960 yılında başlamak üzere 10-12 yıl süresince lisansüstü eğitim almış 44 katılımcıyla yürütölen çalışma ile insanların gereksinim, değer ve becerilerini yansıtan özelliklerinin tanımlandığı, hem iş hem de sosyal hayatta önem arz eden kariyer apaları, başlangıçta 5 kategoriyken sonraki geniş çalışmalarla 8 kategoriden oluşmaktadır (Olcay ve Düzgün, 2016: 129).

Teknik fonksiyonel yetkinlik (technical / functional competence; bu kariyer çapasına sahip bireylerde, teknik beceri gerektiren işlere karşı eğilim, bir üst pozisyona gelmektense yapılan işte uzmanlaşma daha önemlidir.

Genel yönetsel yetkinlik (general managerial competence; bu özellikteki bireyler, genel yönetici olma ve insanları yönetme konusunda isteklidir.

Güvenlik-istikrar (security/stability); bu apadaki özelliklere sahip bireyler, çalışacakları kurumlarda uzun süre işte kalmayı ve maddi olarak güvende hissetmeyi öncelemektedirler.

Girişimcilik-yaratıcılık (entrepreneurial/creativity); bu kariyer apasının göröldüğü bireylerde, kendi işini kurma fikri, yeni bir ürün yaratma, farklı projelerde bulunma, risk alabilme gibi özellikler bulunmaktadır.

Otonomi-bağımsızlık (autonomy/independence); bu apaya sahip bireyler, çalışmalarındaki önem ve zaman sıralamasını belirleme konusunda özgür olmayı, başkalarına bağlı olmadan çalışmayı tercih etmektedirler.

Saf meydan okuma (pure challenge); bu kariyer apasının hakim olduğu bireylerde, rekabet durumlarında kazanma isteği, zorluklara direnme gücü, her durumda başarılı olma arzusu görölmektedir.

Hizmet veya bir olaya kendini adamak (service/dedication to a cause); adanmışlık kariyer çabasına sahip kişiler, başkalarına yardımcı olma, çevrelerindeki sorunlara

duyarlılık, içinde buldukları ortamı olumlu yönde dönüştürme isteğini taşımaktadırlar.

Yaşam tarzı (lifestyles); bu kariyer çapasına sahip bireyler, kişisel ve ailevi beklentilerini dengede tutma eğilimindedirler.

Kişilerin kariyer yapmayı hedeflemeleri alınması zor ve anlamlı bir karardır. Bireylerin kariyer kararları kariyer çapalarından etkilenmektedir (Batur ve Adıgüzel, 2014: 329).

Değer Gelişimi: Bireyin toplumsal, sosyal ve mesleki beklentilerinin kaynağı olan değerler, kişinin hayat tarzı ve edindiği kendine has standartlardır. Kişinin yaşam değerlerinin bilincinde olup ve bunları meslek seçimi sürecinde kullanması mesleki değer kavramını oluşturmaktadır. Para, sosyal ilişkiler, yetenekleri kullanma gibi değerler, değerlerin daha özel bir boyutunu oluşturmaktadır. Mesleki değerler, yaşam değerleri içinde yer alan daha spesifik değerlerdir. Mesleki değerler de bir tutuma veya arzu edilen bir şeye ulaşma durumuna dair inançlardır. Mesleki değerler yaşam değerlerinden farklı olarak bir mesleğe sahip olunduktan sonra elde edileceği tahmin edilen tatmini tanımlamaktadır. Mesleki değerler seçilen meslekte en önemli şeyin kişi için ne olduğu ile ilgili ölçütlerdir. Bunlar, bireyin meslek seçiminde kullanacağı standartları oluşturmaktadır. Meslek seçimi esnasında kişinin mesleki tercihi ve değerleri birbirleri ile örtüşmüyorsa bu durum kişide olumsuz duygulara neden olmaktadır. Mesleki değerlerini baz alarak meslek seçimi yapan kişiler, seçtikleri mesleklerde daha mutlu ve başarılı olabilmektedirler (Atli, 2012: 60-69).

Bireysel Beklentiler: Kişilerin kariyer seçiminde etkili faktörlerden biri olan bireysel beklentiler maddi veya manevi olabilmektedir. Kariyer seçimi son yıllarda para, güç ve şöhret gibi maddi beklentiler gözetilerek yapıldığı için yükselme olasılığı olan mesleklere yönelik artmıştır (Kahyaoğlu, 2012: 32).

İlgi: Birey, herhangi bir zorlama olmadan, herhangi bir karşılık alma durumu söz konusu değilken bile bir alana yönelik gösteriyorsa, bu durum bireyin o alana ilgisi olduğunu göstermektedir. Bireylerin ilgi duydukları alanda başarılı olma olasılıkları daha yüksek olduğundan kariyer seçimi yapılırken bireyin ilgilerine yönelik seçimler yapmasında yarar görülmektedir. Sosyal yardım, ticaret, güzel sanatlar gibi ilgi

alanlarına sahip olan bireyler bu yönde tercihler yaptıklarında mesleklerinden alacakları tatminde daha fazla olacak ve uzun vadede kişinin meslekte kalma ve kendini gerçekleştirme gibi beklentilerine de katkı sağlayacaktır.

Yetenek: Yetenek, bir bireyin mesleğinde başarılı, yapıcı, yeniliklere açık ve yaratıcı olabilme becerisidir. Yetenek; bireyin düşünüş, duyumsama ve davranışa dökme becerilerinin verimli bir şekilde kullanılmasıdır. Stratejik düşünme, rekabetçilik, empati, odaklanabilme ve zarafet birer yetenektir (Geniş ve Usta, 2008: 2). Bireyin sahip olduğu yetenekler, öğrenebilme kabiliyetini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, bir öğrencinin becerilerine bakarak onun akademik başarısı hakkında fikir sahibi olabilmektedir (Deniz,2001:4). Bireyler yetenekleri doğrultusunda yönlendirilerek tercih yaptıklarında, işlerinde başarıları artacaktır.

Cinsiyet: Meslek seçimiyle ilgili olarak cinsiyet farklılığının etkisini araştıran çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Buna örnek olarak, kamyon şoförlüğü, inşaat işçiliği gibi mesleklerin erkekler için uygunluğu, öğretmenlik, hemşirelik gibi mesleklerin ise kadınlar için uygunluğu gösterilebilmektedir. (Ensari ve Alay, 2017: 412).

2.2. Kariyer Yönetimi

Çalışanların nitelikleri bir kurumdaki müşteri tatmini açısından çok büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple nitelikli çalışanların işlerinin devamlılığının sağlanması gerekmektedir. Bu açıdan, kariyer yönetimi çalışanların iş tatmini, işgören devir hızının azaltılması ve verimliliğin artırılmasını sağlamaktadır (Kılıç ve Öztürk, 2009: 48).

Kariyer yönetimi, çalışanların kariyerinde ilerleyecekleri yolu seçerlerken doğru planlar yapabilmelerini sağlamaktadır. Böylece işletme içinde eşit yükselme fırsatları sağlanarak çalışanların kendi farkındalıklarını kazanmalarına katkıda bulunmaktadır (Eryiğit, 2007: 18).

2.2.1. Kariyer Yönetiminin Tanımı ve Amacı

Kariyer yönetimi, aslında iş gören yönetimi bölümünün yardımıyla yürütülen bir görevdir ancak işletmede farklı birimlerdeki yöneticilerin sorumluluğunda olması gereken ve yöneltme işlevinin içinde düşünülen bir alandır. Modern işletmecilikte,

çalışanların yaratıcılığını yansıtmasını isteyen işletmeler, bireyin kariyeri ile ilgilenmek durumundadırlar. Kariyer yönetiminde, insanın işi ve özel yaşamının aynı ölçüde değerlendirilmesi gerekmektedir. Özel hayatında huzurlu olan çalışanlar iş yaşamında da daha verimli olacaktır. Bu anlamda kariyer yönetiminde başarı sağlayan yöneticiler, örgütte olumlu ilişkiler kurarak daha etkili çalışmalar sürdürebileceklerdir (Ölçer, 1997: 89).

Kariyer yönetimi, çalışanların ilgi ve becerilerini kavramalarını sağlamak ve kariyer geliştirmelerini organize etmektir. İş dünyasında kariyer yönetimi, giriş, atamalar, görevlendirmeler, transferler ve iş değiştirmeleri kapsamaktadır (Ünver, 2005: 16). Kariyer yönetimi, işgücünün ihtiyaçlarını karşılamak ve bireylerin kariyer amaçlarını gerçekleştirmelerini mümkün kılmak için yöneticilere fırsat sunan hedeflerin planlanması, stratejilerin programlanması ve uygulanması sürecidir (Uzdil Cerit, 2007: 23). Kariyer yönetimi her alanda önemli olduğu kadar, konaklama işletmeleri açısından da çok önem taşımaktadır. Konaklama işletmelerinde çalışanların gösterdikleri hizmetin kalitesi, davranış biçimleri gibi unsurlar müşteri memnuniyetini direkt etkilediğinden kariyer yönetimi dikkatle ele alınmalıdır (Kılıç ve Öztürk, 2009:46).

Kariyer yönetimi pek çok açıdan önem taşımaktadır. Özellikle yeni iş alanlarındaki karmaşık yapı, büyük işletmelerde çalışanların sayısının fazlalığı, istenilen niteliklerin değişmesi kariyer yönetiminin önemini arttırmaktadır. Ayrıca işletmelerdeki yatay hareketlilik ve uzmanlaşma, iş bırakma sayısının azaltılması çalışanların motivasyon ve bağlılıklarının sağlanması da kariyer yönetimini gerekli kılan etmenlerdir (Gürüz ve Yaylacı, 2004:186).

Kariyer yönetiminin amaçları verimliliği arttırmak, çalışanlarının bireysel gelişimine ve kariyerlerine çeşitli imkanlar sunmak böylece ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünü sağlamaktır. Kariyer yönetimi sayesinde çalışanların kariyerindeki başarıları artırılarak insan kaynaklarının ve örgütün başarısı da arttırılmaktadır (Ertürk, 2011; 213).

Kariyer yönetiminin genel ve özel amaçları şu şekilde sıralanmaktadır (Erdoğan,1991:7-8).

- İdari başarı için organizasyonun ihtiyaçlarını gidermek,
- Kavrama yetkinliği olan bireylere sorumluluk vermek,
- Kariyer hedefi olan bireylere gerekli rehberlik ve motivasyonu sağlamak,
- İhtiyaç duyulan beceri ve niteliklerde personele destek olmak,
- Örgüt amaçlarını ve bireysel amaçları bütünleştirmek,
- Kariyerlerinde durgunluk yaşayan personeli teşvik etmek,
- Çalışanların kendilerini ve kariyerlerini geliştirmelerine imkan sağlamak,
- Bu amaçlar doğrultusunda birey ve örgüt adına yarar sağlamak.

2.2.2. Kariyer Yönetimi Uygulamaları

Kariyer yönetimi, bireylerin çalışma hayatlarının örgütlerce yönlendirildiği bir süreçtir. Bu açıdan yaklaşıldığında, örgütlerde iyi oluşturulmuş kariyer sistemi, personelin çalışmalarını organize edip, işletmenin çevreye ve üyelerin işletmeye uyumuna yardımcı olmaktadır. Kariyer yönetimi sürecindeki uygulamaların içeriği işe alma, çalışacak kişilerin seçimi ve yerleştirilmesi, eğitim ve gelişim, terfi, transfer ve yer değiştirme, işten çıkarma, emeklilik ve örgütsel yedeklemeden oluşmaktadır (Taşçıoğlu, 2006: 20).

İşe alma; Kariyer yönetimde ilk aşama işe almadır. Bu süreçte kurum için gerekliliklerini belirleyip, iş için bireyden beklentilerini açıkladığı bir iş ilanı vermektedir. Bu arada örgüt, bireylerin bu ilana başvurma, işe alım nedenlerini belirtme, geçerli seçim yöntemlerine başvurma aşamalarını kolaylaştırmak üzere bir strateji planı hazırlamalıdır. Bunun için ilk başta hazırlanan ilan dikkat çekici ve karşılık verme isteği yaratmalıdır. Görüşmeye gelen adaylar arasından doğru kişiyi seçebilmek için görüşme esnasında zeka, kişilik, yetenek v.b. bir takım testler uygulanmalıdır. İyi bir personel seçimi için insanlarla işleri eşleştirebilme becerisi gerekmektedir. Seçim ve değerlendirme aşamasında buna dikkat edilmelidir (Uzdil Cerit, 2007: 35).

Eleman seçimi ve yerleştirme; Personelde istenilen nitelikler, sürekli değişen ve gelişen iş dünyası dolayısıyla giderek değişmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde bilgiye erişmek artık daha kolay bir hale geldiğinden, işletmeler de işe alınacak kişileri seçerken değişik konularda bilgi sahibi uzman bireyleri tercih etmektedirler. Kariyer yönetiminde örgütlerin önem verdikleri temel nokta seçilecek elemanın örgüt için en üst düzeyde yarar sağlamasıdır. Doğru eleman seçimi ve seçilen elemanın doğru birimlerde çalışmasıyla, birey yönünden iş tatmini sağlanırken, örgüt için de hedeflenen kurum kültürünün gerçekleşmesi mümkün olmaktadır (Balta Aydın, 2007: 45).

Eğitim ve gelişim; Eğitim, çalışanların mesleklerini daha başarılı bir şekilde yapmalarını sağlamanın yanında, becerilerini geliştirerek gelecek kariyer eğilimlerine yön vermelerini sağlamaktadır. Çalışan personel eğitim yoluyla çalıştığı kurumun işleyişini daha iyi anlayarak, problem çözme becerilerini geliştirerek daha verimli hale gelmektedir (Bayraç, 2008: 129-130).

Terfi; Çalışanın yetki, sorumluluk ve ücret bakımından üst düzeydeki bir göreve atanmasına terfi denilmektedir. Terfi aşaması doğru bir biçimde gerçekleştirildiğinde şirket başarısı, personel motivasyonu ve bağlılıkları artmaktadır. Bu sebeple terfi, kariyer yönetimi açısından oldukça önemli bir süreçtir. Terfi aşamasında en önemli kriter kıdem ve yeterlidir. Şirketin kariyer yönetiminde başarı sağlayabilmesi şeffaf, objektif ve adil bir terfi uygulaması yapabilesiyle doğru orantılıdır. Terfi yapılacak pozisyonların hangi nitelikleri gerektirdiği, terfileri kimlerin yapacağı ve hangi koşullarda gerçekleştirilecekleri konularında önceden tüm çalışanlar bilgilendirilmelidir (Ünver, 2005: 45).

Transfer ve yer değiştirme; Transfer ile birey görevinden, statü ve ücret bakımından bir değişiklik olmadan başka bir göreve geçmektedir. Transfer farklı sebeplerden kaynaklanabilmektedir. Örneğin, bireylerin en iyi performansı için gerekli olan 10-15 yıllık uzun bir süreçte, tecrübeleri artarken, verimlilikleri düşebilmektedir. Bu nedenle üst yönetime yeni atama yapılabilmekte veya bireyin transferi yapılabilmektedir. Yer değiştirme ise transfer gibi bireyin görevinde yatay hareketliliği ifade eder fakat bu hareketlilikte statü ve ücret artışı vardır. Bu tip yer

değiştirme özellikle örgüt tarafından alınıyorsa, örneğin kişi deniz aşırı bir ülkedeki şubede çalışmak üzere görevlendiriliyorsa, bu bireyde sosyal, psikolojik, ekonomik, kültürel bir takım problemler oluşturabilmektedir (Kılıç, 2008: 29).

İşten çıkarma; İşten çıkarma, çalışan bireyin kendi isteği dışında işten ayrılmak zorunda kalmasıdır. İşten çıkarma, kişinin performansının azalması, işyerinin küçülmesi veya kapatılması, üretim şeklinin değişmesi gibi birçok nedenle gerçekleşebilmektedir. Birey bu durumda kendi yetenek ve becerilerinin farkında olarak süreci olumluya çevirebilmektedir. Bu da kişi için farklı kariyer fırsatları anlamına gelmektedir (Tunçer, 2012: 228).

Emeklilik; Emeklilik yasal düzenlemelere göre kişisel ve durumsal etkenler sebebi ile bireyin meslek hayatını sona erdirmesidir. Pek çok kişi için ise farklı şekillerde yeni bir kariyerin başlangıcı ve ya mevcut kariyerin devam ettirilmesi demektir. Emeklilik bazı bireyler için yeni bir kariyer başlangıcı olabilmektedir. Bu sebeple bazı şirketler emeklilik öncesi kariyer danışmanlık programları yürütmektedirler (Aytaç, 1997: 120).

Örgütsel yedekleme; Örgütsel yedekleme, örgüt içerisinde özellikle kilit noktalarda bulunan üst düzey yöneticilerin yerlerini gelecekte doldurmak üzere her an hazır olabilecek bireylerin tasarlanması faaliyetidir. Örgütsel yedekleme planlaması, uzun süreli anahtar yönetici pozisyonunda çalışacak bireylerin yetiştirilmesi yoluyla örgütsel liderliğin oluşturulması olarak tanımlanmaktadır. Wendy Hirst' e göre örgütsel yedekleme planlaması “belirli mevkilere gelecek olan kişilerin teşhis edilmesi” dir (Eryiğit, 2007: 23).

2.3. Kariyer Planlama

Kariyer planlaması, çalışılan işletmede bireyin kendi kariyer hedeflerini tespit ederek, bu hedefleri doğrultusunda ilerlerken hangi araçları kullanacağına karar vermesidir. Kariyer Planlaması, eğitimi bitirmiş olan bireylerin, ilk işe başlangıç aşamasında bağımsız davranabilmek için gereken deneyimi edinmesi, başka bireyleri yönlendirmesi, sorumluluk alması, orta yaş krizini hissedip atlatması, örgüt hiyerarşisinde yükselmesi ve geri çekilme ve emekliliğe hazır olma sürecini

kapsamaktadır (Şimşek, 1998: 360). Kariyer planlama bireyin kariyer hedeflerinin tespit edilmesidir. Kariyer planlama sürecinde birey önce kendi isteklerinin farkına vararak ve bu istekleri paralelinde imkanlarını değerlendirerek hedeflerini belirlemektedir. Bunu yaparken kişisel artı ve eksilerini, mesleki değerlerini, ilgi, yetenek ve seçimlerini gözden geçirir. Kişisel değerlendirme aşaması akabinde birey, çalışılan işletmenin sağladığı fırsatlarla, işletme dışındaki fırsat ve sınırlamalar hakkında veri toplar. Daha sonra kişisel değerlendirmesi ve topladığı bilgiler doğrultusunda yaptığı değerlendirmeyi analiz ederek karar verir ve yaptığı tercihe uygun planlama yapar. Yaptığı planı hayata geçirirken 6 ayda bir kendine “ne yaptığını”, “gelişip gelişmediğini”, “yapmak istediği şeyi başarıp başarmadığını” sorar (Daft, 1997:767-768; Akt: İrmiş ve Bayrak, 2001: 181).

2.3.1.Kariyer Planlamanın Önemi

Günümüzde kariyer planlama yönetim alanında giderek önemli hale gelmiştir. Kariyer geliştirme çabaları, kurum hareketliliğini sağladığından, insan kaynakları yönetimi açısından istenmeyen rutinlerden öne geçmektedir (Sav, 2008: 22). Kariyer planlama faaliyetlerinde amaç, kişilerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını analiz ederek, onların büyüme ve gelişme ihtiyaçlarıyla, örgüt amaçlarını uyumlu hale getirmektir. Etkili kariyer planlama programları personel dönüşüm oranını azaltmaktadır. Kişiler bu süreç içinde kariyer hedeflerini daha açık bir şekilde tespit edebildiklerinden dolayı alacakları eğitimlere ve kendilerini geliştirecek faaliyetlere daha çok önem vermektedirler. Bu da örgüt içerisindeki kalifiye eleman sayısının artmasını sağlamaktadır (Eryiğit, 2007: 36).

Kariyer planlama yoluyla; işletme içinde bireye terfi etme imkanı sağlanır, yöneticiler çalışan personelin yetenek ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olur, kişisel gelişim artar, farklı eğitimi olan bireylere kariyer planlama imkanı sağlanarak işletmeye bağlılık artar, bireylerin potansiyel becerilerini harekete geçirme fırsatı doğar (Ünver, 2005: 33).

Kariyer planlama, insan kaynakları gereksinimini sağlama, emeklilik, terfi, istifa gibi nedenlerden ortaya çıkan üst düzey görev açığını karşılamak üzere terfi edebilir personel yetiştirilmesi, uluslararası görevlere yerleştirme imkanı sağlama, nitelikli

çalışanların kaybolmasının engellenmesi, işten ayrılma sayısının azalması ve çalışanların gereksinimlerinin karşılanması gibi faydalar sağlaması açısından önem taşımaktadır (Taşcıoğlu, 2006: 31).

2.3.2.Kariyer Planlama Faaliyetleri

Bireysel ve örgütsel kariyer planlama süreçleri çoğu zaman iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayan yapılardır. Bundan dolayı birey kariyerini planlama sürecinde, çalıştığı örgüt içindeki durumunu bilerek gelecekte hangi pozisyonda olacağını öngörebilmek isterken; örgüt, geliştirdiği örgütsel kariyer planlarıyla bireylerin ilerlemesi için geçecekleri kariyer yollarını belirlemeyi temel amacı görmektedir. Kariyer planlamada bireysel ve örgütsel planlamanın benzer süreçler olduğu belirtilmektedir. Birey merkezli kariyer planlaması ile örgüt merkezli kariyer planlamasının birbirinden tamamen ayrı süreçler olmadığı belirtilmektedir. Kariyer planlama faaliyetlerinde birey ve örgütün karşılıklı ilgileri bulunmaktadır. Bu yüzden örgütlerin kariyer yönetim sistemleri çözümlenirken, kişisel ve örgütsel bakış açıları önemli olmaktadır. Bir örgütte bireylerin kariyer amaçları ve organizasyonun geliştirme planları arasında yakınlık olduğunda, birey ile organizasyon arasında etkin bir bütünleşme ortaya çıkmaktadır (Tuna, 1996; Akt: Arifoğlu, 2015: 60).

Üniversitelerde bulunan kariyer merkezlerindeki kariyer planlama faaliyetlerine bakıldığında; kamu üniversitelerinde % 38,8; vakıf üniversitelerinde ise % 48,5 oranında, 'kendini ve mesleğini tanıma, iş dünyasını tanıma, kendine uygun iş bulma, kariyerde ilerleme' faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir. Bu uygulamaların yanında kendini tanıma çalışmalarıyla beraber ölçme ve değerlendirmeler yapılmakta, kişilik testlerinin uygulanmaktadır. Ayrıca iş dünyasını tanımaya yönelik olarak, çeşitli mesleklerden kişiler davet edilerek, konferansların verilmektedir. Bazı üniversiteler bu uygulamaları gerçekleştirirken öğrencileri iş ilanlarına yönlendirmektedir. (Cevher, 2015: 173).

2.3.3. Turizmde Bireysel Kariyer Planlama

Bireysel kariyer planlama bireyin kendine odaklanmıştır. Bireysel kariyer planlama ile hedeflenen bireyin amaçlarını tespit etmek ve tespit edilen amaçlarla bireyin beceri, yetkinlik ve yeteneklerini belirlemektir (Anafarta, 2001: 1). Bireysel kariyer

planlama, bireyin kişisel değerlendirmesi ve çevredeki fırsatları değerlendirmesi ile, iş hayatı için kendine bir yol çizmesi ve bu yola ulaşması için gerekli hedefleri gerçekleştirecek faaliyetleri planlamasıdır (Mavisu, 2010: 23).

Bireysel kariyer planlaması, bireylerin başarılı olması için arzu edilen hedefler doğrultusunda nasıl hareket edileceğini, eksikliklerin nasıl giderileceğini ve kişisel gelişimin nasıl sağlanacağını ortaya çıkarmaktadır. Bireysel kariyer planlaması, kişisel değerlendirme, kariyer imkanlarının gözden geçirilmesi, amacın tespit edilmesi, kariyer planının hazırlanması ve hayata geçirilmesi ve geri bildirim aşamalarında gerçekleşmektedir (Çatır ve Karaçor, 2016: 205).

Turizm sektöründe ise farklı ve dinamik bir iş hayatının mevcudiyeti insan unsurunun önemini göstermektedir. Bu sebeple, turizm sektörü için konaklama işletmelerinde bireylerin verimli biçimde çalışabilmeleri doğru bir kariyer planlamasıyla sağlanmaktadır. Çalışanların kariyer değerleri ve hedefledikleri kariyer tercihlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu unsurlar, işletmelere çalışanlarını tanıma ve işletmeyle bağlarını anlama imkanı sunabilmektedir (Türkay ve Eryılmaz, 2010: 180).

Bireysel kariyer planlaması ile birey kendisine uygun mesleği seçerek bireysel mutluluğunu arttıracak böylece başarılı olmasına katkıda bulunacaktır. Kendi kişisel özelliklerine göre seçim yapan birey, kendini daha rahat, güven içinde ve yetkin hissedecektir. Bu aşamada Holland'ın Mesleki Tercih Envanteri'ne bakıldığında turizm sektöründe kariyer yapmak isteyecek kişilerin yeterli özgüven, yüksek düzeyde sosyal beceri ve hoşgörülü olmak gibi kişisel özelliklere sahip olduğu belirtilmiştir. Turizmde bireysel kariyer planlamada, kişisel beceri ve yetkinliklere bakıldığında insan ilişkileri becerisi, liderlik, planlama, insan kaynakları yönetimi, hizmet odaklılık, sözlü iletişim, dinleme becerisi, ekip çalışması, problem tanımlama ve çözme, değişime uyum sağlama, yaratıcı düşünme, hizmet içi eğitim ve geliştirme, yazılı iletişim, kalite odaklılık, bilgisayar kullanma ve finansal beceriler en başta yer almaktadır. Ayrıca Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı (The Theory of Multiple Intelligences)'na göre; sözel/dilsel zeka, mantıksal/ matematiksel zeka, görsel/mekânsal/uzamsal zeka, bedensel/kinestetik zeka, müziksek/ritmik zeka,

sosyal kişilerarası zeka, doğacı/ varoluşçu zeka ve kişisel/öze dönük zeka olmak üzere sekiz farklı zeka alanı bulunmaktadır. Bireylerin hangi zeka alanına yatkın olduklarını belirlemeleri mesleki başarılarını da arttıracaktır. Örneğin, görsel/mekânsal/uzamsal zekaya yatkın birey tur rehbeliği mesleğinde, sosyal/kişilerarası zekaya yatkın birey ise resepsiyonistlik mesleğinde daha verimli olabilmektedir (Seymen ve Bolat, 2014: 380-381).

2.4. Kariyer Akış Teorisi (Umut Odaklı Kariyer Gelişimi Modeli)

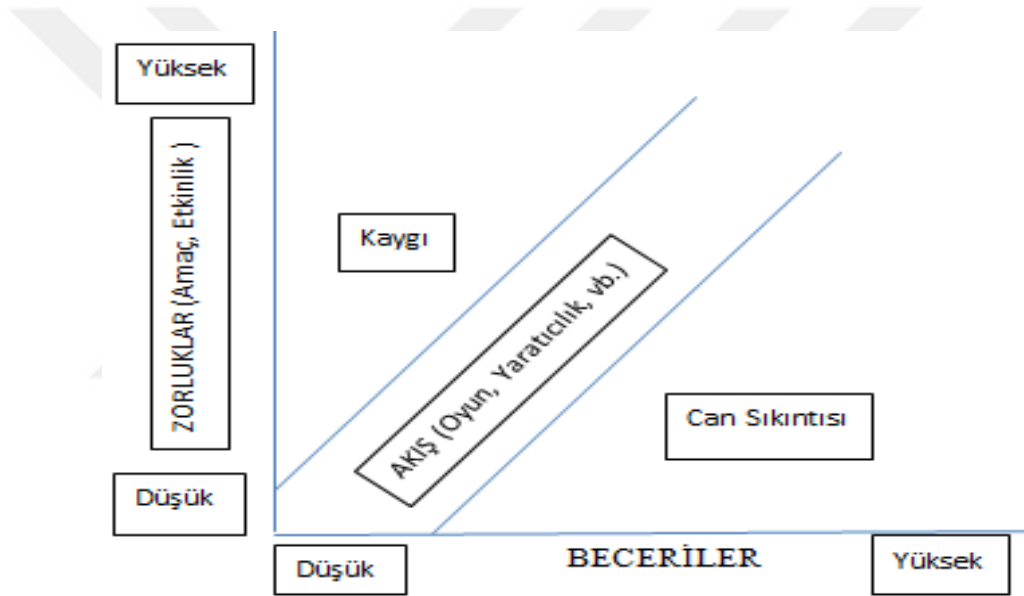
Umutlu olmak bir kişinin kariyer gelişimini yönetmesi için gereklidir. Umutlu olma hali, anlamlı bir amaç belirlemek ve bir takım eylemlerin gerçekleştirilmesi durumunda olumlu sonuçların ortaya çıkabileceğine inanma ile ilgilidir. Umut duygusuna sahip olmak, kişinin herhangi bir durumda olasılıkları göz önünde bulundurmasına sebep olmakta ve bireyin harekete geçmesini sağlamaktadır. Umut olmadan bireyler hayatlarına dair olumlu eylemlerde bulunmak istemezler. Umut, kişide tek bir ya da daha çok amaca yönelik adım atarken katalizör görevi görmektedir. Amaçlara, bu amaçlara ulaşmak için stratejilere ve bu amaçlara ulaşacağına dair inanca sahip olmak umudun en önemli bileşenlerini oluşturmaktadır (Niles, vd., 2010: 102-103).

Bilinç içinde gerçekliğin temsillerini oluşturmak için çok fazla bilgiye ihtiyaç duyan insanlar zihinlerini kullanmak için dış çevreye daha bağımlı hale gelebilir. Düşünceleri üzerinde daha az kontrolleri vardır. Buna karşılık, bilinçteki olayları temsil etmek için yalnızca birkaç dış uyarana ihtiyaç duyan insanlar, çevreden daha bağımsızdır. Bu kişilerin deneyimleri daha kolay bir şekilde yeniden yapılandırmalarına ve dolayısıyla daha sık optimal deneyimler edinmelerine izin veren daha esnek bir dikkatleri vardır. Pek çok farklı durumda kendi kendilerine eğlenebilen kişiler, istenmeyen uyarıları eleyerek, o an için neyin konu ile alakalı olduğuna odaklanmaktadır. Akışı daha düzenli bir şekilde gerçekleştiren kişiler, çevrelerindeki küçük ayrıntılara çok dikkat eder, eyleme geçebilecekleri gizli fırsatları keşfeder, hedefler koyar, geri bildirimleri kullanarak ilerlemeyi izler ve kendileri için daha büyük hedefler oluşturmaya devam eder (Czikscentmihalyi ve Harper, 1990: 3).

Akış aslında dışsal motivasyonu değil, içsel motivasyonu vurgulamaktadır. 1975 yılında, Csikszentmihalyi mutluluğu anlamaya çalışırken, akış kavramını geliştirmiştir. Akış “mutluluğun en önemli bileşenidir” . Akış, “kendine özgü dinamik bir durumu, insanların bütünüyle dahil olarak hareket ettiklerinde hissettikleri bütünsel duyguyu” temsil etmektedir (Guo ve Ro, 2008: 439).

Akış kuramı (*Flow Theory*) dünyada kırk yıldan bu yana birçok çalışmada yer almış ve özellikle son zamanlarda üzerinde durulmaya başlanmıştır. Bu kuram ülkemizde pazarlama ve psikoloji alanlarında daha yaygın olarak yer almaktadır (Yeşiltaş ve Türk, 2017: 120).

Şekil 1: Akış Durumu modeli (Csikszentmihalyi, 1990)

Amacın ya da etkinliğin zorluk (*Challenges*) düzeyi, birey tarafından becerilerine (*Skills*) baskın geldiğinde, ortaya çıkan stres kaygı olarak deneyimlenmektedir. Beceri düzeyi düşük, zorluk düzeyi yüksekse kaygı (*Anxiety*) durumu yaşanmaktadır. Beceri düzeyi, zorluk düzeyinden fazla ise, bu durum can sıkıntısı (*boredom*) şeklinde sonuçlanmaktadır. Akış durumu, bireyin becerileri ile amacın ya da etkinliğin zorluk düzeyi arasında denge kurulduğunda hissedilmektedir.

İş fırsatları arayan bireyler, genellikle iş beklentileri ile ilgili kaygı yaşamaktadırlar. Son küresel ekonomik kriz ve bu krizin istihdam üzerindeki uzun süreli etkisi sebebiyle, çalışan bireyler için etkili iş performansı oldukça önemlidir. Günümüzde

pek çok çalışan, kariyerlerini etkin bir şekilde yönetmek için mücadele etmektedir. Kariyer gelişiminde umut merkezli bir yaklaşım kullanmak, kariyer öz yönetimi süreci için önem taşımaktadır. Çoğu insanın kariyer gelişimlerinde sık sık zorluklarla karşılaştıkları göz önüne alındığında, böyle bir yaklaşım özellikle şu an ki koşullarda yararlı olabilir. Ayrıca, bir kez bu umut merkezli yeterlilikler geliştirildikten sonra, çalışma durumları gelişse de, küresel ekonomik durumlara göre istihdam olanakları değişkenlik gösterse de ömrü boyu fayda sağlarlar (Niles, vd., 2010: 107-108).

2.5. Turizmde Meslek Seçimi ve Kariyer Algısı

Turizm sektörü emek- yoğun özelliği dolayısıyla meslek olarak tercih edilmesi ve kariyer yapılması söz konusu olduğunda bu alanla ilgili beklentilerin karşılanması yapılacak seçimde etkili olmaktadır. Turizm alanında çalışanların eğitim almış nitelikli kişiler olması da yine bu beklentilerin gerçekleştirilmesi ile ilgilidir. Bu açıdan öğrencilerin turizm eğitimi almaları kendi mesleki ve eğitsel hedeflerini gerçekleştirmelerine olanak sağlamanın yanında turizm işletmeleri için de gereklidir (Akyol, Oğan ve Oğan, 2018:649).

2.5.1. Turizm Mesleğini Seçme Nedenleri

Ülkemizde üniversite eğitimine başlayabilmenin ön koşulu lise eğitimini tamamladıktan sonra girilen üniversite sınavında belirli bir puanı almaktır. Alınan puana göre girilecek bölümlere ve gidilecek üniversitelere karar verilmektedir. Öğrencilerin bu noktada verdikleri karar geleceklerini belirlemede çok önem taşımaktadır. Yapılan üniversite seçiminin, coğrafi konum, ulaşım imkanları, aileye yakınlık, üniversitesinin olduğu şehrin sosyal imkanları, mezun olduktan sonraki iş olanakları gibi etkenler baz alınarak gerçekleştirildiği görülmektedir (Akar, 2012:98-99). Yelken (2008), Sakarya il merkezinde orta öğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini ve meslek seçimlerini etkileyen faktörler ile ilgili araştırmasında, meslek seçimlerinin cinsiyete, okul türüne, anne-babalarının mesleğine ve öğrenim durumlarına, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre farklılaştığı tespit edilmiştir (Yelken, 2008:123).

Kahraman ve Erdinç'in (2012) Akdeniz Üniversitesi'nde turizm eğitimi alan ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencileri ile yaptıkları araştırmada Endüstri/Kiş

Uyumu, Ücret/Yan Ödemeler, Sosyal Statü, Bireysel İlişkiler, Endüstriyel Bağlılık, Prestij, Yükselme ve Baba Mesleğinin turizm mesleğini seçmede etken olduğu belirlenmiştir. Yapılan ikinci araştırma ise Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda birinci sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre ise turizm mesleğini seçmede Statü/Bireysel İlişkiler, Endüstriyel Bağlılık/Kişi Uyumu, Ücret/Yan Ödeme ve Yükselme faktörleri belirlenmiştir. Üniversite birinci sınıftaki bireylerin kariyer beklentileri bu araştırmalar arasındaki farklılığı yaratmaktadır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında turizm mesleğini seçme eğilimi açısından öğrencilerin çoğunun erkek olduğu, eğitim açısından ortaöğretim - ön lisans hedefledikleri, turizm sektörünü istekleriyle seçtikleri, ailelerinde turizm eğitimi olmadığı, tekrar seçecek olsalar yine turizmde kariyer yapmayı tercih edecekleri ve turizm sektöründe beklentilerinin fazla olduğu ortaya çıkmaktadır (Kahraman ve Erdinç, 2012: 231-232).

Üniversite öğrencilerinin meslek tercihlerini belirleyen faktörlerin incelendiği çalışmada, Aydemir (2018), bu faktörlerin başında; %82,3 “mesleğin gelecekteki önemi koruması”nın bulunduğunu, ikinci sırada %70,4 oranla “mesleğin kazandırdığı toplumsal saygınlığın” geldiğini, %68,7 ile “kariyer imkânının” ve son olarak %68,1 “maddi kazancın” geldiği görülmektedir (Aydemir, 2018: 721).

Sarışık (2007) yapmış olduğu çalışmada; turizmde meslek seçiminde ilk olarak “İnsanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanıyorum” ifadesinin geldiğini ikinci sırada ise, “Farklı kültürleri tanıma ve yeni yerler görme isteği” gibi sosyal beklentilerin geldiğini belirtmektedir. Öğrenciler turizm sektöründe daha çok gelir elde edebileceklerine ve daha çok bilgiye ulaşabileceklerine inandıklarını belirtmektedirler. Turizm mesleğini seçmede başlıca unsurun ekonomik beklentiler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin barınma ve yemek gibi ihtiyaçlarının karşılanması, ücrete ek olarak prim ve bahşiş gibi ek kazanç imkanları da meslek seçimine etki etmektedir (Sarışık, 2007:158).

Şengel vd. (2016) yapmış oldukları çalışmada, turizm mesleğini seçme sebepleri arasında kişilik özelliklerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bölüm tercihinde

kariyer fırsatlarının yaklaşık %32, mesleki kolaylığın %17 ve sektörel çekiciliğin yaklaşık %28 olduğu tespit edilmiştir (Şengel vd., 2016: 2997).

Genel olarak bakıldığında, turizm mesleğini seçme nedenlerinin çoğunlukla turizm sektörüne bağlılık, işe olan ilgi, iş bulma olanakları, kendini geliştirme fırsatı, terfi, işyerindeki iletişim, işin saygınlığı ya da sosyal statü, işin doğası ve fiziksel şartlar, kişi-sektör uyumu, ücret ve ek gelirler olduğu görülmektedir (Özdemir vd., 2005: 48).

2.5.2. Turizmde Kariyer Algısı

Turizm sektörü, kariyer bakımından hareketli bir yapıya sahiptir. Bu hareketlilik sektör dışına da yoğun bir biçimde yansımaktadır. Sektör çalışanları bakımından, bu hareketliliğin, çalışanların teknik yeterliliği ve bağımsızlık eğilimleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Ancak turizm sektöründe alana bağlılık, güvenlik, girişimcilik ve yaşam tarzıyla ilişkilendirilmektedir. Bu sebeple, çalışanların iş güvenliği gerekçeleriyle buldukları alanda çalışmaya devam etmek istedikleri varsayılabilmektedir. Turizm sektörünün arzu edilen hayat beklentisini sunduğu görülmektedir (Türkay ve Eryılmaz, 2010: 196-197).

Türkiye’de ve dünyada farklı ülkelerde yürütülmüş çalışmalar, turizmde eğitim almış öğrencilerin pek çoğunun bu sektörde kariyer sahibi olmayı tercih etmediklerini göstermiştir. Bu öğrencilerin turizm sektöründe görev aldıklarında biraz zaman geçtikten sonra işi bıraktıkları görülmüştür. Turizmde kariyerle ilgili algılamada olumsuz olarak nitelenen unsurlar arasında turizm sektöründe çalışmanın toplum tarafından saygı görmediği inancı yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda, bunun sebebinin; kazanılan gelirin az olması, çalışılan saatlerinin uzun, yorucu ve düzensiz olması, iş güvenliği ve güvencesindeki yetersizlik olarak görülmektedir. Ayrıca, istihdam devir hızının yüksek olması, eğitime yeteri kadar önemin verilmemesi, sektörde çoğunlukla gençlerin istihdam edilmeleri de diğer sebepler olarak belirtilmektedir (Duman, Tepeci ve Unur, 2006: 52-53).

Turizmde kariyere yönelik bakış açılarına bakıldığında öğrencilerin okudukları bölüme göre eğitim memnuniyetlerinin ve ileriye dair kariyer fikirlerinin farklılaştığı

görülmektedir. Turizm İşletmeciliği bölümünde okuyan öğrencilerin aldıkları eğitim ve ders memnuniyeti algıları düşük ve geleceğe dair kariyer kaygıları fazladır. Öğrencilerin okudukları bölümde kariyer yapma konusundaki isteklerinin de düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla beraber, Seyahat acenteciliği, konaklama işletmeciliği ve turist rehberliği bölümü öğrencilerinin eğitim memnuniyetleri ve kariyer beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Baltacı vd., 2012: 23).

2.5.3. Turizmde Öğrencilerin Kariyer Seçimlerini Etkileyen Faktörler

Turizmde öğrencilerin kariyer seçimlerini etkileyen faktörler oldukça çeşitlidir. Türker, Uçar ve Ateş (2016) çalışma koşulları, kişi-turizm uyumu, sosyal statü-terfi, yönetici ve iş arkadaşları, ücret ve ek ödemeler, motivasyon ve özel hayat üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmaya göre turizm eğitimi alan öğrencilerin turizmde kariyer seçiminde çalışma koşullarına dair algılarının olumsuz olduğu görülmüştür. Turizm sektöründe çalışma saatlerinin belirsiz, çok uzun, yapılan işin yoğun ve stresli olduğu belirtilmiştir. Sektörün mevsimsellik özelliği yüzünden kalıcı bir iş sahibi olmanın, aynı zamanda aile hayatını devam ettirmenin zorluğu gibi nedenlerden dolayı sektörde kariyer seçimine olumsuz bakmaktadırlar. Bunun yanında, turizm sektöründe yeteneklerini ve bilgilerini sergileyebildikleri, kişiliklerinin turizmle uyumlu olduğu, hareketli çalışma ortamını tercih ettikleri, insanlara hizmet sunarak mutlu oldukları ve kısa sürede sektörde kariyer yapabileceklerini düşündükleri söylenebilmektedir (Türker, Uçar ve Ateş, 2016: 329).

Güzel vd. (2014) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin turizmde kariyer algılamalarına yönelik bakış açılarına dair, turizmde kariyer yapmanın olumlu ve olumsuz yanları yüzünden kararsız olduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin turizmde kariyerle ilgili en olumlu düşünceleri ‘turizmin yurtdışında çalışma olanağı sağlaması’ ve ‘yeni insanlarla tanışmanın verdiği keyiften kaynaklandığı’ boyutlarıdır. En olumsuz algılamaları ise ‘turizmin diğer işlerden daha az saygın olması’, ‘turizmin cinsiyet ayrımına yol açması’, ‘sosyal yaşantıya zaman bırakmaması’ ve ‘ekonomik getirisinin azlığı’ olarak belirtilmektedir. Yapılan çalışma öğrencilerin, turizmde kariyerin olumsuz etkilerinden çok ‘Turizmle ilişkili

işler, diğer işlerden daha saygındır' ifadesine en düşük katılımı gösterdiğini göstermektedir (Güzel vd., 2014: 182).

Üzümcü, Alyakut ve Gürsel (2015)'in araştırmalarında öğrencilerin turizmde kariyer tercihlerini etkileyen başlıca faktörün ücret beklentileri olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak, öğrencilerin staj esnasında ve çalışmaya başladıkları dönemde aldıkları ücretin(maaş, prim, bahşiş vb.) etkili olduğu düşünülmektedir. İkinci sırada, turizm sektörünün sunduğu kariyer imkânları bulunmaktadır. Yapılan çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin, turizm eğitimiyle turizm sektöründe hızlı bir şekilde yükselebilecekleri, idareci olabilecekleri ve sektörde uzun bir çalışma hayatı sürdürebilecekleri inancında oldukları görülmektedir. En düşük pozitif algı olarak, iş bulma ve çalışma koşulları yer almaktadır. Fakat turizm sektöründe çalışma tecrübesi olan öğrencilerin çoğunun mesleğin geleceğine dair olumlu düşündükleri ve turizm sektöründe çalışmayı eğlenceli buldukları söylenebilmektedir (Üzümcü, Alyakut ve Gürsel, 2015: 192-193).

2.6. Turizmde Kariyer Eğilimleri

Gerçekleştirilen çeşitli araştırmalarda öğrencilerin turizmde kariyer eğilimlerinin farklı olduğu görülmektedir. Bazı öğrenciler turizm sektöründe kariyer yapmayı isterken, bazıları turizm sektöründe kesinlikle çalışmayı istememektedir. Köşker ve Unur (2017) Türkiye'nin 7 bölgesinde değişik bölüm ve farklı sınıflardaki tüm lisans turizm öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmalarında, öğrencilerin % 72.4' ünün kendi isteğiyle turizm bölümünü seçtiği, %27.6 ise istemeyerek seçim yaptıkları sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmaya göre, bütün lise türlerinden öğrencilerin lisans seviyesinde turizm eğitimi almakta olduğu belirlenmiştir. Ancak, Düz Lise, Anadolu lisesi, Anadolu Turizm ve Otelcilik Lisesi mezunlarının turizm alanında eğitim almayı daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Bununla beraber Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin lisans turizm eğitimi almayı istemedikleri sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin turizm sektöründe çalışma eğilimlerine bakıldığında, 3,23 ortalama ile turizm sektöründe çalışmanın dezavantajlarının, avantajlarından ağır bastığı tespit edilmiştir. 3,42 ortalama ile turizmin meslek alanı olarak seçilmesinden duyulan memnuniyet, 3,19 ortalama ile

mesleki geleceğin turizm sektöründe görüldüğü, 2,47 ortalama ile turizm sektörü haricinde kariyer düşünülmediği belirtilmektedir(Köşker ve Unur, 2017: 137-138).

Gürkan, Dönmez ve Küçükaltan yaptıkları araştırmada 2. Sınıf ön lisans turizm bölümü öğrencilerinin staj sonrası % 47.3 ünün sektörde kariyer yapmayı düşündükleri, % 29.5'inin kararsız oldukları, % 23.2' sinin ise sektörde çalışmaktan vazgeçtikleri sonucuna ulaşmışlardır (Gürkan, Dönmez ve Küçükaltan, 2010: 359).

Turizm eğitimi almış öğrencilerin turizmde kariyer eğilimleriyle ilgili araştırmaların incelenmesi sonucu ortaya çıkan sonuçlara göre önemli bir kısım gencin turizmde kariyer yapmaya olumsuz baktığı ortaya çıkmaktadır. Bunun nedenleri genel olarak; turizm sektöründeki çalışma şartlarının ağır ve olumsuz olması, turizm sektöründe çalışmanın saygın görülmemesi, elde edilen kazancın yetersiz olması, stajların çok ağır geçmesi ve staj sonrasında öğrencilerin sektörden soğumaları, ön lisans ve lisans eğitimi alan öğrencilerin çoğunun üniversite seçimlerinde turizm bölümünü son sıralarda yazmaları veya bilinçsizce tercih yapmaları, turizm eğitim kurumlarının turizmin gelişmediği yerlerde açılması olarak görülmektedir (Köşker ve Unur, 2015: 66).

Turizmde olumlu bakış açısına sahip, bu sektörde kariyer yapmak isteyen bireyler vasıtasıyla gerçekleştirilebilecek kaliteli hizmet sunumu turizmde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi açısından önem taşımaktadır. Günay ve Akıncı'nın (2017) Akdeniz Üniversitesi'nde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin turizm sektöründe kariyer yapmalarına dair eğilimlerine ilişkin çalışmalarında 8 temel boyut elde edilmiştir. Bunlar; “terfi imkânları”, “ücret ve ek gelirler”, “işin doğası ve çalışma koşulları”, “sektörde eğitimin rolü”, “iş arkadaşları ve işe bağlılık”, “yöneticilerin tutumu”, “kişi endüstri uyumu” ve “çalışanlar arası ilişki” olarak sınıflandırılmıştır. Bu boyutların öğrencilerin turizm sektöründe kariyer yapma eğilimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Buna göre; 1. sınıf (3,54), okuyan öğrencilerin sektörde kariyer isteğinin daha yüksek olduğu, 2. sınıf (3,46) ve 3. sınıfta (3,09) bu isteğin azalmakta olduğu ortaya çıkmıştır. Daha sonra öğrencilerin stajlarını yapmaları ve sektörü bütün yönleri ile tanımlarıyla 4. sınıfta (3,27) sektörde kalma isteklerinin az oranda arttığı sonucuna varılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin tercihlerini bilinçsiz yaptıkları

dolayısıyla yerleştikleri bölümlerde istedikleri şartları bulamadıkları ve geleceğe dair karamsar düşündükleri ortaya çıkmaktadır (Günay ve Akıncı, 2017: 13-14).

Çatı ve Bilgin (2013) Atatürk Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Düzce Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Erciyes Üniversitesi Türkan- Tuncer Haşçalık Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Muğla Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Adıyaman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ve Kocaeli Üniversitesi Derbent Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nda okumakta olan 402 öğrenciyle bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algıları ile cinsiyetleri arasında farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcı öğrencilerin turizm sektörü algıları ile ailelerinin aylık geliri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (Çatı ve Bilgin, 2013: 35).

Güzel vd.' lerinin (2014) Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi, Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi ve KKTC Girne Amerikan Üniversitesi Turizm ve Konaklama İşletmeciliği Yüksekokulu 3. ve 4. Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmada, demografik özelliklerden cinsiyetin öğrencilerin turizmde kariyer algıları üzerinde fark yaratmadığı görülmektedir (Güzel vd., 2014:182).

Kutukız, Akyürek ve Özdemir'in (2018) çalışmalarında turizm eğitimi alan ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin turizm kariyer planları ve mutfak departmanına yönelik algılarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (Kutukız, Akyürek ve Özdemir, 2018: 137) .

Aymankuy ve Aymankuy (2013) Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencileri ile yaptıkları araştırmada, turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm sektörüne yönelik kariyer beklentilerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir(Aymankuy ve Aymankuy, 2013: 10) .

Duman, Tepeci ve Unur (2006) Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Mersin Meslek Yüksekokulu Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği Yüksekokulu Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Mersin bölümü ile Milli Eğitim Bakanlığı Mersin Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi öğrencileri ile yaptıkları araştırmada turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin ailelerinin çoğunlukla alt ve orta gelir düzeyinde olduğunu tespit etmişlerdir (Duman ,Tepeci ve Unur, 2006: 57).

Zengin ve Uzut (2017) gerçekleştirdikleri çalışmalarında, turizm eğitimi alan öğrencilerin cinsiyet değişkeninin anne babalarının turizm sektöründe çalışmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir (Zengin ve Uzut, 2017: 26).

Köşker ve Unur (2017) Türkiye’de 7 bölgede 800 anketle gerçekleştirdikleri araştırmalarında turizm lisans öğrencilerinin demografik özellikleri ile turizmde çalışma eğilimleri arasındaki bağlantıyı tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre turizmde çalışma eğilimleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte ancak mezun oldukları lisenin, ailenin aylık gelirin, anne- babanın eğitim durumunun turizmde çalışma eğilimlerinde anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca turizm öğrencilerinin çoğunun ailelerinin alt ve orta düzey gelir grubunda olduğu, anne -babanın eğitim düzeyinin çoğunlukla ilkokul, ortaokul ve lise olduğu, ikametlerinin büyük oranda il ve ilçeler olduğu belirlenmiştir (Köşker ve Unur, 2017: 135-136).

Akyol, Oğan ve Oğan’ın (2018) Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu öğrencileri ile yapmış oldukları anket sonucuna göre ise öğrencilerin turizm mesleğine dair beklentilerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aile gelir düzeyleri incelendiğinde turizm öğrencilerinin genel olarak asgari ücretli ailelerden geldikleri belirlenmiştir (Akyol, Oğan ve Oğan, 2018: 659).

Ahmetoğulları ve Güneş (2017) Harran Üniversitesi Hilvan Yüksekokulunda 197 öğrenciye uyguladıkları anket sonuçlarına göre cinsiyet ile kariyer algısı arasında

anlamalı bir fark olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Ahmetoğulları ve Guneş, 2017: 172).

Yukarıdaki araştırmalardan yola çıkılarak lise son sınıf oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinin demografik özelliklerle ilişkilerini tespit etmek amacıyla şu hipotezler geliştirilmiştir.

H1: Lise oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H2: Lise oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri okumakta oldukları bölüme göre farklılaşmaktadır.

H3: Lise oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri anneninin eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

H4: Lise oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri babanın eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır.

H5: Lise oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri ailenin aylık gelirine göre farklılaşmaktadır.

H6: Lise oğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri ikamet yerine göre farklılaşmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİ ALMA VE TURİZMDE KARIYER YAPMA EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK UYGULAMA: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi, sınırları, yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi ve aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi, araştırmanın bulguları ve sonuç ve öneriler konularına değinilmektedir.

3.1. Araştırmanın Konusu

Eğitim, kişilerin bir bütün olarak kendilerini geliştirebilmeleri ve hayatlarındaki tüm rollerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için gereken nitelikleri kazanma sürecidir. Bu süreç içinde kişi, birey olarak insan, sosyal varlık olarak insan ve meslek elemanı olarak insan konumları ile ele alınıp yetiştirilmektedir. Kişilerin mesleki yönelişleri, tercihleri, seçimleri ve kariyer gelişimindeki bazı mesleki gelişim görevleri bu eğitim süreci içinde gerçekleşmektedir. Meslek, insan hayatına ve düşüncelerine şekil veren, toplum içindeki sosyal statüyü belirleyen, kimliğini oluşturan en önemli kriterlerden biridir (Yeşilyaprak, 2018: 3).

Bireyler çalışma hayatlarında kariyer gelişimleri sürecinde bilgi eskimesi problemi yaşayabilmektedir. Meslekte başarıyı sağlamak, bireylerin kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri ile mümkün olabilmektedir (Gürüz ve Yaylacı, 2004: 162). Bu noktada meslek seçimi ve kariyer gelişimi bireylerin kariyerlerinde başarılı olma azmiyle de ilişkilidir. Kariyer sadece insanla ilgili değil, aynı zamanda seçilen meslekle de ilgili bir kavramdır. Birey yapacağı kariyer ile fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik açılardan başarı, statü, beklenti, motivasyon gibi pek çok ihtiyacına cevap bulabilmektedir (Ertürk, 2011: 203).

Lise dönemi öğrencilerin eğitim kararı alma ve kariyer seçimlerine adım atma bakımından en önemli zaman dilimidir. Bu dönemdeki öğrenciler lise son sınıfa geldiklerinde eğitim görecekları üniversite seçimlerini yapmakta ve aynı zamanda bu seçimleri ile yapacakları mesleğe dair alacakları eğitim doğrultusunda kariyer tercihlerini de gerçekleştirmektedirler. Bu bakımdan yapılan tercihin bilinçli ve doğru olması seçilen meslekte de başarıyı ve verimi arttırmaktadır.

Turizm sektörü günümüz koşullarında gelişen rekabet ortamına ayak uydurmak ve başarıyı arttırmak için eğitilmiş çalışanlara ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple turizm eğitimi almış ve turizmde kariyer yapmak isteyen bireyler bu sektörde hem kişisel başarıları açısından hem de rekabet avantajı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

Turizm eğitimi almış öğrenciler bu sektörün potansiyel temsilcileridir (Baltacı vd., 2012: 18). Turizm sektöründe çalışacak bireylerin eğitim düzeyleri ne kadar yüksek olursa, yaptıkları işin kalitesi, kişisel başarıları, kariyer amaçlarına yaklaşma düzeyleri, turistin olumlu algısı, işletmenin verimliliği de o oranda artmaktadır.

Bu araştırmada lise son sınıfta okuyan öğrencilerin üniversite tercihlerinde turizm bölümünü seçme, turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimleri ve bu eğilimleri etkileyen faktörler incelenmiştir.

Öğrencilerin bölüm seçimlerinde turizm mesleğini seçme nedenleri, meslek seçiminde kişiliğin önemi, öğrencilerin turizm mesleğini algılamaları gibi konular üzerinde durulmuştur.

3.2. Araştırmanın Amacı

Kariyer, yaşam boyu süren, işe dair deneyim ve faaliyetler olarak belirtilmektedir. Bunun yanında kariyer bireysel açıdan yükselme beklentisi doğrultusunda gerçekleştirilen davranışlar olarak ifade edilmektedir (Şimşek, 2002:352). Turizm eğitimi, turizm sektöründe çalışacak olan bireylerin sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirilerek, nitelikli, verimli insan gücünü hedeflemektedir. Turizm

eğitimi alacak bireylerin, seçimlerini yaparken kişisel özelliklerinin, kariyer beklentilerinin, mesleki hedeflerinin bu alanla örtüşüp örtüşmediğine dair gerekli bilgi düzeyinde olmaları önem taşımaktadır.

Üniversite tercihlerinde öğrencilerin doğru bölüm tercihi yapabilmeleri gelecekteki mesleki hayatlarını kendi kişilik özelliklerine, yetenek ve becerilerine uygun şekilde geçirmelerine yol açacak, ayrıca seçtikleri meslekte kişisel gelişimlerini sağlayarak yükselmelerine olanak sunacaktır. Bu sebeple lise son sınıf öğrencilerinin bölüm tercihi yapmaları oldukça önem arz etmektedir. Bu araştırma temel olarak lise son sınıf düzeyindeki öğrencilerin turizm bölümünde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

3.3. Araştırmanın Önemi

Kariyer kararı bireyin hayatında aldığı en önemli ve karmaşık kararlardan birini oluşturmaktadır. Bu kararın verilme aşamalarının başında öğrencilerin bölüm tercihlerini bilinçli bir şekilde gerçekleştirebilmeleri yatmaktadır. Tercih yaparken birey, aile, çevre, sosyal konum, kişisel beklentiler, seçilecek mesleği doğru algılama gibi pek çok faktörden etkilenmekte ve çoğu zaman yanlış tercihte bulunabilmektedir.

Turizm sektörü emek yoğun ve insan faktörünün belirleyici olduğu bir sektör olması dolayısıyla hizmet kalitesini artırma açısından nitelikli personele ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple turizm eğitimi almış bireylerin sektörde kariyer yapmaları sektörün devamlılığı açısından önem oluşturmaktadır. Bu bakımdan lise son sınıf öğrencilerinin turizm bölümünü bilinçli olarak tercih edip etmedikleri ve turizm bölümüne bakış açıları sektörde kariyer eğilimlerini etkilemektedir. Bu noktada araştırmanın, lise son sınıf öğrencilerinin turizm sektörünü algılayış biçimleri, turizm bölümünü seçme nedenlerinin anlaşılması, bilinçli tercih yapıp yapmadıklarının belirlenmesi ve öğrencilerin turizmde kariyer eğilimlerinin tespit edilmesi konularında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kapadokya bölgesi turizm bakımından önemli bir yerdir. Bölgede sadece yaz aylarında değil kış aylarında da turistlerin bulunması bu bölgeyi diğer turistik

bölgelerden ayırmaktadır. Literatür incelendiğinde, bu bölgede yaşamakta olan öğrencilerin turizm sektöründe eğitim alma ve kariyer yapmaları konusuna bakış açılarına dair daha önceden yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmanın il merkezindeki lise düzeyinde okuyan son sınıf öğrencilerinin turizm mesleğine dair tercihlerinin belirlenmesi konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.4. Araştırmanın Sınırları

Bu araştırma Nevşehir il merkezindeki toplam 12 devlet lisesinde öğrenim görmekte olan lise son sınıf öğrencileri ile sınırlı bulunmaktadır. Anket uygulandığı süreçte tüm öğrencilerin çeşitli sebeplerle (staj, devamsız v.b.) okulda bulunmayışı anketin bir diğer sınırlığını oluşturmaktadır.

Araştırma ayrıca lise son sınıf öğrencilerine uygulanan anket formunun ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama yöntemi ve araçları, elde edilen verilerin analizleri ve sonuçların yorumlanmasına yer verilmektedir.

3.5.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni tüm Nevşehir'deki lise son sınıf öğrencileridir. Dolayısıyla, 2018-2019 Eğitim ve Öğretim yılında Nevşehir ilindeki devlet liselerinde öğrenim görmekte olan lise son sınıf öğrencileri araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Bu noktada araştırmanın evrenini oluşturan öğrencilerin tamamına ulaşmak maliyet ve zaman bakımından çok zor olduğu için evreni temsil edecek bir örneklem seçme yolu tercih edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini 2018-2019 Eğitim ve Öğretim yılında Nevşehir il merkezindeki devlet liselerinde okumakta olan 1295 lise son sınıfı öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın evren ve örneklem sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 : Örneklemde Yer Alan 2018-2019 Eğitim Ve Öğretim Yılında Nevşehir İl Merkezindeki Liseler Ve Lise Son Sınıf Öğrenci Sayıları

OKULLAR	12. Sınıf Öğrenci Sayısı	Dağıtılan Anket Sayısı	Toplanan Anket Sayısı	Değerlendirilen Toplam Anket Sayısı
Kapadokya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Turizm)	75	75	49	49
Nevşehir Cemil Meriç Sosyal Bilimler Lisesi	75	75	42	42
Nevşehir H. Avni İncekara Fen Lisesi	90	90	48	48
15 Temmuz Şehitleri Anadolu Lisesi	144	144	123	123
Nevşehir İbn-i Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Sağlık)	65	65	17	17
Nevşehir Lisesi	200	200	102	102
Nene Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi(Kız Meslek)	90	90	72	72
Nevşehir Anadolu İmam Hatip Lisesi	84	84	70	70
Nevşehir TOKİ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	72	72	50	50
Nevşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Endüstri)	184	184	82	82
Nevşehir Merkez Anadolu Lisesi	130	130	115	115
Nevşehir Ahi Evran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Ticaret)	86	86	55	55
Toplam	1295	1295	825	825

Araştırmada örnekleme yöntemi olarak kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Dolayısıyla anket uygulamasının yapıldığı günlerde derse giren öğrencilere anket uygulanmıştır. Lise son sınıf öğrencilerinin sayısına göre toplamda 1295 anket dağıtılmış ve 825 anket toplamıştır. Anket geri dönüş oranı %64'tür. Geri dönen anketlerin tamamı analizlere dahil edilmiştir.

3.5.2. Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırmanın teorik bölümü için literatür taramasından yararlanılmıştır. Lise son sınıf öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerini belirlemek

için anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu oluşturulurken öncelikle konuyla ilgili daha önce yapılmış akademik çalışmalar incelenmiş ve madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra ise 10 tane lise son sınıf öğrencisi ile derinlemesine görüşme yapılmış ve görüşmelerden elde edilen ifadeler madde havuzuna eklenmiştir. Hem literatür hem de görüşmelerden elde edilen veriler neticesinde çalışmada kullanılacak anket formu oluşturulmuştur.

Oluşturulan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 12 adet kapalı uçlu soru bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise 30 adet 5’li Likert tipi ölçek türünde ifade yer almaktadır (Ek:1). Anket formları hazırlandıktan sonra, 50 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılarak, soruların anlaşılabilirliği ve anket formunun cevaplanma süresi kontrol edilmiştir. Pilot uygulama sonucunda anlaşılmayan veya yanlış anlaşılan ve düzeltilmesi gereken bir soru ya da ifade tespit edilememiştir. Dolayısıyla anketin nihai olarak uygulanmasına geçilmiştir.

3.5.3. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde anket formu nihai uygulamasına geçilmeden önce İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile gerekli yazışmalar yapılmış ve izinler alınmıştır. Ayrıca uygulama yapılan okulların idarecileri ile bireysel görüşme yapılarak alınan izin doğrultusunda anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Hazırlanmış olan anket formu 03.12.2018 – 20.01.2019 tarihleri arasında Nevşehir il merkezindeki devlet liselerinde okuyan lise son sınıf öğrencilerine araştırmacı tarafından yüz yüze anket yöntemiyle uygulanmıştır. Anket formu, il merkezindeki lise son sınıf öğrencisi olan tüm okullara uygulanmıştır. Anket formlarının araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanması ve uygulama esnasında gerekli açıklamaların yapılması anket formlarının mümkün olduğunca az kayıpla tamamlanmasını sağlamıştır. Ancak, anket uygulandığı günlerde okulda staj ya da devamsızlık gibi nedenlerle bulunmayan öğrencilere uygulama yapılamamıştır.

3.5.4. Verilerin Analizi

Anket formlarından elde edilen veriler bilgisayar ortamında istatistik yazılım programı kullanılarak analiz edilmiştir. Kişisel bilgilere ve araştırma sorularına ilişkin yüzde dağılımları, frekans dağılımları ve aritmetik ortalamaları hesaplanarak, tabloları verilmiş ve yorumlanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerinde cinsiyete göre, okumakta oldukları bölüme göre, annenin ve babanın eğitim durumuna göre, ailenin aylık gelirine göre ve ikamet yerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını ölçmek için T-Testi ve One-Way Anova Testi uygulanmıştır.

Çalışmada kullanılan veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri test edilmiştir. Analiz sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olduğu tespit edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Bulguları

Bu kısımda araştırma sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Öncelikle araştırmada kullanılan ölçüm aracının geçerlilik ve güvenilirliği, daha sonra ise tanımlayıcı istatistikler ve hipotez testlerine ilişkin bulgular verilmiştir.

3.6.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Geçerlilik ve Güvenirliği

Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinin belirlenmesi için oluşturulan ölçüm aracının yapı geçerliliğini tespit etmek için “temel bileşenler (*principal component*)” analizi ve “*varimax*” döndürme yöntemi kullanılarak Açıklayıcı (Keşfedici) Faktör Analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik katsayısının 0.95 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. Bartlett küresellik testinin anlamlı olması [$\chi^2_{(825)}=15279,873$ $p<0.001$] ifadeler arasındaki korelasyon ilişkilerinin faktör analizi için uygun olduğuna işaret etmektedir.

Tablo.2: Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Faktör Analizi Sonuçları

İfade	Çalışma Koşulları	Prestij ve İmaj	Sosyal Yaşam	Kariyer ve Eğitim
Turizm sektöründe çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	,677			
Turizm sektöründe çalışmanın diğer sektörlere göre daha kolay olduğunu düşünüyorum	,488			
Gelecekte turizm sektöründe kendi işimi kurmak istiyorum	,767			
Turizm sektöründe çok iyi iş imkanları olduğunu düşünüyorum	,448			
Turizm sektöründe çalışmanın stresli olduğunu düşünüyorum	,416			
Ailem turizmle ilgili ir işe sahip olduğu için turizmde çalışmak istiyorum		,703		
Turizmin toplum tarafından prestijli bir meslek olduğunu düşünüyorum		,524		
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum		,723		
Turizm sektöründe çalışarak kısa zamanda çok kazanabileceğime inanıyorum		,692		
Turizm sektöründe kazanılan ücretlerle ekonomik olarak rahat bir yaşam sürdürebileceğime inanıyorum		,649		
Turizmde kariyer yapacağımı çevremdekilere söylemenin gurur verici olacağını düşünüyorum		,610		
Turizm gelecekte geçerliliğini koruyacak bir meslektir		,606		
İnsanlara hizmet etmenin güzel olduğunu düşünüyorum		,537		
Turizmin gelecekte daha iyi bir sektör olacağına inanıyorum		,449		
Turizm sektöründe çalışanların gelecek kaygısı taşımadıklarını düşünüyorum		,408		
Turizmde çalışanların yeni ve farklı yerler göreceğine inanıyorum.			,854	
Turizm sektöründe çalışarak farklı kültür ve milliyetten insanları tanıyacağıma inanıyorum			,881	
Turizm sektöründe çalışarak daha fazla seyahat imkanı bulacağıma inanıyorum			,840	
Turizm sektöründe çalışmanın sosyal hayatıma fayda sağlayacağına inanıyorum			,626	
Turizm sektöründe çalışmanın eğitim ve beceri gerektirdiğini düşünüyorum			,545	
Turizm eğitimi almanın yabancı dil öğrenme fırsatı sağladığını düşünüyorum			,579	
Turizmde çalışmanın benim için en ideal meslek olduğuna inanıyorum				,806
Ailemin turizmde kariyer yapmamı isteyeceğini düşünüyorum				,759
Turizm mesleğinin eğitiminin kolay olduğunu düşünüyorum				,743
Üniversitede turizmle ilgili bir bölüm tercih etmek istiyorum				,736
Turizmde kariyer yapmak için sektörde kısa bir süre çalışmanın yeterli olacağını düşünüyorum				,668
Kişiliğimin turizm sektöründe çalışmaya uygun olduğunu düşünüyorum				,645
Turizmde kariyer yapmanın kolay olduğunu düşünüyorum				,636
Turizmde kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum				,527
Turizm eğitimi almanın birçok kariyer fırsatı sağlayacağına inanıyorum				,450
Özdeğerler (Eigenvalues)	12,261	3,339	1,277	1,130
Açıklanan Varyans Yüzdesi (%)	20,549	15,458	15,374	8,643
Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi (%)		60,024		

Analizde özdeğerlerin (eigenvalues) 1'den büyük olması durumunda faktörlerin oluşması sağlanmıştır. Faktör analizi neticesinde 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörlerin toplam varyansı açıklama oranının %60,024 olduğu tespit edilmiştir. Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçları Tablo 2.'de verilmiştir.

Güvenirlilik, ölçüm sonucunun aynı şartlarda tekrarlanarak yapıldığında değişmemesini ifade etmektedir. Cronbach alfa katsayısı, ölçekteki k maddenin varyansları toplamının genel varyansa oranlanmasıyla elde edilen ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır (Ercan ve Kan, 2004: 212-213). Sosyal bilimlerde, bilimsel araştırmalarda güvenirlilik katsayısı olarak 0,70 olarak kabul edilmektedir (Şencan, 2005: 169). Yapılan analiz sonucunda araştırmada kullanılan ölçeğin güvenirlilik katsayısı (Cronbach Alpha) 0,945 olarak tespit edilmiştir. Güvenirlilik analizi sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Boyut	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı
Çalışma Koşulları	5	0,78
Prestij ve İmaj	10	0,88
Sosyal Yaşam	6	0,89
Kariyer ve Eğitim	9	0,87
Genel Güvenirlilik	30	0,95

Tabloda da görüldüğü üzere araştırmada kullanılan ölçeğin hem boyutlar bazında hem de genel güvenirliliğin 0,70'in üzerinde ve tatmin edici düzeyde olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla hem faktör analizi hem de güvenirlilik analizi sonuçları birlikte değerlendirildiğinde araştırmada kullanılan ölçeğin hem geçerli hem de güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.6.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK VERİLER		f	(%)
Cinsiyet	Kız	482	58,4
	Erkek	343	41,6
	Toplam	825	100
Yaş	16	9	1,1
	17	406	49,2
	18	367	44,5
	19	43	5,2
	Toplam	825	100
Okumakta olunan bölüm	Sayısal	353	42,8
	Sözel	82	9,9
	Eşit Ağırlık	356	43,2
	Dil	34	4,1
	Toplam	825	100
Anne eğitim durumu	Okur Yazar Değil	25	3
	İlkokul	362	43,9
	Ortaokul	215	26,1
	Lise	157	19
	Üniversite	58	7
	Yüksek Lisans - Doktora	8	1
	Toplam	825	100
Baba eğitim durumu	Okur Yazar Değil	9	1,1
	İlkokul	242	29,3
	Ortaokul	204	24,7
	Lise	207	25,1
	Üniversite	241	17,1
	Yüksek Lisans - Doktora	22	2,6
	Toplam	825	100
Ailenin aylık geliri	1000 TL'den az	52	6,3
	1001 TL – 1500 TL	158	19,2
	1501 TL – 2000 TL	241	29,2
	2001 TL – 2501 TL	5	0,6
	2501 TL – 3000 TL	107	13
	3001 TL – 3500 TL	76	9,2
	3501 TL – 4000 TL	60	7,3
	4001 TL ve üzeri	126	15,3
	Toplam	825	100
İkamet yeri	İl Merkezi	564	68,4
	İlçe	95	11,5
	Köy – Kasaba	166	20,1
	Toplam	825	100

Ankete toplam 825 öğrenci katılmıştır. Elde edilen veri sonuçlarına göre ankete katılan öğrencilerden kız öğrencilerin % 58,4 ve erkek öğrencilerin % 41,6 oranında olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yaşlarına bakıldığında %49,2' lik oranda 17 yaş, 44,5 oranda ise 18 yaş grubunun hakim olduğu görülmektedir. Diğer yaş gruplarından ise 16 yaş grubunun

% 1,1 oranda olduğu, % 5,2 lik oranda ise 19 yaş grubundan öğrencilerin olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin okumakta oldukları bölümler incelendiğinde, % 43,2' sinin eşit ağırlık bölümünde, % 42,8' inin sayısal bölümde, % 9,9' unun sözel bölümde ve %4,1' inin dil bölümünde okumakta olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin anne eğitim durumuna bakıldığında, % 43,9 oranında öğrencinin annesinin ilkokul, % 26,1' inin ortaokul, %19' unun lise, % 7' sinin üniversite mezunu olduğu görülmektedir ayrıca % 3 öğrencinin annesinin okuryazar olmadığı ve % 1' inin ise yüksek lisans veya doktora düzeyinde eğitimi olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin baba eğitim durumuna bakıldığında ise % 29,3' ünün ilkokul, % 25,1' inin lise, % 24,7' sinin ortaokul mezunu oldukları ve %17,1' inin üniversite eğitimi almış oldukları, % 2,6' sının yüksek lisans –doktora eğitimine sahip olduğu ve % 1,1' inin ise okur yazar olmadığı görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin ailesinin aylık gelir seviyesi incelendiğinde %29,2' lik oranla 1501-2000 Türk Lirası (TL) arası aylık gelir sahibi olanların ilk sırada bulunduğu görülmektedir. Diğer gelir grupları incelendiğinde; %19,2' sinin, 1001–1500 TL, % 15,3 ünün 4001 ve üzeri, %13' ünün 2501–3000 TL, %9,2' sinin 3001-3500, %7,3' ünün 3501-4000 TL, %6,3' sinin 1000 TL' den az ve 0,6' sının 2001-2501 TL gelir düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin ikamet yerleri baz alındığında % 68,4' ünün il merkezinde, 20,1' inin köy kasabalarda ve %11,5' inin ilçelerde oturduğu görülmektedir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Üniversite veya Bölüm Tercih Kararlarına Göre Dağılımı

		F	%
Üniversite veya bölüm tercihi	Evet	652	79
	Hayır	173	21
	Toplam	825	100

Tablo 5’de üniversite veya bölüm tercihi kararları yer almaktadır. Buna öğrencilerin üniversite veya bölüm tercihi yapıp yapmadıklarına bakıldığında % 79’ unun bir üniversite veya bölüm tercihine karar verdikleri, % 21’ inin ise henüz bir karar vermedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 6: Seçilecek Bölümün İdealleri İle Örtüşme Durumu

		f	%
Bölüm ideal örtüşmesi	Evet	667	80,8
	Hayır	158	19,2
	Toplam	825	100

Öğrencilerin bölüm - ideal örtüşmesi incelendiğinde % 80,8’ inin bölümleriyle ideallerinin örtüştüğünü, %19,2’ sinin ise bölümleri ile ideallerinin örtüşmediğini belirttikleri görülmektedir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Turizm Bölümünü Tercih Etme, Turizm Alanını Seçecek Olanların Seçecekleri Bölüm Tercihi ve NHBV Turizm Fakültesi Tercih Durumları

		f	%
Turizm Bölüm Tercihi	Evet	180	21,8
	Hayır	645	78,2
	Toplam	825	100
Turizmde hangi bölüm	Turizm İşletmeciliği	46	5,6
	Turizm Rehberliği	60	7,3
	Gastronomi ve Mutfak Sanatları	74	9
	Toplam	180	100
NHBV Turizm Fakülte tercih	Evet	134	16,2
	Hayır	691	83,8
	Toplam	825	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm bölümünü tercih etme durumları incelendiğinde % 78,2’ sinin bu alanda bir tercih yapmayı düşünmediği, %21,8’ inin ise turizm bölümünü tercih etmeyi düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Turizm bölümünü düşünen öğrencilerin hangi bölümü seçeceklerine bakıldığında % 9’ unun Gastronomi ve Mutfak Sanatlarını, %7,3’ ünün Turizm Rehberliğini ve % 5,62’ sının Turizm İşletmeciliğini tercih edeceği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesini tercih etme durumları incelendiğinde % 83,8’ lik oranda bu fakülteyi tercih etmeyecekleri, % 16,2’ lik oranda ise tercih edecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca turizm

bölümünü seçecek öğrencilerin % 21,8 olması durumuyla karşılaştırıldığında % 6'lık bir kesimin başka üniversitelerin Turizm Fakültelerine yönelecekleri söylenebilir.

3.6.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerinin Belirlenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri tamamlayıcı istatistiklere göre değerlendirilmiştir. Buna göre her ifadeye verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin Turizmde Çalışma Koşullarına Yönelik İfadelerin Değerlendirilmesi

İfadeler	Ortalama ¹	Std. Sapma
Turizm sektöründe çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum	2,73	1,25
Turizm sektöründe çalışmanın diğer sektörlere göre daha kolay olduğunu düşünüyorum	2,79	1,21
Gelecekte turizm sektöründe kendi işimi kurmak istiyorum	2,52	1,31
Turizm sektöründe çok iyi iş imkanları olduğunu düşünüyorum	2,94	1,23
Turizm sektöründe çalışmanın stresli olduğunu düşünüyorum	2,95	1,21

¹ Ölçek: 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2 = Katılıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılmıyorum

Tablo 8'de araştırmaya katılan öğrencilerin turizmde çalışma koşullarına yönelik ifadelerine verdikleri cevapların ortalamaları incelendiğinde ortalamaların genel olarak düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, turizm sektöründeki çalışma koşulları nedeniyle araştırmaya katılan öğrencilerin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinin genel olarak olumsuz olduğu söylenebilir.

Tablo 9: Öğrencilerin Turizmde Çalışmanın Prestij ve İmajına Yönelik İfadelerinin Değerlendirilmesi

İfadeler	Ortalama ¹	Std. Sapma
Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için turizmde çalışmak istiyorum	2,28	1,31
Turizmin toplum tarafından prestijli bir meslek olduğunu düşünüyorum	2,86	1,16
Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum	3,07	1,26
Turizm sektöründe çalışarak kısa zamanda çok kazanabileceğime inanıyorum	2,95	1,22

Turizm sektöründe kazanılan ücretlerle ekonomik olarak rahat bir yaşam sürdürüleceğine inanıyorum	2,72	1,24
Turizmde kariyer yapacağımı çevremdekilere söylemenin gurur verici olacağını düşünüyorum	3,11	1,23
Turizm gelecekte geçerliliğini koruyacak bir meslektir	3,24	1,31
İnsanlara hizmet etmenin güzel olduğunu düşünüyorum	2,76	1,26
Turizmin gelecekte daha iyi bir sektör olacağına inanıyorum	3,09	1,25
Turizm sektöründe çalışanların gelecek kaygısı taşımadıklarını düşünüyorum	3,03	1,23

¹ Ölçek: 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2 = Katılıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılmıyorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizmde çalışmanın prestij ve imajına yönelik ifadelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde buna yönelik ortalamaların nispeten düşük olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler genel anlamda turizmin gelecekte geçerliliğini koruyacak bir meslek olacağını düşünmektedirler (3,24).

Bununla beraber “Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için turizmde çalışmak istiyorum.” İfadesi en düşük ortalamaya sahiptir (2,28). Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin turizmde çalışmaması bunun nedeni olabilir.

Tablo 10: Öğrencilerin Turizmde Sosyal Yaşama Yönelik İfadelerinin Değerlendirilmesi

İfade	Ortalama ¹	Std. Sapma
Turizmde çalışanların yeni ve farklı yerler göreceğine inanıyorum.	3,40	1,32
Turizm sektöründe çalışarak farklı kültür ve milliyetten insanları tanıyacağıma inanıyorum	3,49	1,31
Turizm sektöründe çalışarak daha fazla seyahat imkanı bulacağıma inanıyorum	3,37	1,34
Turizm sektöründe çalışmanın sosyal hayatıma fayda sağlayacağına inanıyorum	3,24	1,27
Turizm sektöründe çalışmanın eğitim ve beceri gerektirdiğini düşünüyorum	3,31	1,27
Turizm eğitimi almanın yabancı dil öğrenme fırsatı sağladığını düşünüyorum	3,40	1,328

¹ Ölçek: 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2 = Katılıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılmıyorum

Tablo 10’da öğrencilerin Turizmde Sosyal Yaşama yönelik ifadelerine verdikleri cevaplar incelenmiştir. Buna göre diğer boyutlara kıyasla buradaki ifadelerin ortalamaları nispeten daha yüksektir. Özellikle turizmde çalışmanın farklı kültür ve milliyetten insanları tanımasını sağlama, yeni ve farklı yerler göreceğine

inanmaları ve yabancı dil öğrenme fırsatı sağlaması, turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapmaya yönelik bakış açılarına olumlu yansımaktadır. Dolayısıyla turizm sektörünün sosyal yanının öğrencilere cazip geldiği söylenebilir.

Tablo 11: Öğrencilerin Turizm’de Eğitim ve Kariyere Yönelik İfadelerinin Değerlendirilmesi

İfade	Ortalama ¹	Std. Sapma
Turizmde çalışmanın benim için en ideal meslek olduğuna inanıyorum	2,76	1,30
Ailemin turizmde kariyer yapmamı isteyeceğini düşünüyorum	2,88	1,29
Turizm mesleğinin eğitiminin kolay olduğunu düşünüyorum	2,45	1,29
Üniversitede turizmle ilgili bir bölüm tercih etmek istiyorum	2,60	1,28
Turizmde kariyer yapmak için sektörde kısa bir süre çalışmanın yeterli olacağını düşünüyorum	2,87	1,19
Kişiliğimin turizm sektöründe çalışmaya uygun olduğunu düşünüyorum	2,73	1,20
Turizmde kariyer yapmanın kolay olduğunu düşünüyorum	2,46	1,35
Turizmde kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum	2,99	1,27
Turizm eğitimi almanın birçok kariyer fırsatı sağlayacağına inanıyorum	2,86	1,21

¹ Ölçek: 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2 = Katılıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılmıyorum

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğrencilerin turizmde eğitim alma ve kariyere yönelik ifadelerinin ortalamasının genel anlamda düşük olduğu görülmektedir. Özellikle turizm mesleğinin eğitiminin kolay olduğunu düşünmeleri (2,45), üniversitede turizmle ilgili bir bölüm tercih etmek istemedikleri (2,60) ve turizmde kariyer yapmanın kolay olduğuna inanmalarına (2,46) yönelik ifadelerin ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Cinsiyete göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma İfadelerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler ve Bağımsız Örneklem t-Testi Tablosu

DEĞİŞKEN	N	Cinsiyet	Ort.	Std. Sapma	t	P
Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimi	482	Kız	2,9384	,77668	1,604	,206
	343	Erkek	2,9201	,84239		

Tablo 12 incelendiğinde cinsiyete göre, lise son sınıf öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinde anlamlı bir fark olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır (0,206). Başka bir ifadeyle cinsiyete göre lise son sınıf öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinin farklılaşmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 13 : Okumakta Olduğu Alana Göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Bulgular-Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

DEĞİŞKEN	N	ALAN	$\bar{x}$	s.s	F	P
Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve Turizmde kariyer yapma eğilimlerine yönelik ifadeler	825	Sayısal	2,8381	,83688	2,938	,032
		Sözel	2,9720	,86797		
		Eşit Ağırlık	2,9978	,72774		
		Dil	3,0922	,97987		

Tukey	Ortalama farklar	Std.Hata	P
Okumakta olduğu alan/Eşit Ağırlık- Sayısal	,15979	,06019	,040

Tablo 13 incelendiğinde okumakta oldukları alana göre lise son sınıf öğrencilerinin turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerinde eşit ağırlık (2,9978) ve dil (3,0922) bölümlerinin ortalamaların daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 13'e göre lise son sınıf öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri okudukları alana göre farklılaşmaktadır (0,032). Farklılığın hangi alanda okuyan öğrenciler arasında olduğunu tespit etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucunda Eşit Ağırlık alanında okuyan öğrenciler ile

Sayısal alanda okuyan öğrenciler arasında farklılık olduğu, farklılığın da Eşit Ağırlık alanı yönünde olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla Eşit Ağırlık alanında okuyan öğrencilerin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 14 : Annenin Eğitim Durumuna göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Bulgular-Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

DEĞİŞKEN	N	ANNE EĞT.	$\bar{x}$	s.s	F	P
Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve Turizmde kariyer yapma eğilimlerine yönelik ifadeler	825	Okur-Yazar Değil	3,0080	1,02385	,570	,723
		İlkokul	2,9503	,78941		
		Ortaokul	2,8997	,78555		
		Lise	2,9427	,82701		
		Üniversite	2,9149	,77490		
		Y.Lisans/Doktora	2,5250	1,06663		

Tablo 14 incelendiğinde annenin eğitim durumu ortalamalarına bakıldığında okur-yazar olmayan ve ilkokul mezunu olanların ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Analiz sonucu incelendiğinde annenin eğitim durumuna göre lise son sınıf öğrencilerinin eğitim alma ve kariyer yapma eğilimleri farklılaşmamaktadır (0,723).

Tablo 15: Babanın Eğitim Durumuna göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Bulgular-Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

DEĞİŞKEN	N	BABA EĞT.	$\bar{x}$	s.s	F	P
Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve Turizmde kariyer yapma eğilimlerine yönelik ifadeler	825	Okur-Yazar Değil	3,3148	1,18686	1,847	,101
		İlkokul	2,9499	,82253		
		Ortaokul	2,8829	,83552		
		Lise	2,9910	,75515		
		Üniversite	2,9135	,75028		
		Y.Lisans/Doktora	2,5365	,83539		

Tablo15 incelendiğinde annenin eğitim durumu ortalamalarına bakıldığında babası okur yazar olmayan ve lise mezunu olan öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre lise son sınıf öğrencilerinin eğitim alma ve kariyer

yapma eğilimlerinde babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 16: Ailenin Aylık Gelirine göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Bulgular-Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

DEĞİŞKEN	N	GELİR	$\bar{x}$	s.s	F	P
_Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve Turizmde kariyer yapma eğilimlerine yönelik ifadeler	825	1000 ₺'den az	2,9468	,95240	,641	,722
		1001-1500 ₺	2,9992	,80321		
		1501-2000 ₺	2,9613	,76449		
		2001-2500 ₺	2,5533	1,4590		
		2501-3000 ₺	2,9196	,85403		
		3001-3500 ₺	2,8785	,75302		
		3501-4000 ₺	2,9183	,66066		
		4001 ₺ ve üzeri	2,8421	,83941		

Yukarıdaki tablo incelendiğinde ailesinin aylık geliri 1001- 1500 TL ile 1501-2000 TL olan öğrencilerin ağırlıklı olduğu tespit edilmektedir. Yapılan analiz sonucu incelendiğinde lise son sınıf öğrencilerinin turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimleri ailenin aylık gelirine göre farklılaşmamaktadır (0,722).

Tablo 17 : İkamet Yerine göre Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimlerine Dair İfadelerine İlişkin Bulgular-Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova)

DEĞİŞKEN	N	İKAMET	$\bar{x}$	s.s	F	P
_Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve Turizmde kariyer yapma eğilimlerine yönelik ifadeler	825	İl Merkezi	2,8838	,81664	4,428	,012
		İlçe	2,9242	,74565		
		Köy/Kasaba	3,0942	,77658		

Tukey	Ortalama farklar	Std.Hata	P
İkamet Yeri Köy/ Kasaba- İl Merkezi	,21037	,07072	,008

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin ikamet yerleri ortalamalarının Köy/ Kasabada yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan analiz

sonucuna göre H1 hipotezi kabul edilmektedir (0,008). Başka bir ifadeyle lise son sınıf öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimleri ikamet yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Farklılıkların hangi değişkenlerden kaynaklandığını tespit etmek üzere yapılan Tukey analizinin sonuçları da yine Tablo 17’de gösterilmiştir. Buna göre köy ya da kasabada oturanlar ile il merkezinde oturanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Dolayısıyla kırsal kesimde ikamet edenlerin turizm eğitimi alma ve kariyer yapma konusunda daha eğilimli olduklarını söylemek mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm, uluslararası boyuta sahip olduğu için bireye, topluma ve ülkeye çeşitli açılardan faydalar sağlamaktadır. Kültürlerin kaynaşması yönüyle her iki taraf için ufuk açıcı özelliğindedir. Ülkeye gelir sağlaması bakımından ekonomik getirisi yüksektir. Ülke tanıtımına katkı sağlaması toplumsal açıdan önem taşımaktadır. Turizm toplumu oluşturan bireylerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Yerel, etnik özelliklerin tanıtımı, bunların dünyaca değer görmesine katkı sağlamaktadır. Yerel halkın gelen turistlerle başka kültürlerin varlığına şahit olması kültürlerarası etkileşimi beraberinde getirmektedir. Tüm bu özellikleri bakımından turizm sektörü toplumsal kimliğin yansımaları oluşturmaktadır. Bu sebeple turizm bilincine sahip kişilerin varlığı sektörün gelişimi ve kendini yenilemesi bakımından önemlidir.

Turizm sektörü bütünüyle insan unsurunun ön planda olduğu ve hizmet kalitesinin çoğunlukla bu sayede geliştiği, rekabetin yoğun olarak yaşandığı bir özelliğe sahip olması dolayısıyla, sektör çalışanlarının beceri, yatkınlık, yetenek, genel kültür v.b. niteliklerinin önem taşıdığı bir yapıya sahiptir. Turizm sektöründe çalışanların bireysel ve mesleki özellikleri ilk izlenimi oluşturmaktadır. Mesleğinde ehil olan çalışanlar bireysel kariyerlerin de başarı sağlayarak, sektörel gelişime faydalı olmaktadır.

Eğitim, mesleki başarıyı sağlayan, kişinin becerilerini, yeteneklerini geliştirmesine yardım eden, bilgi birikimini oluşturan, toplum çıkarlarına uygun hale getiren bir süreç olması sebebiyle birey ve toplum için önemlidir. Turizm sektörü açısından turizm eğitimi, çalışanların hem kişisel kariyer beklentilerine basamak sağlamakta hem de sektörel rekabette farklılık yaratmaktadır.

Turizm eğitimi, uygulamalı eğitimi sayesinde çalışacağı alanda bireye gereken bilgi, beceri ve tecrübeyi vermektedir. Birey seçeceği mesleği öncelikle seçeceği eğitimle belirlemektedir. Lise düzeyinde öğrenciler alacakları eğitimi seçerlerken aynı zamanda yapacakları mesleğe dair de karar vermektedirler. Bu sebeple bu araştırmada lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda turizm kavramı incelenmiş, eğitim kavramı amaçları ve önemine değinilmiş, mesleki eğitim konusu araştırılmış ve turizm mesleki eğitimi konusu üzerinde durulmuştur. Turizm eğitimi amaçları, gelişimi ve yapısı incelendikten sonra kariyer kavramına değinilmiştir.

Kariyer seçimi bireyin yaşamını tamamen etkileyen, değiştiren bir olgudur. Seçilen kariyerde varılacak hedefler bireyin ekonomik, sosyal, kişisel, duygusal hayatına etki etmekte ve onu toplumsal statü bakımından bir yere ulaştırmaktadır. Bu sebeple kariyer seçiminde tekili olan unsurlar incelenmiş, kariyer planlaması ve kariyer yönetimi kavramlarının üzerinde durulmuştur. Planlı kariyer akış teorisi incelenmiş ve son olarak turizmde meslek seçimi, turizmde kariyer algısı, turizmde meslek ve kariyer seçme nedenleri üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın son bölümünde bu araştırmanın konusu, amacı, önemi vurgulanmıştır. Bu araştırmanın konusunu lise son sınıfta okuyan öğrencilerin üniversite tercihlerinde turizm bölümünü seçme, turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimleri ve bu eğilimleri etkileyen faktörler oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı da bu doğrultuda lise son sınıf düzeyindeki öğrencilerin turizm bölümünde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerini belirlemektir. Bu amaçla gerekli literatür incelenmiş ve daha önce böyle bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer yapma eğilimlerini belirlemek için literatür taranarak ve 10 öğrenciyle görüşmeler sonucunda anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu 50 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılarak uygulamaya geçirilmiştir. Araştırma evreni tüm Nevşehir'deki lise son sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Ancak evrene ulaşmadaki zorluklar sebebiyle araştırma örnekleme belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 Eğitim ve

Öğretim yılında Nevşehir il merkezindeki devlet liselerinde okumakta olan lise son sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır.

Nihai uygulamada elde edilen sonuçlara göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun kız öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin yaş aralığının büyük oranda 17 -18 olduğu ve çoğunlukla eşit ağırlık ve sayısal bölümlerde eğitim görmekte oldukları tespit edilmiştir. Anne ve baba eğitim durumları incelendiğinde her ikisinin de çoğunlukla ilkokul mezunu olduğu ve aylık gelirlerinin 1500 ile 2000 civarında olduğu saptanmıştır. Aile ikamet yerine bakıldığında büyük ölçüde il merkezinde oturdukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün üniversite tercihi yaptığı ancak genel anlamda turizmle ilgili bir bölüm düşünmedikleri bu konuda olumsuz eğilime sahip oldukları görülmektedir. Turizm bölümünü tercih edenlerin ise çoğunlukla Gastronomi ve Mutfak Sanatları bölümünü tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunun Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Bölümünü tercih etmedikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin turizm eğitimi alma ve turizmde kariyer eğilimlerinin cinsiyete, ailenin aylık gelirine, annenin eğitim durumuna ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak katılımcı öğrencilerin okudukları bölüm ve ikamet yerlerine göre turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin turizmde eğitim alma ve kariyer eğilimlerinin çalışma koşullarına yönelik olarak olumsuz olduğu görülmektedir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre en düşük ortalama “Turizmde kendi işimi kurmak istiyorum” ifadesine yöneliktir. Bununla beraber araştırmaya katılan öğrencilerin turizmde sosyal yaşama yönelik düşüncelerinin olumlu olduğu görülmektedir. Özellikle turizmle yeni kültürler tanıyacakları, yabancı dil öğrenecekleri ve farklı yerler göreceklarine yönelik ifadelerinin ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir.

Turizmde çalışmanın prestij ve imajına yönelik ifadelerle verilen cevaplar ve turizmde eğitim ve kariyere yönelik ifadelerin cevapları incelendiğinde genel olarak araştırmaya katılan öğrencilerin düşüncelerinin olumsuz eğilimde olduğu görülmektedir. Turizm’de çalışmaya dair “Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için turizmde çalışmak istiyorum” ve “İnsanlara hizmet etmenin güzel olduğunu düşünüyorum” ifadelerine verilen cevapların en düşük ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Turizm’de eğitim ve kariyere dair “Turizm mesleğinin eğitiminin kolay olduğunu düşünüyorum ve “turizmde kariyer yapmanın kolay olduğunu düşünüyorum” ifadelerine verilen cevapların ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir.

Bu araştırma sonuçlarına göre genel anlamda lise son sınıf öğrencilerinin turizmde eğitim alma ve kariyer yapma eğilimlerinin olumlu olmadığı görülmektedir. Ancak araştırmanın Nevşehir il merkezindeki liselerle sınırlı olması ve nicel ifadelerle cevaplanması dolayısıyla bir takım kısıtlara sahiptir. Daha gelişmiş sonuçlar almak üzere araştırma nitel yöntemler kullanılarak ve tüm Nevşehir ilindeki liseler dahil edilerek yapılabilir. Bununla beraber lise öğrencilerinin turizmde eğitim alma ve kariyer yapma algılarına yönelik bir takım faaliyetler düzenlenebilir. Turizm mesleğine yönelik mesleki tanıtım seminerleri gerek liselerde gerek üniversitelerde gerçekleştirilerek öğrencilerin algısı geliştirilebilir. Turizm fakültelerine öğrenci gezileri düzenlenerek fakültelerde alınan derslere yönelik bilgilendirme yapılması, otellere gruplar halinde geziler düzenlenmesi turizm eğitimi ve çalışma imkanlarına dair açıklamalar yapılması öğrencilerin bu meslek hakkında daha kapsamlı bilgi edinmelerine fayda sağlayabilir. Bu tür etkinliklerle öğrenciler ve sektör çalışanları bir araya gelerek öğrencilerin merak ettiklerini sormaları sağlanabilir ayrıca turizm fakültelerinde okumakta olan öğrencilerle lise son sınıf öğrencileri bir araya getirilerek öğrencilerin turizmde eğitim ve kariyer algıları daha olumluya çevrilebilir.

KAYNAKÇA

Ahmetoğulları K, Güneş M (2017) MYO Öğrencilerinin Kariyer Planlaması: Hilvan Örneği. International Journal of Academic Value Studies 3(13): 166-177.

Akagündüz M (2017) Turizm Öğrencilerinin Sektöre Yönelik İmaj Algılarının Kariyer Yapma İstekleri Üzerine Etkisi: Ege Bölgesinde Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Akar C (2012) Üniversite Seçimini Etkileyen Faktörler: İktisadi ve İdari Bilimler Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. Eskişehir Osmangazi üniversitesi Dergisi, 7(1): 97-120.

Akdeniz C (2016) Myers Briggs Type Indicator and a sample study: primary education teachers' MBTI profiles. SDU International Journal of Educational Studies, 3(1), 67-83.

Aksu M, Yıldırım H M, Özcan S (2016) Önlisans Düzeyinde Mesleki Turizm Eğitimi ve İstihdam. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 9(46):633-640.

Aksu M, Bucak T (2012) Mesleki Turizm Eğitimi Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi 4(2): 7-18.

Akyol C, Oğan E, Oğan Y (2018) Turizm Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Beklentileri ve Sosya-Ekonomik Profilleri Üzerine Bir Araştırma. Gaziantep University Journal of Social Sciences 17(2): 648-665.

Anafarta N (2001) Orta Düzey Yöneticilerin Kariyer Planlamasına Bireysel Perspektif. Akdeniz İİBF Dergisi (2): 1-17.

Arifoğlu S (2015) Türk İlaç Sanayiinde Kariyer Yönetimi Uygulamaları üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eczacılık İşletmeciliği Anabilim Dalı, Ankara.

Atay L, Yıldırım H M (2009) Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Memnuniyetine Yönelik Bir Araştırma. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi 5(3):6-14.

Atli A (2012) Lise Öğrencilerinin Mesleki Değerlerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Malatya.

Atli A, Kendal G (2017) Mesleki Kişilik Tipleri Envanterinin Geliştirilmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 18(1): 73-93.

Aydemir L (2018) Üniversite Öğrencilerinin Meslek Tercihlerini Belirleyen Faktörlere Yönelik Bir İnceleme. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 6(5): 713-723.

Aymankuy Y, Aymankuy Ş (2002) Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 2002, 29-52.

Aymankuy Y, Aymankuy Ş (2013) Turizm İşletmeciliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektöründeki İstihdamla İlgili Görüşleri ve Sektördeki Kariyer Beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği). Akademik Bakış Dergisi 35: 1-21.

Aytaç S (1997) Çalışma Yaşamında Kariyer Yönetimi, Planlaması, Geliştirilmesi ve Sorunları. Epsilon Yayıncılık, İstanbul.

Balta Aydın E (2007) Örgütlerde Kariyer Yönetimi, Kariyer Planlaması, Kariyer Geliştirmesi ve Bir Kariyer Geliştirme Programı Olarak Koçluk Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Denizli.

Baltacı F, Üngüren E, Avsallı E, Demirel O N (2012) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi 4(1):17-25

Batur H Z, Adıgüzel O (2014) Schein' in Kariyer Değerleri Perspektifinde Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Isparta İli Fen Lisesi Öğrencileri Örneği. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Ekim (42): 327-348.

Bayer, E (1998) Türkiye Meslek Yüksekokulları Turizm Eğitimi Kalitesinin Geliştirilmesinde Sanal Yöntemlerin Rolü. Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 3: 145- 156.

Bayar C (2017) Adnan Menderes Üniversitesi Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Aydın.

Bayraç A (2008) İşletmelerde Stratejik İnsan kaynakları Yönetiminde Eğitim Ve Geliştirme. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanayi ve Teknoloji Yönetimi Anabilim Dalı, Sanayi ve Teknoloji Bilim Dalı, Konya.

Bayrak C, Can G, Demirel Ö, Gözütok D, Gürkan T, Özer B, Sağlam M, Sözer E, Yaşar Ş, Gültekin M (2005) Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir).

Bayraktaroğlu E (2013) Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanakları. Yüksek Lisans Tezi Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilimdalı, Afyonkarahisar.

Bayraktaroğlu S (2006) İnsan Kaynakları Yönetimi (Gazi Kitabevi, Sakarya).

Bilen M (2006) Plandan Uygulama Öğretim (Anı Yayıncılık, Ankara).

Bircan K (2014) Kruvaziyer Yolcu Taşımacılığı Kapsamında Kruvaziyer Limanların Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Alternatif Liman Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Aydın.

Boylu Y, Ünlüören Kurban (2005) Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve algılamalarındaki değişimin karşılaştırılması. Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 33(166).

Boz İ (2002) Türkiye’de Turizm Eğitimi Maliyeti İle Reel Ücret Seviyesinin Karşılaştırılması. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 145-160.

Buyruk L (2014) Turizm İşletmelerinde Kariyer Engelleri (Editör: Aydın Tükeltürk Ş (2014), Turizm işletmelerinde Çalışan İlişkileri Yönetimi, Detay Yayıncılık, Ankara).

Cevher E (2015) Üniversitelerde Kariyer Planlama Faaliyetleri Ekseninde Kariyer Merkezlerine Yönelik Bir Araştırma. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 5(2): 164-177.

Cooper C, Shepherd R, Westlake J (1996) Educating The Educators In Tourism: A Manual of Tourism and Hospitality Education. World Tourism Organization the University of Surrey

Cziksentmihalyi M, Harper (1990) Flow – The Psychology of optimal experience. 1-8.

Çatı K, BilginY (2013) Turizm ve Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri. C.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 14(1):23-45.

Çatır O, Karaçor M (2016) İnsan Kaynaklarında Kariyer Planlama: Turizm Öğrencileri Üzerinde Bir Alan Araştırması. Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 1: 201-220.

Çeken H (2008) Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(2): 293–306.

Çoban A E (2005) Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yordayıcı Bazı Değişkenlere Göre İrdelenmesi. Eğitim Fakültesi Dergisi 6(10): 39-54.

Çakır H (2012) Örgün Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapısı ve Modellemesi (Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, Antalya).

Deniz S (2001) Bireyin Meslek Seçimini Etkileyen Kaynaklar: Yeni Teknolojilerden İnternet. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi 6: 1-9

Demirci A (2017) Holland'ın Mesleki Tipleri ile Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.

- Dinçer. F. İ., Akova. O. ve Kaya. A. G. F. (2012). Meslek Yüksekokulu Turizm Ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Üniversitesi Ve Gümüşhane Üniversitesi Örneği, 3.Uluslararası Meslek Yüksekokulu Sempozyumu Bildirisi, 42-56.
- Doğan H, Üngüren E (2012) Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1): 103–122.
- Duman T, Tepeci M, Unur K (2006) Mersin’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırılmalı Analizi. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi 17(1): 51-69.
- Dünya Turizm Örgütü- WTO (1993) Seminar On The Evolution of Tourist Markets For Europe and Promotion Policies, WTO News, 3.
- Ensari M Ş, Alay H K (2017) Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Demografik Değişkenler ile İlişkisinin Araştırılması: İstanbul İlinde Bir Uygulama. Humanitas 5(10): 409-422.
- Ercan İ, Kan İ (2004) Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlik. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 30(3): 211-216.
- Erden M (2008) Eğitim Bilimlerine Giriş. Arkadaş Yayınları, Ankara.
- Erdem B, Kayran F M (2013) Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14(1): 81-106.
- Erdoğan İ (1991) İşletmelerde Personel Seçimi ve Başarı Değerlendirme Teknikleri. İstanbul İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Ertürk M (2011) İnsan Kaynakları Yönetimi. Beta Yayınevi, İstanbul.

Eryiğit N (2007) Örgütsel Kariyer Planlama Sürecinde İnsan Kaynakları Yönetiminin Etkinliği. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Konya.

Eryiğit S (1991) Kariyer Yönetimi. Amme İdaresi Dergisi 6(1):1-26.

Furnham A, Crump J (2015) The Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) and Promotion at Work. Psychology (6): 1510-1515.

Geniş N, Usta M (2008) Yetenek Yönetimi ve Yetenekli Personelin Bulunması ve İşe Alımı. [www.metinusta.net/events/talent%20 management.pdf](http://www.metinusta.net/events/talent%20management.pdf) (6 Haziran 2008).

Gökçöl O, Bozbura T, Arslanbaş D, Bağdemir Güven Ş, Gürün B (2010) Lise öğrencilerinin Mesleki Yönlendirilmeleri için Bir Model ve Öğrencilerin Bilgi Teknolojileri Mesleklerine Olan İlgilerinin Ölçülmesi (12. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Muğla Üniversitesi Basımevi, Muğla).

Gökdeniz İ, Merdan E (2011) Kişilik ile Kariyer Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 3(2): 23-36.

Guo M Y, Ro K Y (2008) Empirical Research Capturing Flow in the Business Classroom. Decision Sciences Journal Of Innovative Education, 6(2):437-462).

Güçlü M (2016) Mesleki ve Teknik Eğitim Dergisinin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Önemi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 6(11): 677-688.

Gül G (2004) Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi 1: 223-236.

Güler A, Boydak Özcan M, Demirli C, Köksalan B, Kısaç İ, Taşpınar M, Gurbetoğlu A, Aynal S, Kurşun G, Kara A, Gelen İ, Kocabaş İ, Kuzu İ Y, Semerci Ç, Gürol M (2014) Eğitim Bilimine Giriş (Edge Akademi Yayıncılık, Ankara).

Günay İ, Akıncı Z (2017) Turizmde Sürdürülebilirlik Açısından Öğrencilerin Sektöre Karşı Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Planlaması ve Seçimine Etkisi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 9(20): 1-19.

Gürdal M (2002) Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma-Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 391-400.

Gürkan Çetin G, Dönmez D, Küçükaltan D (2010) Turizm Alanında Eğitim Gören Öğrencilerin Kariyer Hedefleri: Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. 11. Ulusal Turizm Kongresi. Kuşadası 2-5 Aralık. 351-363.

Gürüz D, Yaylacı Ö (2004) İletişimci Gözüyle İnsan Kaynakları Yönetimi. Media Cat, İstanbul.

Güvercin Göçmen Z (2008) Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında İzmir’de Termal Turizmin Tedavi amaçlı Kullanımı ve Ekonomik Değeri. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir.

Güzel T, Akdağ G, Güler O, Şener S (2014) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizmde Kariyer Algılamaları: Çanakkale, Mersin ve Kıbrıs’ta Bir Araştırma. Doğu Akdeniz Sempozyumu 176-187.

Hacıoğlu N, Kaşlı M, Şahin S, Tetik N (2008) Türkiye’de Turizm Eğitimi (Detay Yayıncılık, Ankara).

Hacıoğlu N, Şahin B, Girgin G K (2010) Bireyin Gelişiminde Eğitimin Rolü ve Turizm Eğitimi, (Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, İstanbul).

Hazar A (2014) Rekreasyon ve Animasyon (Detay Yayıncılık, Ankara).

Hoşgörür V, Ada Ş, Başar E, Dağlı A, Ekinci E, Ergün M, Gelbal S, Kıroğlu K, Mahiroğlu A, Taştan N (2017) Eğitim Bilimine Giriş (Pegem Akademi, Salmat Basım Yayın, Ankara).

Işık C, Çapan O, Tırak L (2017) Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Mesleki Bilimler Dergisi 6(1): 16-26.

Işık N, Pektaş Ç, Atılgan E (2018) Turizm Ön Lisans Eğitiminde Kariyer Planlaması: Gaziantep Örneği. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi 2(2): 10-20.

İlal G K (1982) Tıpta Davranış Bilimleri Tıpsal Psikoloji. Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi, İstanbul.

İrmiş A, Bayrak S (2001) İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Kariyer Yönetimi. Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 1-2: 177-186

Kahraman S, Erdiñ S B (2012) Turizm Mesleğini Seçme Nedenlerinin İncelenmesi. VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi:229-237. Kemer, Antalya, 12-15 Nisan.

Kahyaoğlu M (2012) Örgütsel Sosyalleşme Taktiklerinin İşgörenlerin Kariyer Planlamaları Üzerine Etkisi: Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı,
Afyonkarahisar.

Kazu İ Y, Güler A, Boydak Özcan M, Demirli C, Köksalan B, Kısaç İ, Taşpınar M,
Gurbetoğlu A, Aynal S, Kurşun G, Kara A, Gelen İ, Kocabaş İ, Semerci Ç,
Gürol M (2014) Eğitim Bilimine Giriş (Edge Akademi Yayıncılık, Ankara).

Kılıç G (2008) Kariyer Yönetimi ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı
Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Ankara.

Kılıç G, Öztürk Y (2009) Kariyer Yönetimi: Beş Yıldızlı Otellerde Bir Uygulama.
Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi 20 (1): 45-60.

Kırık A M (2014) Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'deki Durumu.
Marmara İletişim Dergisi 21: 73-94.

Kırmızı A (2017) Turizm Eğitimi Alan Lisans ve Önlisans Öğrencilerinin Turizm
Endüstrisine Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması: Sakarya Üniversitesi
Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Sakarya.

Kızılırmak İ (2004) Meslek Yüksek Okulları Turizm ve Otelcilik Programlarının
Günümüz Turizm Sektörünün Beklentileri Doğrultusunda Değerlendirilmesi,
http://dhgm.meb.gov.tr/Yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/147/kizilirmak.erişim:22/03/2019

Kozak N, Kozak M A ve Kozak M (2012) Genel Turizm- İlkeler Kavramlar (Detay
Yayıncılık, Ankara).

Köşker H, Unur K (2015) Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Alan
Öğrencilerin Turizm Bakış Açıklarına Yönelik Araştırmaların İncelenmesi.
Çağ Üniversitesi, Journal of Social Sciences 12(1): 44-71.

Köşker H, Unur K (2017) Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi 14(2): 126-141.

Kutukız D, Akyürek S, Özdemir Ö (2018) Turizm Eğitimi Alan Orta Öğretim Düzeyindeki Öğrencilerin Mutfak Departmanına Yönelik Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches 8(Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı): 126-146.

Mavisu H (2010) Bireysel Kariyer Planlamanın Aşamalarından Biri Olarak Hedef Belirleme ve Kariyer Başarısı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstrisi İlişkileri Ana Bilim Dalı İnsan Kaynakları Programı, İzmir.

Maviş F, Kozak S (1992) Meslek Yüksekokullarında Turizm Eğitim Programı ve Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Ders Programı, Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop Kitabı. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 169- 172.

Mısırlı İ (2002) Turizm Sektöründe Meslek Standartları ve Mesleki Belgelendirme Sistemi. Anatolia Turizm Araştırma Dergisi 13(1):39-55

Niles S G, Yoon H J, Balın E, Amundson N E (2010) Using A Hope-Centered Model Of Career Development in Challenging Times. Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal 4 (34), 101-108.

Olalı H (1984) Turizm Dersleri Kitabı (İstiklal Matbaası, İzmir).

Olçay A (2008) Türk Turizminde Eğitimin Önemi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 7(2):383-390.

Olçay A, Düzgün M (2016) Turizm Eğitimi Gören Öğrencilerin Meslek Seçimlerinin Kariyer Çapaları ile Uygunluğunun Değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(3): 1127-1148.

Orhan A (2015) Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü İle İlgili Algılarının Çalışma Niyetleri Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Ölçer F (1997) İşletmelerde Kariyer Yönetimi. Amme İdaresi Dergisi, 30(4):87-103.

Öncüler M E (2006) Avrupa Birliği Eğitim Politikasında Mesleki Turizm Eğitimi Yaklaşımı ve Türk Turizm Eğitimine Uygulanabilirliği. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir.

Özarslan Y (2008) Uzaktan Eğitim Uygulamaları için Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemleri. XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri Kitabı.

Özcan M (2010) Anadolu Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okudukları Okulu Seçme Nedenleri ve Gelecek Beklentileri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya.

Özdemir S, Çalık T, Dönmez B, Sezgin F, Şirin H, Kurt T (2007) Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Özdoğan O N, Çavuş Ş (2009) Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Gelişimi. Türk Turizm Tarihi: Yapısal ve Sektörel Gelişim (Detay Yayıncılık, Ankara).

Özdoğan O N ve Çavuş Ş (2013) Türk Turizminin Türkiye Ekonomisindeki Yeri. Detay Yayıncılık, Ankara.

Pak Ö (2015) Türkiye’de mesleki turizm eğitimi ve zorunlu staj: turizm meslek lisesi örneği. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir.

Pehlivan R (2008) Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektör İle İlgili Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Seçimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Aydın.

T.C. Resmi Gazete (2016) Yönetmelikler: Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği 29690: 40-56

Sarışık M (2007) Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma. AnatoliaTurizm Araştırmaları Dergisi 18(2): 143-160.

Sav D (2008) Bireysel Kariyer Planlamada Etkili Olan Faktörler ve Üniversitelerin Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Isparta.

Seymen Aytemiz O, Bolat T (2014) Yönetim ve Organizasyon. Detay Yayıncılık, Ankara.

Sezgin O M (1995) Genel Turizm. Tutibay Yayınları, Ankara.

Sezgin O M (2001) Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı Detay Yayıncılık, Ankara.

Soysal A (2008) Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması [www.ceis.org.tr /dergiDocs/makale 129.pdf](http://www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale_129.pdf)

Sökül B (2014) Yaygın Eğitim Kapsamında Mesleki Eğitim Sistemi ve Türkiye İş Kurumu İçin Bir Model Önerisi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.

Sönmez E, Akgül H (2015) Üniversite Öğrencilerinin Teknolojiye Hazır Bulunuşluk Düzeyi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Erciyes Üniversitesi Örneği, Yönetim Bilimleri Dergisi 13(26): 305-327.

Sözer A N, Tütüncü Ö, Doğan İpekgil Ö, Gengel U, Gül H, Tenikler G, Tarlan D, Akasaraylı M, Eser D, Şeçer B, Yağcı K, Topoyan M, Devebakan N (2002) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Arttırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(2): 41-65.

Şahin Ö, Okumuş F (2002) MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi Çerçevesinde Turizm İle İlgili Otel İşletmeciliği Seyahat İşletmeciliği Programlarının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop 11-13 Aralık, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitim Genel Müdürlüğü Turizm Eğitimi Workshop-Konferans 11-13 Aralık 2002 Bildiri Kitabı, ss. 21-28, Ankara.

Şencan H (2005) Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Şengel Ü, İbiş S, Zengin B, Batman O (2016) Kişilik Özelliklerinin Turizm Bölümleri Tercihlerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma. Journal of Human Sciences 13(2): 2987-3001.

Şimşek M Ş (2002)Yönetim ve Organizasyon. Günay Ofset , Konya.

Şimşek M S, Çelik A, Akgemci T, Sosyal A (2004) Kariyer Yönetimi. Gazi Kitabevi, Ankara.

Soybalı H H, Bayraktaroğlu E (2013) Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Kurumların Uygulama Olanaklarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi 24(2): 185-199.

Tayfun A, Palapav K, Çöp S (2010) İşgörenlerin Eğitim ve Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişki: Belek Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi 2(4):3-18.

Taşcıoğlu C (2006) Eğitim Sektöründe Kariyer Yönetimi Uygulamalarının Örgütsel Performans Üzerindeki Etkileri: Teori ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Konya.

Taşkın M (2006) Ortaöğretim Turizm Eğitiminde Staj ve İzmir İli Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, İzmir.

Topçu M K (2015) Çalışanların Kişilik Özelliklerinin Örgütsel Özdeşleşme ve İşten Ayrılma Niyeti Üzerine Etkisinde Psikolojik Sözleşme Algısının Rolü. Doktora tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Savunma Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.

Toskay T (1989) Turizm-Turizm Olayına Genel Yaklaşım (Der Yayınları, İstanbul).

Tuna M, Başoda A, Aylan S (2018) TUADER Turizm Akademisyenleri Derneği. ÖSYM 2018 YKS Turizm Ön Lisans ve Lisans Kontenjanları ve Yerleştirme Sonuçları İstatistikleri ve Raporu, Ankara.

Tunçer P (2012) Değişen İnsan Kaynakları Yönetimi Anlayışında Kariyer Yönetimi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 31(1): 203-233.

Tuyluoğlu T (2003) Türkiye’de Turizm Eğitiminin Niteliği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara

Türkay O, Eryılmaz B (2010) Kariyer Değerleri ve Kariyer Yolu Tercihleri İlişkisi: Türk Turizm Sektöründen Örnekler. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bahar 2010, (24): 179-199.

Türker N, Uçar M, Ateş M A (2016) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektörü Algıları: Karabük Üniversitesi Öğrencileri Üzerine bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6(12): 311-324.

Türkeri İ (2014) Yüksek Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitiminin Özel Nitelikli Sorunları ve Çözüm Önerileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi 3(4):1-17.

Ural A, Pelit E (2002) Türkiye’de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Örgütlerinin Örgütleniş Biçimleri. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 75-86.

Uzdil Cerit Ö (2007) İşletmelerde Kariyer Planlaması ve Çalışanların Mesleki Tükenme Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Aydın.

Ünlüöner K, Boylu Y (2005) Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 3(12):11-32.

Ünver Y (2005) İşletmelerde Kariyer Yönetimi ve Performans Değerlendirme Sistemleri. Dönem Projesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları Yönetimi ve Kariyer Danışmanlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Üzümcü T P, Bayraktar S (2004) Türkiye’de Turizm Otel İşletmeciliği Alanında Eğitim Veren Yüksek Öğretim Kuruluşlarındaki Eğitimcilerin Turizm Mesleki Eğitiminin Etiksel Açısından İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiri Kitabı, Eskişehir.79-92.

Üzümcü Polat T, Alyakut Ö, Günsel A (2015) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleğin Geleceğine İlişkin Bakış Açıları. Balıkesir University The Journal Of Social Sciences Institute 18(33): 179-199.

Boylu Y (2004) Anadolu otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Okul Amacına Yönelik Beklentilerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Yazıcı S (2002) Turizm Eğitiminin Bilinci ve Uygulama Dersi: Staj. Turizm Eğitimi Konferansı, Ankara, Aralık 407-414.

Yeşilyaprak B (2018) Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kuramdan Uygulamaya. Salmat Basın Yayın, Ankara.

Yetiz Özden A (2015) Antalya Bölgesinde 1990 ve 2015 Yılları Arasında Yapılan Otellerin Plan Tiplerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Adana.

Yıldız Z (2011) Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerine Etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 3 (5): 54-71.

Yücesu S(2012) Mesleki Eğitimin Toplumsal Algısı ve Öğrenci Profili.(Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, Antalya).

Zengin B, Uzut İ (2017) Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Üniversite Tercihlerini Etkileyen Nedenler: İstanbul Vakıf Üniversiteleri Örneği. Türk Turizm Araştırmaları Dergisi 1(3):16-30.

EKLER

EK.1 Anket Formu

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TURİZM EĞİTİMİ ALMA VE TURİZMDE KARIYER YAPMA EĞİLİMLERİNİN BELİRLENMESİ: NEVŞEHİR ÖRNEĞİ

Değerli Katılımcı;

Bu anket formu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında “Lise Öğrencilerinin Turizm Eğitimi Alma ve Turizmde Kariyer Yapma Eğilimleri” isimli yüksek lisans tez çalışması için veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler kesinlikle gizli tutulacak ve başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Duygu EREN
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Öğretim Üyesi

Özge KAYA
Nevşehir Hacı Bektaş
Veli Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen aşağıda verilmiş seçeneklerden sizin için uygun olanını (✓) işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kız ( ) Erkek

2. Yaşınız: ( )16 ( )17 ( )18 ( )19

3. Okumakta olduğunuz bölüm/ alan /dal:

( ) Sayısal ( ) Sözel ( ) Eşit Ağırlık ( ) Dil

4. Annenizin Eğitim Durumu:

( ) Okur-Yazar Değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans/Doktora

5. Babanızın Eğitim Durumu:

( ) Okur-Yazar Değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans/Doktora

6. Ailenizin aylık geliri:

( ) 1000 TL'den az ( ) 1001 TL-1500 TL ( ) 1501 TL-2000 TL ( ) 2001 TL-2500 TL
( ) 2501 TL-3000 TL ( ) 3001 TL- 3500 TL ( ) 3501 TL- 4000 TL ( ) 4001 TL ve üzeri

7. İkamet ettiğiniz yer: ( ) İl Merkezi ( ) İlçe ( ) Köy/ Kasaba

8. Herhangi bir üniversite veya bölüm tercihiniz karar verdiniz mi?

( ) Evet ( ) Hayır

9. Seçtiğiniz bölüm ile idealleriniz örtüşüyor mu?

( ) Evet ( ) Hayır

10. Üniversite tercihi yaparken turizmle ilgili bir bölüm tercih eder misiniz? ( )
Evet ( ) Hayır (Lütfen nedenini yazınız.....)

11. Cevabınız "Evet" ise hangi bölümü tercih edersiniz?

( ) Turizm İşletmeciliği ( ) Turizm Rehberliği ( ) Gastronomi ve Mutfak Sanatları ( ) Hiçbiri

11.Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi'ni tercih edermisiniz?

( ) Evet ( ) Hayır (Lütfen nedenini yazınız .....)

Lütfen aşağıda verilmiş ifadelere ne derece katıldığınızı karşısına (X) işareti koyarak belirtiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Turizm sektöründe çalışma koşullarının bana uygun olduğunu düşünüyorum					
2.Turizm sektöründe çalışmanın diğer sektörlere göre daha kolay olduğunu düşünüyorum					
3. Gelecekte turizm sektöründe kendi işimi kurmak istiyorum					
4. Turizm sektöründe çok iyi iş imkanları olduğunu düşünüyorum					
5.Turizm sektöründe çalışmanın stresli olduğunu düşünüyorum					
6.Ailem turizmle ilgili bir işe sahip olduğu için turizmde çalışmak istiyorum					
7.Turizmin toplum tarafından prestijli bir meslek olduğunu düşünüyorum					
8.Turizmi yüksek kazançlı bir sektör olarak görüyorum					
9.Turizm sektöründe çalışarak kısa zamanda çok kazanabileceğime inanıyorum					
10.Turizm sektöründe çalışanların gelecek kaygısı taşımadıklarını düşünüyorum					
11.Turizm sektöründe kazanılan ücretlerle ekonomik olarak rahat bir yaşam sürdüreceğime inanıyorum					
12.İnsanlara hizmet etmenin güzel olduğunu düşünüyorum					
13.Turizmde kariyer yapacağımı çevremdekilere söylemenin gurur verici olacağını düşünüyorum					
14.Turizm gelecekte geçerliliğini koruyacak bir meslektir					
15.Turizmin gelecekte daha iyi bir sektör olacağına inanıyorum					
16.Turizmde çalışanların yeni ve farklı yerler göreceğine inanıyorum					
17.Turizm sektöründe çalışarak farklı kültür ve milliyetten insanları tanıyacağıma inanıyorum					
18.Turizm sektöründe çalışarak daha fazla seyahat imkanı bulacağıma inanıyorum					
19.Turizm sektöründe çalışmanın sosyal hayatıma fayda sağlayacağına inanıyorum					
20.Turizm sektöründe çalışmanın eğitim ve beceri gerektirdiğini düşünüyorum					
21.Turizm eğitimi almanın yabancı dil öğrenme fırsatı sağladığını düşünüyorum					
22.Kişiliğimin turizm sektöründe çalışmaya uygun olduğunu düşünüyorum					
23.Turizmde kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum					
24.Turizmde çalışmanın benim için en ideal meslek olduğuna inanıyorum					

25.Ailemin turizmde kariyer yapmamı isteyeceğini düşünüyorum					
26.Turizmde kariyer yapmanın kolay olduğunu düşünüyorum					
27.Turizmde kariyer yapmak için sektörde kısa bir süre çalışmanın yeterli olacağını düşünüyorum					
28.Üniversitede turizmle ilgili bir bölüm tercih etmek istiyorum					
29. Turizm eğitimi almanın birçok kariyer fırsatı sağlayacağına inanıyorum					
30.Turizm mesleğinin eğitiminin kolay olduğunu düşünüyorum					
*İlave etmek istediğiniz düşünceleriniz için bu alanı kullanabilirsiniz.....					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Özge Kaya

Uyruğu: T.C

Doğum Yeri ve Tarihi: 03/04/1979

Yazışma Adresi: 2000 Evler Mah. TOKİ 1. Etap K/8 Blok K:2 D:10 Nevşehir

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet
Lise	Hoca Ahmet Yesevi Lisesi	15/06/1997
Lisans	Uludağ Üniversitesi- Eğitim Fakültesi	13/06/2001
Yüksek Lisans	Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü	2015-2019

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2001-2004	Eğirdir Kız Meslek Lisesi	Öğretmen
2004-2005	Isparta Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	Öğretmen
2005-	15 Temmuz Şehitleri Anadolu Lisesi	Öğretmen

YABANCI DİL

Adı	Seviye
İngilizce	İleri
Almanca	Orta